

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
LİSELERDE BİLİM UYGULAMALARI
BALIKESİR/AYVALIK ANADOLU LİSESİ
2023/2024
SOSYAL BİLİMLER
KÜLTÜREL MİRAS

AYVALIK'TA GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE
DÜĞÜN GELENEKLERİ

Ayvalık Anadolu Lisesi Tarih Kulübü
Ayvalık Anadolu Lisesi Bilim Fen ve Teknoloji Kulübü

Proje Danışman Öğretmenleri:

Selda YANKIN

Beyhan AKSOP

Faika İnanöz

Balıkesir Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi

Tarih Bölümü Doktor Emre ATAŞ

Okul Proje Koordinatörü

Okul Müdürü

Hüseyin ADAY

Amaç: MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün Liselerde Bilim Uygulamaları 2023-2024 eğitim öğretim yılında Türkiye genelinde fen liseleri ve merkezi sınavla öğrenci alan Anadolu liselerinde uygulama aşamasındadır. Öğrencilerimizde bilimsel toplantılar yoluyla bilim, teknoloji, çevre, ekonomi, eğitim, değerler, coğrafya, tarih, kültür, edebiyat, sanat, ekonomi, hukuk, politika vb. alanlarda farkındalığın oluşturulması ve bilimsel düşünme, araştırma yapma, rapor hazırlama, kendini ifade etme, sunum yapma gibi akademik alanlara yönelik çalışmalara altyapı oluşturabilecek becerilerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Eğitim ortamlarında bilimsel toplantıların öğrenciler tarafından gerçekleştirilmesi esasına bağlı olarak planlanan program; yöneticilerin, öğretmenlerin, öğrencilerin, araştırmacıların ve akademisyenlerin iş birliğinde yürütülecektir.

Proje Ana Alanı: Sosyal Bilimler

Proje Tematik Alan: Kültürel Miras

Proje Adı: Ayvalık'ta Geçmişten Günümüze Dügün Gelenekleri

Araştırmanın Önemi: ‘Kültürel mirasın korunması ve yaşatılması, bir toplumun kimliğinin ve kültürünün devamlılığı için önemlidir. Aynı zamanda, kültürel miras turizm gibi ekonomik faaliyetlere de katkıda bulunabilir. Ayrıca kültürel miras kültür ve sanat gibi unsurlarla insanların ruhsal sağlığına katkıda bulunabilir. İnsan sağlığı ve kültürel miras arasında bir bağlantı da vardır. Özellikle, kültürel mirasın korunması ve yaşatılması, sağlıklı bir çevre ve yaşam kalitesi için önemlidir’ (Aliya Mursalova, Haziran 2023).Araştırmamız ilerde genç nesillere kendi kültürlerini öğrenmelerinde fayda sağlayacak ve örnek teşkil edecektir.Yaptığımız Literatür taramalarında Göçmen topluluklarla ilgili tezler ve makalelere ulaştık ancak Yerel olarak ve Dügün Gelenekleriyle ilgili yapılmış bir çalışmaya rastlamadık.

Proje İş-Zaman Çizelgesi

AY	Bilgilendirme Toplantısı	Okul Yürütme kurulunun belirlenmesi	Öğrenci Gruplarının Belirlenmesi	Bilimsel Çalışma Usul ve Esasları Online toplantı	Literatür Taraması	Okul Eğitimleri	Kaynak Kişilerle Görüşme	Yazma Sunum Aşamaları
KASIM	*	*	*					
ARALIK				*	*	*		
OCAK				*	*	*	*	*
ŞUBAT					*	*	*	*
MART							*	*

YÖNTEM

ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırmamızda Nitel ve Betimsel olarak Etnografik ve Tarihsel Araştırma ilkeleri doğrultusunda yapılmıştır. Kaynak taraması Proje sorumlusu öğretmenler ve öğrenciler tarafından, Kaynak Kişilerle görüşmeler Proje öğrenci takımları tarafından gönüllülük esası ile yapılmıştır.

EVREN-ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini Balıkesir/Ayvalık bölgesinde yaşayan Göçmen topluluklar, Örneklemine ise Boşnak, Muhacir, Adalı, Giritli, Yörük toplulukları oluşturmaktadır.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmamız hem Literatür taraması hem de kaynak kişilerle görüşme olarak yapılmıştır. Kaynak kişiler ile görüşme soruları düğün geleneklerinin tüm aşamalarını kapsamaktadır. Görüşmeler Proje Takımındaki öğrencilerimiz tarafından yapılmıştır. Kaynak Kişilerden veri Toplamak için projeden sorumlu Öğretmen ve Öğrenciler Düğün Gelenekleri ile sorular hazırlamıştır. Sorular Görüşme-Mülakat ilkeleri ve kuralları dikkate alınarak hazırlanmış ve sorulmuştur. Sorulan sorular Kaynak Kişinin yaşı ,cinsiyeti ve hassasiyetleri de göz önünde bulundurularak sırası ve soruş biçimleri açısından değişkenlik gösterebilir.

GÖÇMENLERİN DÜĞÜN GELENEKLERİ SORULARI	
1	Kız İsteme Adetleri
1.1	Kaç kişi gidilir?
1.2	Kimler gider?
1.3	Ne götürülür?
1.4	Ne takılır?
1.5	Özel bir kıyafet giyilir mi?
2	Kız verme adetleri
2.1	Karşı taraftan neler talep edilir.
2.2	Kimlik verilir mi?
2.3	Neler ikram edilir?
2.4	Damat kahvesine tuz ekleme adeti var mıdır?
3	Söz Kesme Adetleri
3.1	Söz kesme yapılır mı?
3.2	Söz isteme sırasında mı ayrı olarak mı yapılır?
4	Nişan Adetleri
4.1	Nişanı hangi taraf yapar?
4.2	Nişan evde mi salonda mı yapılır, bunun için bir şart koşulur mu?
4.3	Nişanda gelin ve damat özel kıyafetler giyer mi?
4.4	Geline hangi ziynet eşyaları takılır, zorunlu takılan bir eşya var mıdır?
4.5	Damada takı takılır mı? hangi taraf takar?
4.6	Nişanda çalınan özel bir şarkı ya da müzik var mıdır?
4.7	Nişan töreni gece mi gündüz mü yapılır?
4.8	Nişan da nasıl bir ikram geleneği vardır?
4.9	Kız ve erkek tarafı birbirlerine bohça hazırlanır mı? Bohçada neler olmalıdır?

5	Kına Adetleri
5.1	Kınada gelin ne giyer ?
5.2	Kına nerede yapılır ?
5.3	Kınaya erkek tarafından kimler katılır?
5.4	Kınada yemek ve ikram nasıl olur?
5.5	Kına töreninde takı takılır mı?neler takılır?
5.6	Kınaya damat katılır mı?
6	Düğün Adetleri
6.1	Düğünde kız ve erkek taraflarının sorumlulukları nelerdir?
6.2	Düğün yemeği verilir mi?
6.3	Takı olarak ne takılır?
6.4	Gelinlik-Damatlık nasıldır?
6.5	Düğün alışverişi nasıl yapılır?
6.6	Düğünde yöresel kıyafetler giyilir mi?
6.7	Gelin evi yerleştirmesi nasıl yapılır?
6.8	Damadın çeyizinde neler olmalıdır?
6.9	Gelinin çeyizinde neler olmalıdır?
6.10	Çeyiz gönderme adetleri nelerdir?
7	Düğün Sonrası Adetleri
7.1	Düğün sonrası adetleriniz var mıdır?
7.2	Düğünde uğur ya da uğursuzluk getiren adetler var mıdır?

NOT:Yukarıda ki sorular sıralamada ve sorma tarzına göre değişkenlik gösterebilir.

Görüşmeye katılacak olan kişilerle ön görüşme yapılmış, görüşmenin amacı ve özellikleri belirtilmiş.Görüşme zamanı, yeri kararlaştırılmıştır ve randevu alınmıştır.Görüşmelerimiz birebir yapılmış kaynak kişilerin rızaları ile ses kaydı alınarak yazıya dökülmüştür.Alınan bilgiler değiştirilmeden yazıya aktarılmıştır.Kaynak Kişilerimizden bazıları sorularımızın bazılarına cevap vermek istememiş bazen de sormadığımız detayları da anlatmıştır.

Giriş:

İnsanoğlu içinde yaşadığı toplumun kültürüne ait bir yaşam sürdürür ve yaşamı boyunca geçirdiği çeşitli aşamalar vardır. Bunlardan evlilik ve düğün merasimi insan hayatının ikinci aşaması olup, onun için belki de en heyecanlı geçiş dönemidir. Bu geçiş dönemi yaşanırken, insanın içinde yaşadığı topluma ait pek çok kültür ögesi yani âdet, inanış, uygulama ve ritüeller gün ışığına çıkar. Geleneklerin, âdet, örf, uygulama ve ritüellerin en çeşitli olduğu merasimler düğünlerdir.Bu bağlamda düğünlerde toplumun folkloruna ait karakteristik uygulamalar, çeşitli gelenek, görenek ve âdetler fazlaca yer alır (Ş. Seher Erol Çalışkan,Şerife Oral, 2016).Lozan Antlaşması çerçevesinde Türkiye ve Yunanistan arasında kabul edilen nüfus mübadelesi sonrası mübadillere de ev sahipliği yapmıştır. Anadolu'nun pek çok bölgesine mübadele göçmenleri yerleştirilmiştir. Göç gibi önemli, travmatik bir olayda ve sonrasındaki kültürel değişim sürecinde kadınların önemi oldukça fazladır. Onların aile içindeki yeri, çocuk yetiştirmedeki önemleri kültürleşme sürecini etkileyen önemli faktörler arasındadır (Arzu Öztok Akay, 2012).

Biz bu çalışmada bugün hayatta olan, az sayıdaki ikinci kuşak mübadillerle ve üçüncü, dördüncü kuşak mübadillerle birebir görüşmeler yaptık. Halk bilimi derleme ve inceleme yöntemlerinden “Görüşme” ve “Gözlem” metotlarıyla elde ettiğimiz bilgiler ve kaynak taraması ile göçmenlerin düğün geleneklerini size aktarmaya çalışacağız. Çalışmamızın temel yöntemi,; yazılı ve sözlü kaynaklar, görüşme, gözlem ve kaynak toplama şeklinde uygulanması yöntemine dayanmaktadır.

Ayvalıkta yaşayan göçmen toplulukları sıralarsak

*Girit Mübadilleri

*Muhacirler (Bulgaristan Muhacirleri)

*Boşnak Mübadilleri

*Yörük Göçmenleri

* Midilli Mübadilleri (Adalılar)

GÜLCEMAL GEMİSİ

1-GİRİT MÜBADİLLERİ DÜĞÜN GELENEKLERİ

Girit Adası, Akdeniz ile Ege Denizi'nin birleştiği noktada, en eski uygarlıkların doğduğu, genişlediği bir bölgede ve Akdeniz ticaretini denetleyebilecek bir noktadadır (Ayşe Nühket Adıyeke-Nuri Adıyeke, 2006).

1.1.Girit Göçmenlerinin Evlilik Öncesi Âdetleri

Giritlilerde birden fazla kadınla evlenme hiç görülmeyen bir durumdur. Tek eşlilik hakim evlilik biçimidir. Giritliler tek kişiyle evlenir ve onunla ölür ve çokeşlilik yoktur. Başlık parası, çok ayıp bir şey olarak karşılanır, böyle bir durum için “**Hayvan mı satıyorsun**” denirdi. Başlık parası yoktur hatta, kız tarafı zenginse ve erkek tarafının durumu yoksa, masrafların karşılanmasına yardımcı olunurdu. Kız kaçırma olayları görülür ama yaygın olmamakla birlikte çirkin karşılanırdı. Çoğu zaman, kız rızası olarak kendi kaçırdı. Kaçmalarını ayarlamak için kız tarafından bir kadın yardımcı olurdu. İstenen kız, verilmediği

takdirde kaçırlır ama mahkemelik olunmamaya dikkat edilirdi. Önce küsülür, sonra araya girenler, tarafları barıştırdı. Kız kaçırma olayı, yüzde doksan nikahla sonuçlanırdı. Ailenin büyüklerinden oluşan aracılar, iki tarafın arasını bulurlardı. Kaçan kızı başkasına vermek çok büyük ayıp sayılırdı. İçgüveysi, evler büyük olduğu için vardı. Anne, baba, damat, gelin aynı evde yaşırdı. Oğlanın fakir olması veya kızın evin tek kızı olması durumunda, damat, iç güveysi olarak kalabilirdi. **“İç güveysi, iç ağrısı denilirdi”**. Beşik kертmesi yoktur ya da pek nadiren görülür. Baldızla evlenme, her iki tarafın da çocuklarının bulunması ve eşlerinin ölmesi üzerine yapılabilirdi. Erkeğin ikinci kez evlenmesi gerektiğinde, çocuklar büyük ise, onlara danışması gerekirdi. Yakın akraba evliliği kesinlikle yoktur **Yedi göbek** dışarıdan olması gerekirdi. Yakın akraba evliliklerinde, **teyze çocuklarının** evlenmesine izin verilebilirken ,aynı soydan gelmeleri nedeniyle, amca çocuklarının evlenmesine izin verilmezdi. Genel olarak, bu tür evliliklere sıcak bakılmazdı. Sütkardeşlerin, aynı anneden süt emmiş olmaları yüzünden, birbirleriyle evlenmelerine izin verilmezdi. Dul kadın ve erkeğin birbirleriyle evlenmelerinde, kendi aralarında anlaşmaları durumunda sorun yoktu. Muhit dışına, hem kız verilir, hem de muhit dışından, kız alınabilirdi. Ancak, **“komşu kızı almak demek, altın tasta su içmek demektir”** denirdi. Hiç olmazsa, damadın, aynı şehirden olmasına çalışılırdı. Uzak bir yere kız verilmesi, özellikle anne için dayanılması zor bir durumdu.

Düğünde kıza takılacak takıların fazla olması nedeniyle, erkeklerin evlenme yaşı daha geçtir. Kadın için evlenme yaşı en erken 16 olabilir, 18-20 yaş arası ideal yaşlardır, bu yaştan sonra evde kalmış sayılırdı. Kız için ideal yaş, 18’den daha küçük olmamalıdır. Zira, evine bakabilmelidir. Kız evlilik yaşı 13’te başlar. Genelde 15-16 yaşında evlendirilmeye başlanır, 20 yaşını geçmez geçerse **“kartlaşmış”** denirdi. Kızlar, mümkün olduğu kadar genç, erkekler mümkün olduğu kadar geç evlenirdi. Erkeğin evlenmesi 20 yaşından önce olmaz, 30 yaşını geçmese iyi olurdu. Erkeklerin evlenmesi için askerlik birinci şarttı. Askere gitmeden nişanlı olması durumunda dahi, evliliğe izin verilmezdi. Ortalama 25 yaş, erkek için ideal evlenme yaşıydı. Bu durumda, erkek işine gücüne kavuşmuş olurdu. Erkek geç evlenir 28 -30 yaşlarında. Erkeğin şefkatli ve sevgi dolu olması, evliliklerinde şiddete yer olmaması için, erkek, kadından ortalama 8 yaş büyük olurdu.

1.2. Evlenme Çağı-Kızda ve Erkekde Aranılan Özellikler

1.2.a.Kız Arama:

Genel olarak hakim olan evlenme biçimi görücü usulüydü. Ancak, evlenme isteğinde olan bir erkek bunu ailesine açılarık belirtebilirdi. Kızın bu isteğini belirtmesi ise daha az görülen bir durumdu. Kız evlat, evlenme isteğini annesine açıklar, annesi de babasına ve varsa erkek kardeşlerine danışırđ. Erkek bir kız beğenirse, annesi ve babasının onaylaması gerekirdi. Aksi takdirde, anne, uygun olduğunu düşündüğü bir kız seçerdi. Beğenilen ve alınması düşünülen kız, oğlana gösterilir fikri alınırđ. Bu gösterme, kızıdan habersiz yapılırdı. Kızın beğenilmesi ve istenmesi aşamasına gelmeden önce, oğlan bir yere oturtulur, kız habersizce önünden geçirilerek, oğlanın fikri alınırđ. Kızın bundan haberdar olmaması önemliydi, zira evliliğin gerçekleşmemesi durumunda, kızın üzülməsi istenmezdi. Oğlanın kızı beğenmesi durumunda, kıza bildirilir, beğenmemesi durumunda ise, kızın olaydan haberi olmazdı. Kızın

beğenmemesi ya da onaylamaması durumunda da evlilik gerçekleşmezdi. **Baht açmak:** Bahtı açmak için, hocaya gidilip dua okutulur, muska yaptırılır. Evliyalara gidilerek de adak adanırdı. Bu dileğin gerçekleşmesi durumunda mevlit okutulması ya da kurban kesilmesi gerekmekteydi. Kızların bahtını açmak için bir diğer yöntem, hocaya muska yaptırılmasıydı. Bir kilit cuma günü kilitlenir, öbür cuma sabaha karşı kızın başında açılır, anahtarı denize atılırdı. Kızların bahtını açmak için mum dikilir, dualar okunurdu. Kızlar, kendi bahtlarının açılması için, hıdrellezde adakta bulunurlardı.

1.2.b.Kızda aranan özellikler:

Eş seçiminde, eşin ille de Giritli olması şartı aranmazdı. En başta ev terbiyesi önemliydi. Büyüklerine karşı saygılı olmalıydı. Evine bakabilmesi çok önemliydi. Namus, dürüstlük, çalışkanlık ve saygı, aranan en önemli özelliklerdi. Kız, çalışkan ve becerikli olmalıydı. Ailesi de en az kişi kadar önemliydi, iyi bir soydan gelmesi istenirdi. Kızın temizliğine de dikkat edilir, evin tuvaletinin ve takunyaların temizliğine bakılırdı. Tozlu olup olmadığını kontrol etmek için, oturlan sedirlerin altına da göz gezdirilirdi.

1.2.c.Erkekde aranan özellikler:

Damat adayının, işinin iyi olmasına, terbiyeli ve dürüst olmasına bakılırdı. Askerliğini bitirmiş ve mesleğini eline almış olması gerekirdi. Erkeği, kızın babası, abisi, amcaları, akrabaları soruştururdu. Soy burada da önemlidir. Eş seçimi, görücü usulü ile yapılır ancak evlenmenin gerçekleşebilmesi için her iki tarafın da görüşü alınır, rıza olmadan evlilik gerçekleşmezdi.

1.2.d.Kızın görülmesi:

Falanca yerde, gelinlik çağa gelmiş bir aday olduğunun duyumu üzerine, herhangi bir bahaneyle kız görmeye gidilirdi. Beğenilen kızı görmeye, erkeğin annesi, halası teyzesi, nineleri varsa ablaları giderdi. Evin temizliğine, kızın saygılı olup olmadığına, oturup kalkmasına, hürmetine bakılırdı. Bu sırada, erkeğin annesi, çaktırmadan kilimin altında toz olup olmadığını kontrol ederdi. Toz çıkması durumunda **“bu kız bize gelmez”** denilerek vaz geçilirdi. Bu ziyaretin amacının kız tarafından bilinmemesi önemlidir. Kız tarafının evliliğe nasıl baktığı konusunda ağzı aranır. Hediye götürülmez, gelin olarak düşünülen kızı erkek tarafından görmeye ilk olarak, erkeğin annesi, babası, dedesi de gidebilirdi. Erkek tarafının büyükleri, kız hakkında bir araştırma yapar, kendilerine uygun olduğuna kanaat getirdikten sonra, isteme aşamasına geçilirdi. Beğenilmeyen kızın dedikodusu yapılmaz, kötü yanları başka yerde söylenmezdi.

1.3.Eş Seçimi:

Eş seçiminde, eşin ille de Giritli olması şartı aranmazdı. En başta ev terbiyesi önemliydi. Büyüklerine karşı saygılı olmalıydı. Evine bakabilmesi çok önemliydi. Namus, dürüstlük, çalışkanlık ve saygı, aranan en önemli özelliklerdi.

1.4. Kız İsteme

Kız beğenildikten ve oğlana gösterilerek onayı alındıktan sonra, bir kadın elçi gönderilerek kız tarafına “şu gün kız istemeye geleceğiz” denerek haber verilir. Kız istenmeye anne, baba ve dünürçüler giderdi. **Bir mendil, bir çift çorap ve bir kutu şeker hediye** olarak götürülürdü. Nişanın gerçekleşmesi durumunda, kız tarafının erkek tarafına yapacağı ilk ziyarette, onlar da bu hediyelerle karşılık verecektir. İkinci ve üçüncü gidişlerde hediye götürülmez. Kız evine varıldığında, gelin adayı kapıyı açar ve önce damadın anne ve babasının ellerini öperek kolonya ikram eder, daha sonra diğer büyüklerin ellerini de öperek mutfaka kahve pişirmeye gider. İçeriye geçildiğinde, damat adayının kaynana, görümce, babaanne, teyze ve ablası, kız tarafının kadınları ile ayrı odada otururken, baba, dede ve amcası, erkeklerle birlikte ayrı odada otururlar. Hal hatır sorulduktan sonra, gelen kahveler içilir. Kızın istenmesine ancak bundan sonra geçilir. Damadın annesi, kızın annesinden, damadın babası da kızın babasından ayrı ayrı “peygamberin kavli Allahın emri ile” kızı isterler. İlk istenişte kız verilmez, **“bir düşünelim”** denir. **“Kız evi naz evi”** denir, genelde ilk gelişte kız verilmez. İkinci seferde “bize iki üç gün daha verin” denerek süre kazanılır. Bu arada, damat ve gelin adayları için ayrı ayrı araştırmalar yapılır. Belirlenen günde, erkek tarafının aile büyükleri tekrar kız evine gider. Kahveler içilir. Bu aşamada, damada tuzlu kahve verilir. Bakalım dayanabiliyor mu diye. Dayanırsa her şeye dayanır, demektir. Kızın anne ve babası “verdik gitti” diyerek bu evliliği onaylarlar. Önceden hazırlanan şerbetler içildikten sonra, gelin ve damat adayı, büyüklerinin ellerini öper. Söz kesildikten sonra kahve verilmez tatlı verilir. “Kızı verdik” dendiğinde, kıza bir yüzük ya da bilezik takılır ancak zorunlu değildir. İmkanlar ölçüsünde takılmaya çalışılırdı. Kızın babası, “senin evine gelecek, senin şerefindir” derdi. Kız isteme sona erdikten sonra, uzun kalınmazdı.

1.5.Söz Kesme ve Nişan

Söz kesme aile arasında olabileceği gibi gelin ve damadın arkadaşlarının da katıldığı bir eğlence ile de kutlanabilirdi. Söz kesilirken yüzük takılmaz, ağızla söz kesilirdi. Kıza hediye olarak elbise götürülürdü. Sözde, erkek tarafı mali durumuna göre, kız tarafına hediye olarak, elbiselik kumaş, havlu, çorap, terlik bir tepsi içinde götürülürdü. Kız tarafının diğer fertleri için de mümkünse, hediye vermeye çalışılırdı. Kız tarafı da elçiye hediye verirdi. Elçi erkek ise, gömlek ve çorap, bayan ise, elbiselik ve çorap verilir. Söz kesildiğinde yüzük takılır, kadınlı erkekli eğlence yapılırdı. Söz kesildiğinde, söz yüzüğü olarak ince bir şey takılırdı. Nişan ve düğün tarihleri belirlenir. Genellikle, nişan, sözden bir iki ay sonra, düğün de nişandan bir iki ay sonra yapılırdı. Bu aranın uzamamasına çalışılırdı. Ancak, gelinin çeyizinin hazır olmaması durumunda, erteleme söz konusu olabilirdi. Gelinlik ve damatlığın alınması, düğünün yapılacağı yer ve zaman gibi konular da söz kesiminde kararlaştırılırdı.

1.5.a.Nişan:

Nişana çağırıcı, akraba bir kadın **“buyurun gelin”** diyerek yapardı. Ona bir hediye verilmezdi. Nişanda gelenler de hediye veya takı vermez, düğüne saklardı. Dışarıdan gelen davetliler oğlan tarafından ise onun evinde, kız evi tarafından ise onun evinde kalırdı. Eskiden büyük ve küçük nişan ayrı yapılırdı. Büyük nişanda oğlan zenginse, bir beşibiryerde, iki tane iki buçukluk, 4 tane sarı lira takardı. Küçük nişanda takı olmazdı. Nişanı kız tarafı yapardı. Nişan

masrafı kız evi tarafından karşılanabileceği gibi, ortak da karşılanabilirdi. Nişan öncesinde, her iki taraf da birbirlerine hediye alırdı. Nişan günü gündüz öğleden sonra, alınan hediyeler tepsiler içinde, arabalarla götürülürdü. Önce, erkek evi hediyelerini götürür, araba kafilesindeki arabalara mendiller bağlanırdı. Erkek evi, hediyeler dışında, çerez ve çikolata da götürür, damat hediye götürmeye gitmezdi. Kız evi de aldığı hediyeleri erkek evine götürür. Hediyeler dışında, üzerinde kuzu ya da hindi olan bir tepsi pilav da kız evinden erkek evine, hediye olarak götürülürdü. Ayrıca tatlı maya ekmeği ve baklava da giderdi. Nişan aile arasında ise evde, değilse kapının önünde olurdu. Oğlan evi kız evine gelir, cümbüş, darbuka, tef çalınarak eğlence yapılırdı. Erkek evinin görev verdiği bir büyük yüzükleri takardı. Kırmızı bir kurdele ile bağlanmış olan yüzükler önce kıza üç defa takılır çıkarılır sonra erkeğe üç defa takılıp çıkarılırdı. **İhlas** süresi duası okunurdu. Yüzükleri takılan çift, önce erkek tarafının sonra kız tarafının anne babalarının ellerini öperlerdi. Kimi zaman, nişanda takı yokken, kimi zaman nişanda da düğünde de takı takılırdı. Nişan da bir bilezik takılırdı. Yüzüklerin takılmasından sonra, erkekler ve kızlar ayrı olarak eğlenir. Kadınlar dümbelek çalarak şarkı söyler, oyun oynarlardı. Eskiden, nikah olmadan iki tarafın görüşmesine izin verilmezdi. Nişandan sonra damat annesi ve ablası ile birlikte kızın ailesi de evdeyken kız evine gidip gelin adayını görebilirdi. Ancak, erkek ve kadının birbirlerini serbestçe görmelerine izin verilmezdi. Dışarı çıkışta yanlarında mutlaka aileden biri olurdu. Taraflar veya aileler anlaşamazsa nişan bozulabilirdi ama nadir rastlanan bir durumdu. Bu durumunda takılmış takılar geri verilirdi. Evlendikten sonra bozulan evlilikte kız tarafı takıları vermek zorunda değildi. Nişanın bozulması durumunda, bunun dedikodusu yapılmazdı. Nişanı bozulan kızın yeni bir kısmeti çıkması durumunda evlenmesinde bir sakınca yoktu.

1.6.Nişan ile Düğün Arasındaki Gelenekler:

İki bayram arası yapılan düğünün de evliliğin kerameti olmaz denirdi. İki bayram arası nikah, düğün olmazdı. İki taraf birbirine hediyeler alırdı. Nişanlılık zamanı kurban bayramına denk gelirse, erkek tarafı, kız tarafına arife günü kurbanlık koç gönderirdi. Buna gelin koyunu denirdi. Koçun alnında bir bilezik ya da boynuzlarında birer bilezik olurdu. Koçun sırtına bir havlu bağlanır. İç çamaşırı, çorap, elbiselik gibi hediyeler bu havluya iğnelenir. Koç yola çıkmadan erkek tarafı, koçu, çorap mendil gibi hediyelerini takabilmeleri için komşulara gösterirdi. Koç kız tarafına getirildiğinde, kız tarafının komşuları da aynı şekilde, hediyelerini havluya iğnelerdi. Bayram sabahı kesilen koçun yarısı erkek tarafına gönderilmeliydi. Ramazanda da her 2 taraf birbirine ayakkabı şeker ve elbise gönderirdi. Aradan yılbaşı geçerse yine karşılıklı hediye bohçası giderdi. Her kızın bir çeyiz sandığı vardı. Anne ve kızın yıllarca hazırladığı danteller, yatak takımları, ipekler, mutfak önlükleri, örgü perdeler, el işleri, cibinlikler, “delik işi” yatak takımları, yorganlar, halılar, dantelli gömlekler bu sandıkta dururdu, saman minderler, saman yastıklar, tahta divanlar, somya gibi eşyalar, oyma çeyiz sandığı, aynalar, oymalı mobilyalar, oyma koltuklar, masalar, sandalyeler, işlemeli duvar süsleri de çeyizdendi. Bu çeyizler kız çocuk sahibi olunduktan sonra, kızın annesi tarafından yavaş yavaş hazırlanmaya başlanırdı. Kız 15-16 yaşına gelince kendisi de yapmaya başlardı. “Kız çocuğu beşikte çeyiz sandıkta” denirdi. Düğünden bir hafta evvel oğlan evinden çeyiz alınmaya gelindiğinde kız tarafından biri çeyiz sandığının üstüne oturur ve erkek tarafından biri bahşiş vermeden sandığın üzerinden kalkmazdı. Ayrıca gelinin kız kardeşi veya bir

arkadaşı da kız evindeki çeyiz odasının kapısını açmak için de bahşiş isterdi. Çeyiz arabayla, araba olmadığı zamanlarda at arabasıyla alındıktan sonra, yolda, tencere kapakları birbirine vurularak, etrafa haber verilirdi. Böylelikle, çeyize bakmak isteyenlere çeyizin geldiği duyurulurdu. Çeyiz erkek evine sokulmadan, eve bir Kur'an, bir parça ekmek ve tatlı bir şey sokulurdu. Sabahtan, çeyiz, kızın oturacağı eve götürülür, öğleden sonra da kız tarafı "**çeyiz sermeye**" giderdi. Ancak kız gitmezdi. Kızın annesi, teyzesi, halası ve arkadaşları giderek çeyizi sererlerdi. Çeyizi serenlere **şeker, lokum ve çay** ikram edilirdi. Kızlara da **çorap, terlik, mendil, havlu** gibi hediyeler **oğlan tarafınca** verilirdi. Öğle yemeği de oğlan evi tarafından karşılanırdı. Evi düzmeye gidenler, oğlan evine bir tepsi tatlı ile elleri boş gitmezlerdi. Bu tepsi, kız evine iade edileceği vakit, içi boş gönderilmez, gelin için sabahlık ve çamaşır gibi hediyelerle gönderilirdi. Damat, düğün gününe kadar çeyiz evinde kalırdı, ev boş bırakılmazdı. Çeyiz tanıtmaya geleneği vardı. Çeyiz serilir ve herkes davet edilirdi. Düğünden bir hafta önce, kızın çeyizi sergileneceği vakit, dümbelek çalınır, misafirlere şeker dağıtılır. Düğün için getirilen hediyeler de bu esnada eve yerleştirilirdi. Bu günde orada olmayıp sonradan çeyizi görmek isteyenler için, daha sonra da çeyiz gösterilebilirdi. Ancak, bu esnada şenlik yapılmazdı. Genellikle, **kırmızı bakırdan** üzeri kabartmalarla süslü, tencere ve güğümler revaçta olan hediyelerdi. Çeyiz hazırlığında yorgan kaplanırken, **tek nikahlı ve mutlu** bir kişinin bu işi yapmasına özen gösterilirdi.

1.7.DÜĞÜN

1.7.a.Düğüne Davet:

Düğün çağırısı, akrabaların birbirlerine söylemesiyle, davetiye ile yoksa akrabalar aracılığı ile davul aracılığıyla ya da kapı kapı dolaşarak duyurulurdu. Ayrıca düğün gelinin faytona veya ata bindirilmesiyle ve yaşlı bir kadının darbuka çalarak gezmeleriyle de duyurulurdu. Düğüne davet yakın akrabalara ve komşulara havlu, çorap mendil gibi hediyeler de gönderilirdi.

Düğün Günleri:

Düğün bir gün, kına gecesi ve ertesi gün asıl düğün olmak üzere iki gün sürerdi. Evliliğin ne gün yapıldığı çok önemli değildir ama "cuma olursa hayırlı olur" derler. Çarşamba günleri düğün yapılmazdı. Salı günü nikah yapılmaz çünkü İstanbul salı günü zapt edildi.(bu Rumlardan geçmiş bir gelenektir.) Perşembe gündüz yemek verilir, akşam kına yakılırdı. Cuma erkek tarafı yemek verir. Düğün Cuma akşamı olurdu, başka gün yapılmazdı. Düğünün kışın olmaması tercih edilir. Yazın hasat işi varsa hasat sonu beklenirdi. Düğüne dışardan gelen davetliler erken, düğünden birkaç gün evvel, yörede oturanlar düğün günü gelirdi. Perşembe günü düğün yapılması iyidir.

Gelin hamamı:

Gelin hamamı. Düğünden 3-4 gün önce gelin hamamına gidilir. Gelin hamamı için, oğlan tarafı bir hamam kiralar, takunyalar satın alırdı. Kız evinden arabayla alınan kız ve arkadaşları hamama götürülürdü. Kaynana, görümce, elti, kızın annesi varsa kardeşleri, teyzesi, halası ve arkadaşları da katılırdı. Hamamda dümbelek çalınarak yapılan eğlencede, çerez, börek,

kadayıf, baklava gibi yiyecekler yenerek eğlence yapılırdı Erkek anası bakar kızın bir kusuru var mı diye. Eğlence bittikten sonra, gelin yeniden evine götürülürdü.

Damat hamamı:

Damat için ayrı bir güvey hamamı yapılmazdı. Damadın tıraşı düğünden bir gün önce yapılırdı. Bugün yüksek bahşış verilirdi. Arkadaşları ile birlikte bir eğlence düzenlenir ve oyun oynanırdı.

1.7.b.Düğün Günü:

Hem dini, hem resmi nikah vardır. Önce resmi nikah, kınadan birkaç gün önce nikah dairesine gidilerek kıyılırdı, sonra dini nikah kıyılırdı.Çok eskilerden resmi nikah yoktu, düğünden bir hafta evvel dini nikah kıyılırdı. Bir odaya gelin ve 2 şahit kadın girerdi. Erkek giremezdi. Kapı yarı kapalıydı. Kapının dışında damat ve 2 şahidi vardı. Birbirlerini göremezlerdi. Hoca gelinin gelinliğinden tutarak üç kere evlenmek isteyip istemediğini geline sorar kabul edince 3 kere de damada sorar, şahitlere de “akrabalıkları yoktur evlenmelerine şahitlik ediyor musunuz” diyerek nikahı kıyardı. Gerdeğe kadar damat gelini göremezdi. Düğünden bir iki gün evvel erkek tarafı kız tarafına düğün yemeği yapmak için düğün erzağı gönderir.

1.8.Kına gecesi:

Kına gecesinin. masrafları ya oğlan tarafı, ya da kız tarafı üstlenirdi.Kıza kınalık elbise alınırdı.Masraf olmaması için nişanda giyilen elbise saklanarak kınada da giyilebilirdi.Çarşamba öğleden sonra kız evinde öğle ve akşam olmak üzere 2 sefer yemek verilir. Bunun masraflarını da oğlan tarafı karşılardı.Oğlan tarafı öğleden sonra kız evine kına götürürdü. Yakılacak kınayı oğlan evi alır.Kaynana bir torba içinde toz halde kınayı gelin evine getirir. Kına yakma işlemi sırasında kızın üzerine örtülecek “**AI**” da kaynana tarafından getirilirdi.Akşam, her iki taraf da toplanır, eğlenti yapılırdı.Gecenin sonunda kızın arkadaşları ya da kaynanası kınayı kararak hazırlardı.Kınayı karan da yakan da anne babalı olmalıydı, evliyse evliliği mutlu olmalıydı.Önce gelinin yüzü al tül ile örtülür ve çalgıcılar kına türküsü ya da gelini ağlatacak bir mani söylemeye başlardı.Kıza kınayı kaynanası, yada yengesi yakardı.Geline kına yakılacakken gelin elini kapatır, kaynanası bahşış verinceye kadar elini açmazdı.Bahşışten sonra kına yakılırdı. Kına yakılırken kızın eline madeni yada kağıt para konulurdu.Bu para uğur getireceğine inanılarak saklanırdı.Bu sıra gelinden başka annesi ve arkadaşları da ağlardı.Kaynanadan bahşış almak için uygulanan diğer bir yöntem ise; kına yakıldıktan sonra, kız tarafından biri gelinin ayağına bir ip bağlar ve kaynanasının önüne götürürdü. Kaynanası bahşış vermedikçe ip bırakılmazdı. Kına yakılan gelin, başındaki kırmızı tülbentle oynamaya kalkardı. Oynaması bitince, yerine oturmadan, tülbentini evlenme çağına gelmiş bir başkasına verirdi, o da tülbentle oynar yerine oturmadan bir başka kıza verirdi. Gelinden başka, arkadaşlar ve konu komşudan isteyenler de kına yakabilirdi. Damada kına yakılmazdı. Kına sonrası tatlı merasimi yapılırdı. Kına gecesi bittikten sonra, kız evindekiler, erkek evinin uyumasını bekler, bir sopa üzerine eski çaputların sarılmasıyla oluşturulmuş bir meşale yapılırdı.Darbukalar eşliğinde oynanarak, oğlan evinden dört beş kapiya gidilirdi. Buna **baskın veya heyamula** denirdi, sabah üçe dörde kadar sürerdi.

Düğünde ya çingene çağrılır ya da gramofonla müzik yapılırdı, oturanları oynamaya davet eden bir **“kaldırıcı”** olurdu.Gençleri sırayla oynama davet ederdi. Gençler kalkmamazlık edemezdi.Oynarken, isteyenler oynayanın avucuna para koyardı. Kimin para verdiğiine dikkat edilmesi gerekirdi, çünkü o kişi oynamaya kalktığıında, onlar da kendilerine para verene para vermek zorundaydı.Oyun sonrasında bu paralar, çalgıcılara verilirdi.(**penbe teyze**) Eğlence yapılırken sadece bayanlar oynardı.Uzak akrabalar ayrılınca yakın erkekler de oynardı.Eve gelen **“berber”** gelinin başına kırmızı kurdele takarak bunu tellerle süsleyerek, gelinin **“telli duvağını”** hazırlar.Gelinin saçını yapan süsleyen gelinin babasından bahşiş almak için kapıyı kapar ve bahşiş almadan açmazdı. Gelin teli, 70-80 cm. uzunluğunda, parlak sarı veya beyaz tel olurdu. **“Telli duvaklı”** olarak bahsedilen tel budur.Düğünden sonra, gelin bu teli arkadaşlarına paylaştırırdı. Telin kısa olması, tez zamanda, uzun olması daha geç evleneceğine işaret olarak kabul edilirdi.

1.9.Gelin Alma ve Düğünün Bitimi

Gelin alınacak gün, kız evinde de erkek evinde de yemek yapılır.Erkek evinden çıkan kalabalık bir alay, kızı almak üzere yola çıkar.Eskiden kız almaya, at ve davul zurnayla gidilirdi.Yolda davul, zurna çalınarak yayan kız evine varırlardı.Çok eskiden gelini almaya damat gitmezdi.Arabaların yaygınlaşmaya başladığı 1940’lı yıllardan itibaren, at yerini arabaya bırakmıştır.Arabalara kumaş, havlu, mendil vb. bağlanır.Bu esnada kız evinde kızın babası veya abisi, her ikisinin de olmaması durumunda ailenin bir büyük erkeği kızın beline üç parmak eninde iki metre uzunluğunda kırmızı bir kuşak bağlar.Kuşağı üç kere dolandırır. Bu ara dua okur. (kırmızı kurbanlık kuzu gibi).Bir de hediye takı takar.Giritlilerin kızları çok kıymetlidir.Evlenen kendi kızları ise **altın kemer** takılır. Kızın babası yoksa kuşağı takan hediye takıyı da takar.Gelin evden çıkmadan sağ ayakkabısının içine kâğıt para konur. Parayı ayakkabının içine kızın babası koyar ve kıza ayakkabıyı da babası giydirir.Gelinin ayakkabısının altına bekâr kızlar ismini yazar.Kimin ismi ilk silinirse o ilk evlenirmiş.Gelin evden çıkmadan duvağını yüzüne babası örter.Gelini evden çıkaracak kişi mutlaka bir erkek olmalıdır.Damada teslim eder, ata bindirilen kız, davul zurna eşliğinde götürülürdü.Gelin, oğlan evine geldiğinde, içeriye girmeden önce, attan veya arabadan inmeden önce kucağına bir erkek çocuğu verilir.Böylelikle onun da **“çocuklu”** olması sağlanmaya çalışılır.Attan veya arabadan inen gelinin başına, buğday, pirinç, şeker ve bozuk para saçılır.**Löbet** şekeri buz kalıbı gibi büyük bir şekerdir.Gelinin başında kırılır etraftakilere verilir.Kayınvalide, bir kap içinde karıştırmış olduğu zeytinyağı ve balı bolluk içinde yaşanması ve geçimlerinin kolay olması için, ilkin kapının eşiğine sonra da kapının üstüne sürerdi.Gelin erkek evine ilk adımını sağ ayağıyla atardı, ve eve girerken kırmızı şeker yedirilirdi ki tatlı dilli olsun.Ayrıca gelin, kapıdan içeriye girecek iken, bir adım yüksekliğinde eşiğe bir ip gerilerek kapının iç tarafına bir tas su konur.Gelin, bu ipi ayağı ile kopararak ve tas içindeki suyu ayağı ile devirerek eve girer.Böylelikle, ayağının uğursuz gelmesi engellenmeye çalışılırdı.Gelin kendi evine gittiğinde eline bir tabak bal alır, kapının üstüne üç defa bir parmak bal çalar. Bunu evliliği tatlı olsun diye yapar.Baldan geline de yedirilirdi.Eve girdikten sonra, damat ile birlikte oturma odasına alınan gelini, damat bir süre sonra yalnız bırakırdı.Gelin burada bir süre yalnız başına kalırdı.Bu esnada onu görmek isteyen misafirler odayı ziyaret edebilirdi. Çevreden gelenden **“gelin bakması”** yaparlar.Bu sırada gelinin yüzü açılır.Karnının aç olması

durumunda yemek ikram edilirdi. Ziyaretçiler gidinceye kadar burada kalırdı.Oturan gelinin kucağına, oğlan evinden bir erkek çocuk verilirdi.Daha önceden gelin kendisine verilmiş olan bir mendili, bu çocuğa hediye olarak verirdi. Yatsı namazına damat da götürülürdü.Yatsı namazını camide kılan damat yanında hoca ve arkadaşları ile beraber eve gelirdi.Hoca, ikisinin de şahitler huzurunda nikahını kıyardı. Saat 22-23 arası gerdeğe girilir.Damat, gerdeğe girerken, arkadaşları tarafından sırtına vurulurdu.Gelin odası, bir hafta önceden çeyiz düzüldüğü vakit hazırlanırdı.Öncesinde oda badana yapılır. Kızın çeyizi serilir, yatak süslenirdi. Bütün bunları yapan kızın kaynanasıydı. Kaynana, gelinin odasını hazırlarken, yatağın içine şeker atar ve üstünü örterdi. Böylelikle gelin ve damadın iyi geçineceğine inanılır.Gece damat mali durumuna göre, geline yüzgörümlüğü takar. (bilezik, beşibiryerde)

1.10.Düğün Sonrası:

Düğün gecesi sonrası, sadece damat, pudra şekerli poğaça , bir tepsi tatlı ile kaynanasını ziyarete giderdi. Kız evi bu yiyecekleri konu komşuya dağıtırdı. Evlendikten sonra 3-4 gün gelinin evden çıkması hoş karşılanmazdı.İki, üç gün geçtikten sonra, önce damadın, sonra gelinin anne babasına ziyarete gidilirdi. Akrabalar gezilirdi. Damada da geline de kaynalar çok büyük saygı gösterirdi.Giritli kaynanası serttir. Ancak, geline karşı çok iyi davranırdı. Evlenen çiftin, evden bir an önce ayrılmasına özen gösterilirdi. Giritliler kızlarını bağa bahçeye çalışmaya göndermez, erkekler hanımlarına çok iyi bakardı. Kızlar, evde de el üstünde tutulduğundan, gittiği yerde de aynısını beklenirdi (Nazım Çokişler, 2007).

1.11.Düğün Âdetlerinde Batıl İnançlar

Bahtı açmak için, hocaya gidilip dua okutulur, muska yaptırılır. Evliyalara gidilerek de adak adanırdı. Bu dileğin gerçekleşmesi durumunda mevlit okutulması ya da kurban kesilmesi gerekmektedir.

Kızların bahtını açmak için bir diğer yöntem, hocaya muska yaptırılmasıydı. Bir kilit cuma günü kilitlenir, öbür cuma sabaha karşı kızın başında açılır, anahtarı denize atılırdı. Kızların bahtını açmak için mum dikilir, dualar okunurdu. Kızlar, kendi bahtlarının açılması için, hıdrellezde adakta bulunurlardı.

İki bayram arası yapılan düğünün de evliliğin kerameti olmaz denirdi. İki bayram arası nikah, düğün olmazdı.

Evliliğin ne gün yapıldığı çok önemli değildir ama "cuma olursa hayırlı olur" derler. Çarşamba günleri düğün yapılmazdı.

Salı günü nikah yapılmaz çünkü İstanbul salı günü zapt edildi.(bu Rumlardan geçmiş bir gelenektir.)

Perşembe gündüz yemek verilir, akşam kına yakılırdı. Cuma erkek tarafı yemek verir. Düğün Cuma akşamı olurdu, başka gün yapılmazdı.

Kına yakılırken kızın eline madeni yada kağıt para koyulurdu. Bu para uğur getireceğine inanılarak saklanırdı.

Gelin tarafından düğünde genç kızlara hediye edilen Gelin Telinin kısa olması, tez zamanda, uzun olması daha geç evleneceğine işaret olarak kabul edilirdi.

Gelin evden çıkmadan sağ ayakkabısının içine kâğıt para konur. Parayı ayakkabının içine kızın babası koyar ve kıza ayakkabıyı da babası giydirebilir.

Gelinin ayakkabısının altına bekâr kızlar ismini yazar. Kimin ismi ilk silinirse o ilk evlenirmiş.

Gelin, oğlan evine geldiğinde, içeriye girmeden önce, attan veya arabadan inmeden önce kucağına bir erkek çocuğu verilir. Böylelikle onun da “çocuklu” olması sağlanmaya çalışılır.

Kayınvalide, bir kap içinde karıştırmış olduğu zeytinyağı ve balı bolluk içinde yaşanması ve geçimlerinin kolay olması için, ilkin kapının eşiğine sonra da kapının üstüne sürerdi.

Gelin erkek evine ilk adımını sağ ayağıyla atardı, ve eve girerken kırmızı şeker yedirilirdi ki tatlı dilli olsun.

Gelin, kapıdan içeriye girecek iken, bir adım yüksekliğinde eşiğe bir ip gerilerek kapının iç tarafına bir tas su konur. Gelin, bu ipi ayağı ile kopararak ve tas içindeki suyu ayağı ile devirerek eve girer. Böylelikle, ayağının uğursuz gelmesi engellenmeye çalışılırdı.

Gelin kendi evine gittiğinde eline bir tabak bal alır, kapının üstüne üç defa bir parmak bal çalar. Bunu evliliği tatlı olsun diye yapar. Baldan geline de yedirilirdi.

Yukarıdaki bilgiler kaynak taraması ile elde edilmiş olup bölgesel farklılıklar içerebilir.

Ayvalık'ta yaşayan Girit Mübadillerinin Düğün Gelenekleri

Görüşme:1

Kaynak Kişi: Nesrin Baştopçu

Yaş:68

Görüşmeyi Yapan: Beren Şenol

KIZ İSTEME ADETLERİ

Soru: Kaç kişi gidilir? Kimler gider?

Kaynak Kişi: Oğlan tarafının anne babası, kardeşleri, halalar, teyzeler, yakın akrabalar gider.

Soru: Ne götürülür?

Kaynak Kişi: Çikolata, çiçek

Soru: Ne takılır?

Kaynak Kişi: Fazla bir şey takılmaz istemede.

Soru:Özel bir kıyafet giyilir mi?

Kaynak Kişi: Evet, herkes düzgün özenli giyilir. Özel bir gece olur.

KIZ VERME ADETLERİ

Soru: Karşı taraftan neler talep edilir.

Kaynak Kişi: Bizim buralarda hiçbir şey talep edilmez.

Soru: Kimlik verilir mi?

Kaynak Kişi: Hayır, bizde yok öyle bir adet.

Soru: Neler ikram edilir?

Kaynak Kişi: Kurabiye, poğaç, pasta.. Öyle şeyler.

Soru: Damat kahvesine tuz ekleme adeti var mıdır?

Kaynak Kişi: Evet, vardır.

Soru: Kız tarafından kız istendi. Verildi. Düğün hazırlıklarında önce söz kesme ve nişan hazırlıkları başlıyor sanırım. Bize söz kesme ve nişan adetleriniz bu konudaki hazırlıklarla ilgili neler anlatabilirsiniz?

Söz kesme yapılır mı?

Soru: Söz isteme sırasında mı ayrı olarak mı yapılır?

Kaynak Kişi: İsteme sırasında olur.

NİŞAN ADETLERİ

Soru: Nişanı hangi taraf yapar?

Kaynak Kişi: Kız tarafı yapar.

Soru: Nişan evde mi salonda mı yapılır, bunun için bir şart koşulur mu?

Kaynak Kişi: Kişiy, isteğe bağlı o. İster evde ister dışarıda.

Soru: Nişanda gelin ve damat özel kıyafetler giyer mi?

Kaynak Kişi: Evet.

Soru: Geline hangi ziynet eşyaları takılır, zorunlu takılan bir eşya var mıdır?

Kaynak Kişi: Zorunlu olan bir şey yok. Damat tarafı takı takar yalnız.

Soru: Damata takı takılır mı? hangi taraf takar?

Kaynak Kişi: Sözde takılmaz damada.

Soru: Nişanda çalınan özel bir şarkı ya da müzik var mıdır?

Kaynak Kişi: Damat ve gelinin isteğine bağlı.

Soru: Nişan töreni gece mi gündüz mü yapılır?

Kaynak Kişi: Gece.

Soru: Nişan da nasıl bir ikram geleneği vardır?

Kaynak Kişi: Kurabiyeler konur masaya.

Soru: Kız ve erkek tarafı birbirlerine bohça hazırlanır mı? Bohçada neler olmalıdır?

Kaynak Kişi: Hazırlar. İsteyenler hazırlar. Oğlana, çorap, iç çamaşırı, tıraş makinesi. Kıza da aynı. İç çamaşırı konur, makyaj takımı konur.

Soru: Sırada kına gecesi var. kına geceleri bizim adetlerimizde düğün kadar önemli yere sahip değil mi? Bize kına gecesi hakkında bilgi verebilir misiniz.?

KINA ADETLERİ

Soru: Kınada gelin ne giyer

Kaynak Kişi: Kına elbisesi giyer.

Soru: Kına nerede yapılır.

Kaynak Kişi: İsteğe bağlı isteyenler evde yapar, isterse bahçede yapar veyahut dışarıda yaparlar.

Soru: Kınaya erkek tarafından kimler katılır?

Kaynak Kişi: Akrabaları. Erkek tarafının samimi oldukları.

Soru: Kınada yemek ve ikram nasıl olur?

Kaynak Kişi: İsteğe bağlı. İstenirse yemekli olur ama öyle bir zorunluluk yok. Çerez, kurabiye..

Soru: Kına töreninde takı takılır mı? neler takılır?

Kaynak Kişi: Takılır.

Soru:Kınaya damat katılır mı?

Kaynak Kişi: Katılır.

Sonunda düğüne geldik. Düğüne gelene kadar tüm gelenekleri öğrenmek gerçekten çok keyifliydi ve çok bilgilendiriciydi. Şimdi de bize düğünlerini anlatır mısınız?

Nesrin Baştopçu Düğün Fotoğrafi

DÜĞÜN

Soru:Düğünde kız ve erkek taraflarının sorumlulukları nelerdir?

Kaynak Kişi: Gelin hazırlanır. Anne babası orada olur. Kardeşler, yakın akrabalar, damat tarafı gelini almaya gelir arabalarla, konvoylarla o şekilde. Ondan sonra bazıları davul zurna tutar. Babası da kızın beline kırmızı kurdele dolar.

Soru:Düğün alışverişi nasıl yapılır ve Gelinin ile damadın çeyizinde neler olmalıdır?

Kaynak Kişi: Düğün alışverişini iki taraf yapar. Damatla alışverişe giderler ev eşyası alırlar.

Soru:Çeyiz gönderme ve Gelin evi yerleştirme ile ilgili bilgi alabilir miyiz?

Kaynak Kişi: Eşyalar geldikten sonra kız tarafı oğlan tarafı kızın yakın arkadaşları görümceleri bir el birliğiyle evi hazırlarlar.

Soru:Düğün nasıl duyurulur ve gelin baba evinden çıkarılırken ne gibi etkinlikler olur?

Kaynak Kişi: Gelin davulla çıkarılır. Davetiye ile çağrılır.

Soru:Düğünde yöresel kıyafetler giyilir mi? Bu giysileri bize anlatır mısınız.?

Kaynak Kişi: Evet, çok güzel elbiseler giyilir, uzun etekler, bol elbiseler.

Soru:Düğüne özgü türküler ve yöresel oyunlarınız var mı bunlar hakkında bilgi verebilir misiniz?

Kaynak Kişi: Bizim burada yok öyle yöresel bir şey.

Soru: Sizin ilave etmek istediğiniz yöreye özgü bir düğün adeti var mı”?

Kaynak Kişi: Yok.

Ayvalık'ta yaşayan Girit Mübadillerinin Düğün Gelenekleri

Görüşme:2

Kaynak Kişi: Hüseyin Öztürk

Yaş:93

Görüşmeyi Yapan: Tarih Kulübü Öğrencileri

2. Kuşak Girit Mübadili Hüseyin Öztürk ile yapılan görüşme de hazırlanan sorulardan ziyade sohbet ettik.Yaşından dolayı bazı sorulardan cevap alamadık.Kendi anlatmak istediği hikayeleri dinledik.

Kaynak Kişi: Annem ve Babam Girit'ten Gülcemal Gemisi ile Ayvalığa gelmişler,burada evlenmişler,Ben burada doğdum.

Ben çok çalışkan bir gençtim eşimi kaçırarak evlendim.Maddi zorluklarımız çoktu.Giritlilerde evi olmayana kız vermezlerdi.Ev çok önemliydi, benim de evim yoktu o yüzden eşimi kaçırdım.Sonrada evimi aldım ,çok ev aldım evsizlik kötü bir şeydir.

Ayvalıkta düğünler Giritli kızlar gelmeden başlamazdı.Çünkü Girit kızları dans,oyun bilirler ve çok neşelidirler.Ben küçükken Cunda'daki düğünlerde Kemençe çalanlar vardı çok güzel çalarlardı.Girit kızlarının hepsi çalgı çalmayı bilirdi.Özellikle Mandolin öğrenirlerdi.

2. Kuşak Girit Mübadili Hüseyin Öztürk

Ayvalık'ta yaşayan Girit Mübadillerinin Düğün Gelenekleri

Görüşme:3

Kaynak Kişi: Hüsnü Balcı

Yaş:83

Görüşmeyi Yapan: Irmak Aran

KIZ İSTEME:

Kaynak Kişi:Kız istenmeden önce damat kendi aile büyükleriyle istişare yapar. İstişare olumlu sonuçlanırsa istemeye gidilir.

Soru: Kaç kişi gidilir?

Kaynak Kişi: Damadın çekirdek ailesiyle gidilir, 5-6 kişiyi geçmez.

Soru: Kimler gider?

Kaynak Kişi: Anne, Baba, varsa kardeş, varsa hala\ dayı\ yenge\ amca. Ailecek gidilir.

Soru: Ne götürülür?

Kaynak Kişi Bir kutu tatlı.

Soru: Ne takılır?

Kaynak Kişi İstemede bir takı takılmıyor.

Soru:Özel bir kıyafet giyilir mi?

Kaynak Kişi Hayır.*Damat tarafından aile büyüğü müsaade ister, ayağa kalkar ve böylece isteme gerçekleşmiş olur.

KIZ VERME:

Soru: Karşı taraftan neler talep edilir?

Kaynak Kişi Karşı taraftan özellikle bir şey istenmez.

Soru: Neler ikram edilir?

Kaynak Kişi Kahve ve baklava

Soru: Damat kahvesine tu ekleme adeti var mıdır?

Kaynak Kişi Hayır öyle bir adet yoktur.*kahve ve ikramdan sonra kız tarafı kendi aralarında istişare yapmak için damat tarafından biraz zaman ister, karar verdikten sonra bunu damat tarafına bildirir.

Soru:Söz kesme yapılır mı?söz, isteme sırasında mı yapılır yoksa ayrı olarak mı yapılır?

Kaynak Kişi Söz kesme yapılır.İsteme sırasında kız tarafı bir müddet zaman ister (karar vermek için) bu yüzden söz ve isteme ayrı yapılır.Kız tarafı olumlu yanıt verirse, söz için hazırlanmaya başlanır.Kız tarafı olumlu yanıt verdikten sonra söz kesilmeye gidilir. Yakın akrabalar ve yakın çevreyle 10-15 kişi kız evine söz kesmeye gider. Erkek tarafı söz kesmeye bohçayla gider. Erkek tarafının bohçasına karşılık da kız tarafı işlemeli bir söz havlusu verir.

* Giritlilerde söz yüzüğü yoktur.

NİŞAN ADETLERİ:

Soru: Nişanı hangi taraf yapar?

Kaynak Kişi Kız tarafı

Soru: Nişan evde mi yapılır yoksa salonda mı?

Kaynak Kişi Evde yapılır, bu ev kız evi olur.

Soru: Nişanda gelinle damat özel bir giysi giyer mi?

Kaynak Kişi Geleneksel bir kıyafet yoktur. Gelin ve damat şık bir şeyler giyerler.

Soru: Nişanda hangi ziynet eşya takılır? Zorunlu takılan bir eşya var mı?

Kaynak Kişi Altın bilezik ve nişan yüzüğü takılır.

Soru: Damada takı takılır mı?

Kaynak Kişi Hayır, damada takı takılmaz.

Soru: Nişanda çalınan özel bir müzik var mı?

Kaynak Kişi Sirtaki (grup halinde oynanır, günümüzde akla gelen tabak kırmaktan çok farklıdır)

Soru: Nişan töreni gece mi yapılır gündüz mü?

Kaynak Kişi Gece

Soru: Nişanda nasıl bir ikram geleneği vardır?

Kaynak Kişi Baklava ve çörek

Soru:Kız ve erkek tarafı birbirlerine bohça hazırlar mı?

Kaynak Kişi Erkek için hazırlanan bohça: *iç çamaşırı, terlik, pijama, tıraş takımı, parfüm kız için hazırlanan bohça: *iç çamaşırı, makyaj malzemesi, terlik, pijama, parfüm, gecelik olur.Nişanlılık zamanı kurban bayramına denk gelirse, erkek tarafı, kız tarafına arife günü kurbanlık koç gönderirdi. Buna gelin koyunu denirdi. Koçun alnında bir bilezik ya da boynuzlarında birer bilezik olurdu. Koçun sırtına bir havlu bağlanır. İç çamaşırı, çorap, elbiselik gibi hediyeler bu havluya iğnelenir. Koç yola çıkmadan erkek tarafı, koçu, çorap mendil gibi hediyelerini takabilmeleri için komşulara gösterirdi. Koç kız tarafına getirildiğinde, kız tarafının komşuları da aynı şekilde, hediyelerini havluya iğnelerdi. Bayram sabahı kesilen koçun yarısı erkek tarafına gönderilmeliydi.

KINA ADETLERİ:

Soru:Kınada gelin ne giyer?

Kaynak Kişi Kıza kınalık elbise alınırdı, masraf olmaması için nisan da giyilen elbise saklanarak kınada da giyilebilirdi.

Soru:Kına nerede yapılır?

Kaynak Kişi Kız evinde

Soru:Kınaya erkek tarafından kimler katılır?

Kaynak Kişi Erkek tarafından çoğunlukla kadınlar katılıyor.

Soru:Kınada ikram nasıl oluyor?

Kaynak Kişi Öğleden sonra kız evinde öğle ve akşam olmak üzere 2 sefer yemek verilir.

Soru:Kına töreninde takı takılır mı?

Kaynak Kişi Kınada bir takı merasimi olmaz ancak geline kına yakılacakken gelin elini kapatır, kaynanası bahşiş verinceye kadar elini açmazdı. Bahşişten sonra kına yakılırdı. Kına yakılırken kızın eline madeni ya da kağıt para konulurdu. Bu para uğur getireceğine inanılarak saklanırdı.

Soru:Kınaya damat katılır mı?

Kaynak Kişi Kınaya damat katılabilir ancak damada kına yakılmaz.

*Kınayı karan da yakan da anne babalı olmalıydı, evliyse de evliliği mutlu olmalıydı.

DÜĞÜN ADETLERİ:

*İki bayram arası yapılan düğünün de evliliğin kerameti olmaz denirdi.

Soru:Düğünde kız ve erkek tarafının sorumlulukları nelerdir?

Kaynak Kişi Düğünden bir iki gün evvel erkek tarafı kız tarafına düğün yemeği yapmak için düğün erzağı gönderir.Düğünü erkek tarafı karşılar.

Soru: Gelinin çeyizinde neler olur?

Kaynak Kişi Her kızın bir çeyiz sandığı vardı. Anne ve kızın yıllarca hazırladığı danteller, yatak takımları, ipekler, mutfak önlükleri, örgü perdeler, el işleri, cibinlikler, “delik işi” yatak takımları, yorganlar, halılar, dantelli gömlekler bu sandıkta dururdu, saman minderler, saman yastıklar, tahta divanlar, somya gibi eşyalar, oyma çeyiz sandığı, aynalar, oymalı mobilyalar, oyma koltuklar, masalar, sandalyeler, işlemeli duvar süsleri de çeyizdendi. Bu çeyizler kız çocuk sahibi olunduktan sonra, kızın annesi tarafından yavaş yavaş hazırlanmaya başlanırdı. Kız 15-16 yaşına gelince kendisi de yapmaya başlardı. ”Kız çocuğu beşikte, çeyiz sandıkta” denirdi.

Soru:Çeyiz gönderme ve gelin evi yerleştirme nasıl oluyor?

Kaynak Kişi Düğünden bir hafta evvel oğlan evinden çeyiz alınmaya gelindiğinde kız tarafından biri çeyiz sandığının üstüne oturur ve erkek tarafından biri bahşiş vermeden sandığın üzerinden kalkmazdı. Ayrıca gelinin kız kardeşi veya bir arkadaşı da kız evindeki çeyiz odasının kapısını açmak için de bahşiş isterdi.Çeyiz, araba olmadığı zamanlarda at arabasıyla alındıktan sonra, yolda, tencere kapakları birbirine vurularak, etrafa haber verilirdi. Böylelikle, çeyize bakmak isteyenlere çeyizin geldiği duyurulurdu. Çeyiz erkek evine sokulmadan, eve bir Kur'an, bir parça ekmek ve tatlı bir şey sokulurdu. Çeyiz sabahtan kızın oturacağı eve götürülür, öğleden sonra da kız tarafı “çeyiz sermeye” giderdi.

Soru:Düğün nasıl duyurulur?

Kaynak Kişi Düğün çağrısı, akrabaların birbirlerine söylemesiyle, davetiye ile veya akrabalar aracılığıyla kapı kapı dolaşarak duyurulurdu.

Soru: Gelin baba evinden nasıl çıkar?

Kaynak Kişi Eve gelen berber, gelinin başına kırmızı kurdele takarak bunu tellerle süsleyerek, gelinin “telli duvağını” hazırlar.Giritlilerin kendi kızları çok kıymetlidir. Evlenen kendi kızları ise altın kemer takılır Gelin evden çıkmadan sağ ayakkabısının içine kağıt para konur. Parayı ayakkabının içine kızın babası koyar ve kıza ayakkabıyı da babası giydirir. Gelinin ayakkabısının altına bekâr kızlar ismini yazar. Kimin ismi ilk silinirse o ilk evlenirmiş. Gelin evden çıkmadan duvağını yüzüne babası örter. Damada teslim eder, ata bindirilen kız, davul zurna eşliğinde götürülürdü.

Soru:Düğünde yöresel kıyafet giyilir mi?

Kaynak Kişi Erkekler bellerine işlemeli kuşak takarlar. (erkek tarafı)

Soru:Düğüne özgü yöresel müzik var mı?

Kaynak Kişi gramofonla müzik yapıldı.

Girit Geleneği Düğünlerde yapılan Damat Ekmeği

2-BULGARİSTAN MUHACİRLERİNİN DÜĞÜN GELENEKLERİ

Türk azınlığın Osmanlı İmparatorluğu döneminden bu yana en yoğun olduğu Balkan ülkesi Bulgaristan'dır. Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra Türk-Bulgar ikamet sözleşmesiyle, Bulgaristan'dan Türkiye'ye düzenli göçler başlamıştır. Öncesinde, Osmanlı-Rus Savaşı'ndan ve Balkan Savaşı'ndan etkilenen Balkan Türkleri, Anadolu'ya gayri resmi olarak göç ediyordu. 1923-1939 döneminde, Türkiye'ye toplam 198.688 göçmen soydaş gelmiştir. Sonrasında da göç süreci devam etmiştir:

2.1.Kız İsteme Adetleri

Kız isteme, ailelerin görüşmesi ile başlamaktaydı. Evlenecek olan erkeğin ailesi, oğullarının evlenme çağına geldiğine karar verince kendi ailelerine yakışır bir gelin aramaya başlardı. Aranılan kızın 7 kuşak aileden olmaması ve bir de komşu kızı olmamasına özen gösterilirdi. Eğer oğlanın yakınları daha önce yapılan düğün ortamında, kına gecelerinde bir kız görüp beğenmemişse çevresine sorardı. Evlilikler genellikle görücü usulü olup ailelerin karar vermesi ile gerçekleştiği için, birbirini sevip de kavuşamayan gençler de bulunmaktaydı. Sevip de kavuşamayan gençlerin durumları ile de çok fazla türküler söylenmiştir.

2.2.Kız Görme:

Kız görmeye gitmenin ilk aşaması kızın, erkek tarafına tavsiye edilmesi ile başlamaktadır. Ailelerin genellikle lakapları olduğundan, gelin adayı için ya da damat adayı için "Efendiler/Pirinççiler/...vs..."den diye tanımlama yapıldı. Tavsiye üzerine damat adayının annesi ve yakınları kızı bir şekilde alışverişte, suya giderken ya da komşuya bir bahane ile çağırarak görmekteydiler. Kızı görüp, daha önceden ailesi, terbiyesi ve becerisi yönünde bilgi alıp beğenince damat adayının ailesi, kızın ailesine geliş nedenlerini de söyleyerek ziyarete gitmek istediklerinin haberini gönderirlerdi. Kızın ailesi de damat adayı ve ailesi hakkında araştırma yapardı. Evlenecek gençlerin aileleri ilk kez bir araya geldiklerinde birbirleri

hakkında biraz bilgi edinmiş halde olurlardı. Sonrasında eğer kızın ailesi damat adayını ya da ailesini beğenmezse konuşmayı ağırlıklı olarak evliliğin olmayacağı şeklinde imalarla sürdürürlerdi. Damat adayı ve ailesi hakkında olumlu bir izlenim oluşmuşsa bu defa damadın ailesinin birkaç kez gelip gitmesine izin verirlerdi. Her gelişte damadın ailesi niyeti söylerdi. Kız evi bir bahane ile kararın tam olarak verilmediğini söylerdi. Bu sürüncemede bırakma durumu aslında kızın ailesinin ve kızın gönlü bu işe olur verdi anlamındaydı. Sonuçta geliş gidişlerin yeterince olduğuna ikna olan kızın ailesi yine damadın ailesi geldiğinde tarih belirleyip, belirlenen tarihte gelmelerini isterlerdi. Bunu nedeni ailenin damat adayını da yanlarına alarak gelmeleri içindi.

2.3.Kız İsteme:

Damat adayı ile kızın evine gelen ailenin büyüğü, kız evinin büyüğüne genelde baba ya da dedeye “Allahın emri, Peygamberin kavli....” Diye başlayan cümle ile kızı isterdi. Kız evinin büyüğü de “Allah yazdıysa hayırlısı olsun“ diye yanıt verirdi. Böylece kız verilmiş olurdu. Bazen espri olsun diye kızı isteyen kişi “Allah’ın emriyle verilmeyeni, tüfeğin demiriyle alırız” derdi. Kız evinin büyüğünün onay cümlesinden sonra aileden bir kadın mutfakta yumurta yapardı. Yağda kızartılan yumurta kız ve erkek ailelerinin büyüklerine ikram edilirdi. Ortamda bulunmayan kıza da sonuç “Yumurtanı yedik” diye haber verilirdi. Yumurtanın yenmesi söz kesilmesi anlamındaydı. Bilindik ifade ile kız ile oğlan “Sözlenmiş” olurdu. Sözlenmek aynı zamanda nişanlanmak anlamındaydı. Yumurta yedikten sonra ayrıca nişan için bir toplantı yapılmazdı. Sözden sonra iki ailenin tarihini belirlediği düğün gelmekteydi. Söz kesimindeki önemli uygulama başlık parasının kararlaştırılmasıydı. Başlık olarak da kız tarafı para, altın isteyebileceği gibi yatak, yorgan, iplik de isteyebilirdi.

2.4.Kına Gecesi:

Düğünden bir gün önce yapılan kına kız evinde ayrı, oğlan evinde ayrı yapılmaktaydı. “**Damat ateşi**” de denilen oğlan kınası, kız kınası kadar detaylı olmazdı. Sadece delikanlıların içki içerek müzik eşliğinde eğlenmesinden oluşurdu. Gelinin akrabalarından, köylülerinden, özellikle de arkadaşlarından oluşan kadınlar düğünden bir gün önce “**Kına gecesi**” yaparlardı. Kız kınasına “**Gerdan ateşi/Yardan** ” denmekteydi. Kına, mevsim uygunsa kızın evinin bahçesinde yapılırdı ve 8-10 araba kütük getirilip yakılan ateşin oluşturduğu ışıktaydı. Kızın evinde yapılan bu eğlencede sadece kadınlar vardır ve müzik de profesyonel olmayan kadınlar tarafından sözle ve tef görevi görebilecek ev eşyalarıyla yapılmaktaydı. Kına gecesinin kına yakılana kadarki süresinde oynatmaya yönelik türküler söylenirdi. Gelin özel olarak kına gecesi için hazırlanmış giysisini giyerdi. Önceden yoğrulmuş kına küçük toprak haline getirilip tepsilere yerleştirilir, içine mumlar yakılıp konur ve bekâr kızların türkülleri eşliğinde kalabalığın ortasına getirilirdi. Gelin kızların ortasına oturtularak etrafında türkü ile dönmeye devam edilir, gelinin eline kınayı mutlu evliliği olan bir akraba kadın yakardı. Kınanın içine de kayınvalidenin hediye olarak geline verdiği altın konurdu. Kına gecesinin özelliği gelini ağlatmaktır. Gelinin eline kına yakılırken söylenen kına ağıtları gelini ağlatmaya yöneliktir. Özellikle gelini ağlatmak için “**Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar**” diye başlayan türkü söylenirdi. Kına gecesinde gelinin ağlatılmasının iki temel nedeni vardı. Bunlardan biri, geline kendi evinin ne kadar önemli olduğunu, baba

ocağının hayatında ne kadar önem taşıdığını ve bu kadar önemli olan anne-babanın sevgisinin emeğinin unutulmaması gerektiğini hatırlatmak içindi. İkinci neden de ağıtta yeni gideceği ve yaşamını sürdüreceği koca evinde uyması gereken kuralları anlatmak, o evde yaşayanlara karşı sorumluluklarını öğretmek içindi. Bu noktada ağlamak birincide ayrılık için ağlatılırken, ikinci neden de yeni içine girdiği sorumluluğun kızı ürkütmesi, sorumluluğunun önemini fark etmesi içindi. Gelinin kına geceleri bekâr kızların fark edilmesi için, bir başka evliliğin başlangıcını oluşturması açısından önem taşımaktaydı. Kınaya katılan köyün gençleri pencereden beğendikleri kızın gözüne el feneri tutarak, onu beğendiğini belli ederlerdi.

2.5.Düğün Heyeti Uygulaması:

Söz kesildikten sonra düğün için çok beklenilmez, sözlülük/nişanlılık dönemi en fazla 3 ay sürerdi. Bu süreçte gelin adayı ile damat adayı görüşemezler, düğüne kadar olan zamanda bayram varsa eğer damadın ailesi damat ile birlikte genellikle elbiseliklerin konduğu bir bohça ile kız evine bayramlaşmaya giderdi. Düğünden bir hafta önce **“Danışıklık/Tanışıklık”** denilen damadın yakın erkek arkadaşları ve akrabalarından oluşan **“Heyet”** kurulurdu. Kurulan heyette herkesin daha önceki düğünlerden de tecrübe edildiğinden kimin neye meziyeti olduğu bilinir ve bu meziyetine göre görevlendirme yapılırdı.

Heyette bulunanların meziyetlerinin doğrultusunda **“Sen çalgıya bak”** denirdi. Bu görevi alan kişi düğüne gelecek çalgıcıları organize eder. Çalgıcıların bulunup, düğün günü için anlaşma yapılması, düğün esnasında çalgıcıların hangi saatte nerede çalacağının söylenmesi ve yemeklerinin organize edilmesi ile ilgilenirdi.

Bir başkasına **“Sen Yörükleri koşturacaksın”** denirdi. Düğün yapılırken çeşitli eğlenceler ile gelenlerin eğlenmesi sağlanmaktaydı. Bu eğlencelerden birisi de Yörük koşturmaktı. Yörükler denilen usta at biniciler düğüne çağrılır, Yörüklerin çağırılması, ağırlanması, koşunun ayarlanması bu görevi üstlenen kişi tarafından yapılırdı.

Heyette bulunan başka bir kişiye de **“Sen yemeklerle ilgileneceksin”** denirdi. Bu görevi alan kişi düğünde pişirilecek yemeklerin malzemelerini temin etmek, yemek pişince servisin düzenli yapılmasını sağlamak ile görevli olurdu. Düğünde kesilecek koyunun/koyunların, pişecek pilav ve diğer yemeklerin malzemelerini almak, kadınların pişirdiği yemeklerin kadın ve erkeklerin ayrı ayrı oturduğu yerlere servis yapılmasını sağlamak bu kişinin işiydi.

Heyetteki başka bir kişiye de **“Sen kahveler ile ilgileneceksin”** denirdi. Bu kişi de düğünde içilecek kahveleri önceden temin ederdi. Düğünde de sık sık kahve pişirilip servis yapılmasını sağlar, düğün çok kalabalık olarsa, damadın ailesinden kahve pişirme ile ilgilenebilecek biri bulunamazsa bu görevi üstlenmiş kişi bu işi yapması için kahveci tutardı. Kahve pişirilmesi ve servis yapılması düğünde çok önemliydi. Çünkü düğünlerde çok fazla alkol tüketildiğinden, misafirler hoş olmayan durumları yaşamamasın diye kahvenin uyarıcı ayıltıcı etkisinden dolayı sık sık kahve ikramı yapılırdı. Düğün evinin maddi durumuna göre kahve servisi de yapan kahveciye misafirler tarafından bahşiş verilirdi.

Heyetteki bir başka kişiyi de **“Sen karşılamayı yapacaksın”** dendiği için düğüne gelen misafirlerin köye girişte karşılanması bu kişi tarafından yapılırdı. Gelin ve damat farklı köyde iseler, kızın ailesinden ve köylüsünden düğüne katılacak olanlar ellerinde uçlarına **“Bayrak”**

bağlanmış sırıklarla damadın köyüne gelirlerdi. Damat evinden karşılayıcılar çok eski zamanlarda davul-zurna ile sonraki dönemde gruba klarnetin de katılmasıyla bu müzik ekibinin çaldığı müziklerle misafirleri karşılardı.

Heyettin içinde yer alan bir başka kişi de **“Sen konaklama işini yapacaksın”** denirdi. Bu kişi düğüne misafir olarak gelen kişilerin düğün süresince kalacakları evleri ayarlar, damadın köyündeki uygun olan evlerde kaç kişi kalabileceğini, yaşa ve cinsiyete göre kimin nerede kalabileceğini önceden belirlerdi.

2.6.DÜĞÜN

Kına gecesinin sabahında damadın yakınları genellikle öküz arabası ile gelin almaya giderlerdi. Gelin alıcılar yola çıktıktan bir süre sonra berberin damadın evine gelmesi ile eğlenceler, şakalaşmalar ile **“damat tıraşı”** yapılırdı. Gelinliğini giymiş gelin alıcıları bekleyen kızın çeyizi de gelen öküz arabalarından birine yüklenirdi. Düğüne yakın bir zamanda gelinin çeyizinde eksik olanların tamamlanması ve çeyizin yıkanıp ütülenmesi, dikilecek olan, hazır hale getirilecek olan daha önce yapılmış nakışların hazırlanması için mısır hasatı zamanı, kışlık erzak hazırlığı esnasında da yapılan eğlenceli **“Meci”** denilen imece usulüyle işbirliği içinde yapılırdı. Bu çeyizin en önemli parçası gelinin damat için ördüğü **“Güvey eldiveni”** ydi. Ayrıca gelin tarafından çeyiz olarak damada örülen kuşak ile gelinin kendisi için ördüğü **“Futa”** denilen kuşak da arabaya yüklenen çeyizler arasında olurdu. Çeyizde ağırlıklı olarak dokuma(havlu, örtü, kumaş) ile örme (patik, eldiven, kuşak, yelek) vardı. Özellikle de başörtüsü dokunmaktaydı. Çünkü genel olarak evlerin pencerelerinde perde yoktu. Gece yatarken başörtüleri pencerelere örtü olarak takılmaktaydı. Gelinle birlikte yeni yaşayacağı yere götürülen çeyiz, kapıda düğün olurken içeride düğüne gelmiş kız ve erkeğin kadın tarafından serilir, eşyalar yerleştirilirdi. Gelinin hazırlanmasına, gelin kıyafetini giymesine yakın arkadaşları ve gelinin yakınları yardım ederdi. Gelin o gün için özel dikilmiş yeni bir giysi giyerdi. Başına iki tane şimşir dal bağlanırdı. Başının üzerinden yukarıya doğru yaklaşık 20-30 cm arasında bağlanmış şimşir dallarının üzerin beyaz namaz örtüsü örtülürdü. Gelinin elinde de kırmızı bir mendil vardı. Bu mendili baba evinden gelin alıcılar ile ayrılırken ağzına tutar ve düğün boyunca bu şekilde beklerdi. Gelin, baba evinden ayrılırken annesi koltuğunun altına somun, bir eline toprak, bir eline ibrik verirdi. Bu şekilde baba evinden çıkmak için beklerdi. Kayınvalide çık der çıkmaz, çık der çıkmazdı. Sonunda kayınvalide bazen de kayınbaba gelinine tarla, hayvan (sayısı söylenerek 5 tane, 20 tane gibi) meyveli ağaç hediye olarak verirdi. Geline verilecek olan hediye söylendikten sonra gelin dışarı çıkardı. Gelin, damadın köyünden gelenlerle ve sağdıçlarla birlikte bundan sonra yaşayacağı yer olan damadın evine ve köyüne doğru yola çıkardı. Sağdıçlar hem kızın hem erkeğin bekâr yakın arkadaşları olurdu. Kız evinden giden gruptaki delikanlılar üzerine “bayrak” asılmış sırıklar taşırldı. Sırıgın ucundaki bayrak, kız evine gelenlerin hediyesi olarak orada bırakılacağından değerli elbiselik kumaşlardan, peşkirden(havlu), süslü kumaşlardan olmaktaydı. İsmi bayrak olmakla birlikte bildiğimiz bayrağın temsili niteliğindeydi. Bayrağın taşındığı sıırıgın üzerine de soğan ya da elma konmaktaydı. Bu bayrak damadın evine gelince evin damına asılırdı. Bayrak asıldıktan sonra artık damadın bayrağı olur ve bayrak şereftir namustur onu korumak da damat ve yakınlarına düşmektedir. Asılan bu bayrak daha sonra gelinin köyünden gelen gençler tarafından

kaçırılmaya çalışılırdı. Kaçırılmasına engel olunur fakat herhangi bir şekilde bayrak yeniden gelinin köyünden gelen delikanlıların eline geçerse, damat ya da kayınbaba tarafından para ile satın alınırdı. Gelin düğün yerine gelince çok eskiden halk oyunu ki bu genelde **“Ramo”** oyunu ile daha sonraları dans etmeye uygun müziği ile karşılanırdı. Bu müzik düğünün eğlence olarak başladığını da gösterirdi. Eğlence yemek, içki ve oynamaya uygun müziklerin çalınıp, oynanması ile devam ederdi. Eğlencede sıkça oyun havalarından birisi olan **“Köçek Oyunu”** çalınır. Düğünün sonlarına doğru **“Takı Merasimi/Dakı Sırası”** yapılarırdı. Adı takı merasimi olmakla birlikte çok az para ya da altın takılırdı. Bunu takanlar da gelinin ya da damadın çok yakınları olurdu. Düğüne gelen diğer davetliler genelde ev eşyası hediye ederlerdi. Bu eşyalar tencere, tava, bardak, elbiselik kumaş olabildiği gibi hamur teknesi bile hediye edilebilmekteydi. Hediye verenin isminin yüksek sesle söylenmesi yöreden yöreye değişiklik göstermekteydi. Kimi yörede bu durum ayıp sayılırken, kimi yörede de hediye verenin isminin yüksek sesle diğer misafirlere duyurulması hediye verenin onurlandırılmak olarak düşünülmekteydi. Kimi zaman takı merasiminden önce kimi zaman takı merasiminden sonra gelinin yakınları, damadın yakınlarına hazırlanmış olan **“dürü”**leri getirip verirlerdi. Bu dürülerin içinde genellikle elbiselik kumaş, iplik ve el örgüsü hırka, yelek olurdu. Kayınvalide de dürüleri kendilerine veren kişiye para verirdi. Genel olarak düğünlere damadın katılması ayıp sayıldığından, damat kendi düğününde bulunmaz, birkaç arkadaşı ile köyde bir arkadaşının evinde düğünün bitmesini beklerdi. Düğünün sonunda kayınvalide eteğine şeker doldurup, gelinin damadın üzerinden şekerleri misafirlere atardı. Bu şeker çok kıymetliydi çünkü, bu şekeri yiyenin manevi anlamda ağız tadının artacağına inanılırdı.

2.7.Düğünde Yapılan Eğlenceler:

2.7.a.Yörük koşturma:

Düğünün en önemli eğlencesi **“Yörük koşturmak”**tır. Yörükler iyi ata binen, atı iyi koşturan ve atla çeşitli gösteriler yapabilen para ya da hediye karşılığı düğünlere giden gruplardır. Düğüne gelen Yörükler at üzerinde çeşitli gösteri yaptıktan sonra atları köy içinde koştururlar. Yörüklere bu koşu sırasında köyün gençleri tarafından yumurta atılır. Burada amaç at koşturan yörüğe yumurta isabet ettirebilmektir. Yörüğün mahareti de burada kendini gösterirdi. Hızlı ve ata hakim bir binici olan yörük yumurtanın isabet almasına engel olurdu. Düğün sahibi bu eğlencede yörüğe yumurta isabet ettirene hediye olarak kumaş verirdi. At koşturan yörüğe de kimi zaman para kimi zaman da düğüne çağrılırken yapılan anlaşmaya göre kumaş verilirdi.

2.7.b.Yumurta taşlama:

Bir ağaca L biçimde tahta asılır, bu tahtaya içi boşaltılmış yumurta asılırdı. Ağacın diğer dallarına da hediyelik kumaş asılırdı. Özellikle avcılıkta ün salmış, attığını vuran kişiler bu eğlenceyi dört gözle beklerlerdi. Tahtanın ucunda sallanan yumurtayı kim vurursa hediye olarak ağaca asılı olan kumaşı da o kişi alırdı.

2.7.c.Koşu:

Düğünde yapılan eğlencelerden birisi de delikanlıların yaptığı koşu yarışıdır. 3-5 kilometre gibi önceden belirlenmiş etapta gençler koşarlardı. Birinci gelen gence düğün sahibi tarafından hazırlanmış kumaş hediye olarak verilir.

2.7.d.Güreş:

Yörede güreş yapmak önemli sporlardan biriydi. Yaygın olarak yapılan bu spor düğünlerde de eğlence amaçlı olarak yapılırdı. Güreş ile ilgilenen delikanlılar, düğün yapılan meydanda katılımcıların sayısına göre eşleşme yapılarak güreş bilen birinin de hakem olarak tayin edilmesi ile güreşirler, güreşin sonunda kazanan gence düğün sahibinin maddi durumuna göre hediye verilir.

2.8.Düğünde Yapılan Geleneksel Sıralı Pratikler:

2.8.a.Düğüne Davet:

Düğüne davet 12-13 yaşındaki çocuklar tarafından yapılırdı. Davet eden çocuğa neler söylemesi gerektiği ezberletilirdi. Kapısını çaldıkları evin sahibine düğünün kimin olduğunu ve ne zaman nerede olacağını söylerlerdi. Düğünler üç gün sürerdi. İlk gün gelinin evinde başlar, ikinci günün sabahı da damat evinde başlardı. Düğün damat evinde başladıktan bir süre sonra gelin alıcı grup gelinin evine gider, gelini alır, damadın evine getirirdi. Ertesi gün damadın evinde de devam ederdi. Davetçi bu üç günlük düğünün nerede olacağını söylerdi. Davet için kapısı çalınan evin sahibi de davetçi çocuğa daveti karşılığında yumurta verirdi. Cömert aileler verdikleri yumurtayı büyük seçerdi. Davetçi çocuk için yumurtaların büyüklüğü önem taşırdı. Çünkü topladığı yumurtaları götürüp bakkala satardı. Bakkalda halka vardı. Bu halkadan geçen yumurtalar ucuza, halkadan geçemeyenler de daha pahalıya alınmaktaydı. Bazı köylerde de çocuk yerine ekonomik durumu çok iyi olmayan bir kadın davet işini yapmaktaydı. Davetçi kadın olunca davet için kapısı çalınan evden çıkan kişi bulgur, un, şeker, yumurta gibi yiyecek maddeleri ile davetçiye bahşiş vermekteydi.

2.9.Düğün Sonrası:

Düğünün ertesi günü sabah gelin elinde ibrik, peşkir ile kayınvalide, kayınpeder ve evdeki büyüklerin kahvaltı sonrası ellerinin yıkanması için beklerdi. Bu gelinin ev halkına ne kadar hürmetli olacağını ifadesiydi. Ayrıca damadın yakınlarından amca, dayı hanımları gelinin yanına gelerek kayınvalide ile birlikte gelinin kimden kaçıp kimden kaçmayacağını söylerlerdi. Gelin de bu gelen misafirlere çeyiz için dokuduğu peşkirlerden hediye ederdi. Düğünden bir hafta sonra damat da “**Güve Helvası**” adı verilen olayı gerçekleştirirdi. Helva alıp, kayınpederin evine gidilir, kayınpeder ile sohbet ederken evde varsa gelinin erkek kardeşleri ya da evde bulunan başka erkek gençler damadın ayakkabısını çalarlar ve para isteyerek tekrar damada satarlardı. Damadın gidişine bazı köylerde damadın yakınları da eşlik ederdi. Damadın yakınları da gelinin ailesine “**Sacı**” denilen börek yapıp götürürlerdi.

2.10.Şehirde Yapılan Düğünler:

Şehirde yaşayan kişiler çok eski yıllarda genellikle görücü usulü evlenirken, sonraki yıllarda durum tam tersine dönüp daha çok anlaşılarak evlenmekteydiler. İki aile kendilerine uygun düğün tarihi belirleyene kadar, söz kesildikten sonra gelin adayı kız, damat adayının evinde yaşamaya başlıyordu. Nişan ve kına gecesi şehir düğünlerinde yoktu. İsteme, nikâh ve düğün vardı. Düğüne davetler, davetiyeler ile yapılıyordu. Davetiyede nikah yeri, nikah saati, düğünün yapılacağı yer belirtilmekteydi. Nikâh gündüz nikâh dairesinde yapılmaktaydı. Nikâh kıyıldıktan sonra, nikâha davet edilen misafirlere, nikâh salonun dışında tebrik sırasında şekerlenmiş kadehlerde şampanya ile birlikte gelin ve damadın yakınları tarafından evde yapılmış kurabiye ve çikolatalar ikram edilirdi. Nikâh şahitleri damadın yakınlarından olurdu. Damadın hala, teyze, dayı, amca çocuklarından evli olanlar eşli olarak şahitlik yaparlardı. Buna şahitlikten daha çok “**Sacıd/sadıç**” denirdi. Sadıçlara gelinin ailesi tarafından içinde gömlek, çorap gibi giysilerin olduğu bohça hediye edilirdi. Bohça yerine bazen de Anadolu’daki Trabzon ekmeğine benzeyen, bugün o ekmeğe Adana’da “**göçmen ekmeği**” denilen ballı, üstü şekilli, paketlenmiş, süslenmiş ekmek hediye olarak sadıçlara verilirdi. Bir başka saçı da, şişesi süslenmiş şampanyadır. Düğün akşam restoranda yemekli ve içkili olarak yapılıyordu. İçkiler genellikle evde yapılmış rakı ve şaraptı. Herkes kendi bahçesinde yetiştirdiği meyveden genellikle de erik ve kayısından yapılan rakı ve şarap yapmaktaydı. Bu rakı Adana yöresinde “**Boğma**” adı verilen içkiydi. Düğünlerde davul ve zurna olmaktadır. Osmanlı’dan bu yana da halay, horon çekilmekteydi. Restoranlarda müzik yapanlar genellikle Bulgarlar olduğu için ve Türkçeyi bilmedikleri için müzikler enstrümantal olmaktadır. Eğer türküler, şarkılar söylenecekse, davetlilerin içinden sesi güzel olan ve söylemeye istekli kişiler mikrofon eşliğinde söylerlerdi. Düğün eğlencesi gelin ve damadın dans etmesi başlardı. İlk dans için çalınan müzik, Türkiye’de “**Samanyolu**” olarak bilinen şarkının Bulgar versiyonu idi. Düğünlerde takı/daki merasimi olurdu. Mikrofon ile hediye veren ve ne verdiği anons edilirdi. Düğüne Bulgarlardan da davet edilen varsa, anonslar hem Türkçe hem de Bulgarca yapılırdı.

2.11.Günümüzde;

Bugün Anadolu’da yerleşmiş göçmenlerin evliliklerinde görücü usulü yerine, anlaşarak evlilik yapılmaktadır. Anlaşan çiftler ailelerine bu durumu söyledikten sonra aile büyükleri tanışır. Bir araya gelen aile büyüklerinden damadın babası, amcası ya da dedesi “Allah”ın emri Peygamber’in kavli ile kızınızı oğlumza istiyoruz” der ve anlaşan çiftler olduğu için de kız tarafından aile büyükleri “Allah yazdıysa, yazgıya bozgu olmaz, Allah mesut etsin” derler. Bu cümlelerden sonra yapılan kahveyi gelin adayı misafirlere ikram eder. Ardından da çikolata ikram edilir. Artık söz kesilmiş olur. Başlık parası isteme olmamakla birlikte, kız tarafının hangi ev eşyasını, oğlan tarafının hangi ev eşyalarını alacağını belirlerler. Bu akşamda nişan tarihi belirlenir. Evde ya da düğün salonunda yapılp yapılmayacağı da bu akşamda karar verilir. **Nişan** evde olaksa çağrılacak olan kişiler aileye çok yakın olanlardır, salonda olaksa davetlilerin sayısı daha da uzak yakınlarla kadar genişlemektedir. Nişanla, düğün arasındaki zamanda eğer dini bayram varsa, bayramlarda damat ve ailesi önce kız evine bayramlaşmaya giderler. Bayramlaşmada oğlan evi çikolata, şeker, geline çeşitli hediyeler getirirler ve ekonomik durumu iyi ise altın da takarlar. Anadolu’nun güney

yörelere yerleşmiş göçmenlerde Kurban Bayramı'nda gelin evine boynuzlarının arası kınalanmış ve altın takılmış kurban gönderme uygulaması da vardır. Düğün için gelin ve damadın oturacağı ev belirlendikten sonra eşyalar alınıp yerleştirilir. Gelinin çeyizi de getirilip serilir. Diğer yörelere göre Güney yöresinde çeyiz serildiği gün önemlidir. Gelinin yakın arkadaşları gelin evine gelip, kamyona davul-zurna eşliğinde çeyizi yüklerler. Eve gidip eğlence içinde çeyizi sererler. Genelde çeyiz serme düğünden bir hafta önce yapılır. Düğünden bir gün önce kına gecesi yapılır. Kına gecesinde gelin güzel bir gece elbisesi giyer. Eğlence ya evin içinde ya da evin bahçesi uygunsa bahçede yapılır. Müzik de ya evdeki müzik çalınabilecek aletlerden (kasetçalar-cd çalar-bilgisayar) ya da parayla tutulan orkestradan yapılır. Genel olarak müzikler davetli gelenleri oynatmaya yönelik ritmik özelliktedir. Kınanın bitimine doğru gelin üzerine bindallı denen kostümü giyer, başına da kırmızı örtü örtülür. Davetliler geniş bir daire şeklini alır gelin de bu dairenin ortasına gelir. Gelinin arkadaşları da gelinin etrafında içinde mumların yandığı kına tepsisini türkü söyleyerek dönerler. Genç ve mutlu bir evli kadın gelinin kınasını yakar. Gelinin avucuna da kayınvalidenin hediye ettiği altın konur. Kına yakılmasından sonra misafirlerle birlikte **“Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar”** diye başlayan türkü ve gelini ağlatmaya yönelik kına ağıdı özelliğindeki türküler söylenir. Düğün genellikle düğün salonlarında yapılmaktadır. Bugün nikâh ile düğün aynı yerde düğün salonlarında olmaktadır. Davetiye ile çağırılmış misafirlerin önceden geldiği salona gelin ve damat seçtikleri ya da seçmedilerse salonun o an için uygun bulunduğu dans müziği ile girer doğrudan piste giderek dansa başlarlar. Danstan sonra nikâh masası kurulur, nikah gelin ve damadın belirlediği nikah şahitlerinin de masaya oturması ile kıyılır. Nikâh sonrası ise dans ve oyun havaları çalınır. Oyun havaları içinde özellikle **“Ramo”** vardır. Bir de **“Kızılıklar oldu mu?/Selelere doldu mu?”** dizeleri ile başlayan türküler vardır. 2000’li yıllarda derneklerin kültürel kimliklerin korunması amacı ile kurdukları müzik ve dans grupları ile özellikle Bursa yöresinde Bulgaristan’dan günümüz Anadolu’suna taşıdıkları oyunlar ve müzikler sunulmaktadır. Düğünlerde takı merasimi yapılmakta, salonun sunucusu ya da oğlan tarafından bir erkeğin anons etmesi ile takanın kim olduğu ve ne taktığı duyurulmaktadır. Düğün bitiminde gelin ve damat yeni evlerine korna çalan araba konvoyu eşliğinde bırakılır. Ekonomik durumu iyi olanlar balayına çıkarken, uygun olmayanlar gitmezler. Gelin ve damat düğünden sonraki ikinci gün hazırlanmış olan bohçayı alıp damadın ailesinin evine giderler. Gelin içinde gömlek, örtü, çorap, havlu gibi eşyaların olduğu bohçaları hazırladığı kişilere verir. Bu kişiler anne-baba bir bohça, sonrasında yapılmışsa damadın ablası ve varsa eşi, damadın abisi ve varsa eşi ya da damadın amca ve dayılarına, hala ve teyzelerine eşleri ile birlikte hazırlanmış bohçalar verilir. Bu bohça verme geleneği günümüzde git gide daha az rastlanılan bir gelenek halindedir. Düğünden bir hafta sonra da gelinin ailesi yemeğe davet etmektedir. Yemeğe giden damada, gelinin babası tarafından bir hediye verilir.

2.12.Düğün Âdetlerinde Batıl İnançlar

Kız isteme merasiminde Kız evinin büyüğünün kızı onay cümlesinden sonra aileden bir kadın mutfakta yumurta yapardı. Yağda kızartılan yumurta kız ve erkek ailelerinin büyüklerine ikram edilirdi. Ortamda bulunmayan kıza da sonuç **“Yumurtanı yedik”** diye haber verilirdi. Yumurtanın yenmesi **söz kesilmesi** anlamındaydı.

Kına gecesinde gelinin ağılatılmasının iki temel nedeni vardı. Bunlardan biri, geline kendi evinin ne kadar önemli olduğunu, baba ocağının hayatında ne kadar önem taşıdığını ve bu kadar önemli olan anne-babanın sevgisinin emeğinin unutulmaması gerektiğini hatırlatmak içindi.

İkinci neden de ağıtta yeni gideceği ve yaşamını sürdüreceği koca evinde uyması gereken kuralları anlatmak, o evde yaşayanlara karşı sorumluluklarını öğretmek içindi. Bu noktada ağlamak birincide ayrılık için ağlatılırken, ikinci neden de yeni içine girdiği sorumluluğun kızı ürkütmesi, sorumluluğunun önemini fark etmesi içindi.

Kınaya katılan köyün gençleri pencereden beğendikleri kızın gözüne el feneri tutarak, onu beğendiğini belli ederlerdi.

Düğünde Bayrak (gerçek değil temsili bir bayrak) damadın evine gelince evin damına asılırdı. Bayrak asıldıktan sonra artık damadın bayrağı olur. Bayrak şereftir namustur onu korumak da damat ve yakınlarına düşmektedir.

Düğünün sonunda kayınvalide eteğine şeker doldurup, gelinin damadın üzerinden şekerleri misafirlere atardı. Bu şeker çok kıymetliydi çünkü, bu şekeri yiyenin manevi anlamda ağız tadının artacağına inanılırdı.

Düğünün ertesi günü sabah gelin elinde ibrik, peşkir ile kayınvalide, kayınpeder ve evdeki büyüklerin kahvaltısı sonrası ellerinin yıkanması için beklerdi. Bu gelinin ev halkına ne kadar hürmetli olacağının ifadesiydi.

Yukarıdaki bilgiler kaynak taraması ile elde edilmiş olup genel Yörük Geleneklerini içerdiğinden bölgesel farklılıklar gösterebilir.

Ayvalık'ta Yaşayan Muhacirlerin Düğün Gelenekleri

Görüşme:1

Kaynak Kişi: Cemile Kırallı (Bulgaristan-Kızanlık)

Yaş:66

Görüşmeyi Yapan: Giray Ateş

Soru: Kaç sene önce buraya geldiniz?

Kaynak Kişi:35 sene önce geldim. Önceden yani 11-12 yaşlarımdayken hatırladığım kadarıyla gelini at arabasıyla alırlardı gençler (damadın arkadaşları) bayrak ile kız evine giderlerdi kızın takıları ise bu bayrağa asılırdı sonra kız evinin önünde kına gecesi olurdu. **Kırcaali** tarafında 3 gün falan olurdu düğünleri, biz Bulgaristan'ın orta kısmında (**kızanlık**) olduğumuz için düğünlerimiz 2 gün olurdu: cumartesi kına yapılır, gelinin eline kına sürülürdü. Pazar gününde düğün olur, gelin alma töreni olur, evine davullarla bayraklarla gidilirdi.

Soru: Kız istemeye kaç kişi gidilirdi?

Kaynak Kişi: Bayağı bir kalabalık yani damadın amcaları, yengeleri, halaları eşleriyle birlikte giderlerdi kız istemeye eğer iki tarafında gönülleri var ise erkek tarafına havlu verilirdi, hani nişan olacak kız verilecek diye ona kızı verdik diye öyle ikramda bulunurdular. Gelin olacak kıza hediyeler alınırdı hani yüzük takı vs. ayrıca erkek tarafının gücü yettiğinde kurban niyetine hediye hayvan verirlerdi, hayvanı kınalardı, kıza altın takılırdı.

Soru:Kız tarafının talep ettiği bir şeyler var mıydı?

Kaynak Kişi: Yok, oralarda buradaki gibi altına düzeni fazla değil yani, orada her şey kendi gücünün yettiği kadar. Erkek tarafına fazla çok yüklenilmeziler ama altın falan istiyorlar yinede.Şimdiki zamanda daha da kolay artık yani evlenmek, önceden yani annenin, babanın, büyüklerinin, dedelerinin iznini almadan olmazdı. Şimdi artık iki gönül bir olduğunda kimseye gerek olmadan bir bakıyorsun geliyorlar eve.

Soru: Şöyle bir adet varmış: gelinin nüfus cüzdanını erkek tarafına verirlermiş nikah işlemlerini başlatsınlar, böyle bir adet var mıydı?

Kaynak Kişi: Böyle bir şey hiç duymadım çünkü nikah olacağı zaman hastaneye gidersin olumlu raporlar çıkar ondan sonra nikah işlemlerini başlatırsın gelin ile damat birlikte nikah işlemlerini başlatırdı işlemlerini başlatırdı nikah yaparken de 3 tane şahit olurdu.

Soru: Damadın kahvesine tuz ekleme adeti var mıydı?

Kaynak Kişi: Kız isterken yaparlardı sadece tuz değil acı biberde eklerlerdi anlamasın diye, onun damadın sabrını sınamak için yaparlardı, içerse sesini çıkarmazsa tamamıdı.

Soru: Kız istemeye giderken özel bir kıyafet giyilir miydi yöresel bir kıyafet var mıydı?

Kaynak Kişi: Damat kendi usulünce giyinirdi yani.

Soru: Daha düzenli giyinirdi yani o kadar

Kaynak Kişi: Evde giydiği kıyafetle gidecek halimiz yok hani çiçeğini yaparsın çikolatayı alırsın yani.Şimdiki zamanda orda bile özel pastalar falan yapıp gidiliyor değişik yani çiçeğini yapıyorlar pasta alıyorlar yani kimin gücü yeterse

Soru: Nişan Törenleri hakkında ne anlatabilir siziz?

Kaynak Kişi: İşte orda pek nişan öyle bir şey olmuyordu ama, benim küçüklüğümde biliyorum yani akrabaların kızları vardı geldiler istediler mi 1-2 ay nişanlı gibi dururlardı ama burası gibi serbest giremezdi içeri öyle girme yok yan benim anlattığım çok öncedendi, kızı görmek istediğinde kapıdan seslenir kız dışarı çıkar kızın yanında çocuk dururdu tek çıkma izni vermezlerdi eğer kızın erkek kardeşi varsa çıkar beklerdi ondan sonra konuşurlar orda daha sonra çocuk evine kız kendi evine içeriye girerdi. Öyle hani el ele dolaşıp bir yerlere gitme şeyi yok yani.

Soru: Kına gecesi yapılıyordu değil mi?

Kaynak Kişi: Evet, yapıyor

Soru: Gelin ne giyerdi kınada?

Kaynak Kişi: Buranın şeyleri gibi elbisesi alınır işte ne derdiler onlara gece elbisesi mi diyorlardı. Bindallı gibi de giyer normal tuvalet mi deniyordu? Önceden benim zamanımda şalvar vardı, kına gecesi için kırmızı olur pembe olur yani öyleydi. Ondan sonra normal elbiseni giyersin kınana devam edersin. Burası gibi hani kamyonlarla, traktörlerle gezmek yoktur orda ama gelinin evine gelirler buradaki gibi çerez falan yok orda sadece bir kına sürmesi var onu da gelini çıkarıp da artık biterken gelinin eline kınasını sürerler. Kına evin bahçesinin içinde olurdu, benim düğünümde evin önünde oldu ama şimdi artık lokantalarda yapıyorlar salonda değil de lokantada, yani tutuyorlar büyük bir lokanta eğlencesi yemeği falan orda oluyor kimse artık evinde uğraşmıyor yemek ile.

Soru: Kınaya erkek tarafından kim gider?

Kaynak Kişi: Bütün yakın akrabaları gelir.

Soru: Düğünde kız ve erkek tarafının sorumlulukları nelerdir?

Kaynak Kişi: Şimdi bizim orada kız tarafı çeyizini veriyor erkek tarafı pek karışmaz aslında çeyiz için soruyorsun değil mi ?

Soru: Düğün organizasyonunda tarafların sorumlulukları nelerdir?

Benim kendi zamanımda biz erkek tarafına eğer amcaları varsa amcaları yengeleri, kuzenlerine bütün o akrabalarına yok kumaş yok elbiselik bayağı bir bütün herkese ayrı ayrı paket yapıp düğünde verirsin yahut düğünden sonra yemeğe çağırırlar o akrabalara giderken götürürsün hediyeyi, bazen yakın komşuları da olur yemekte.

Soru: Çeyiz gönderme ve gelin evi yerleştirme adetleriniz nasıldır?

Kaynak Kişi: Kızın çeyizini kendi akrabaları, arkadaşları gider yerleştirmeye ama çeyizin içinde büyük eşya olmaz hani kızın sandık eşyası çanak, çömlek yani öyle burası gibi çok ağır değil. Erkek evi ise yani artık yatağını ondan sonra kayınvalide de yorgan verir döşek verir orda önceden halılar yoktu kilimler vardı kilimler verilirdi.

Soru: Düğünde yöresel/özel kıyafetler giyilir miydi?

Kaynak Kişi: Öyle kıyafetler yoktu ama çok önceden hani Komünist rejimi zamanında yaşlılarda kadınlar daha serbestti benim memlekette yani benim tarafta şeyler vardı futalar vardı şalvarın üzerine siyah futalar vardı futa böyle bayağı 2-3 metre sararsın onu kat kat kat olur o ondan sonra peştamal vardı böyle uzun desenli mavi kırmızı yada kırmızı beyaz olurdu kendileri dokurlardı bunu kendi isteklerince, bunları da başlarına yaşmak gibi atarlardı yaşlılar yani 60-70 yaşında büyükler ama gençler normal buranın kıyafetleri gibi giyerlerdi

Soru: Düğüne davet nasıl yapılırdı?

Kaynak Kişi: Şimdilerde davetiye veriliyor ama önceden şeker-lokum falan alırdın sonra ev ev gezerdin işte falanca günde falanca saatte düğünümüz var buyurun gelin derdin ondan sonrada kına gecesi düğün gecesi koyun keserler 7-8 çeşit yemek yaparlar masalar kurulur gelen misafire ikram edilir sünnet düğünlerinde de böyledir benim oğlumun sünnet düğününde biz şimdi abartıyor falan derler ama 15 tane koyun aldık çünkü 5000 kişiden fazla misafirimiz vardı ama dışarıdan ama memleketin içinden hısım akraba 2 gece yemekler yapıldı gündüzde çalgıcılar tutuldu orkestralar geldiler 2 günde yapıldı sünnet düğünü önceden sünnetler evde olurdu dışarıda davullar çalınır çocuk içeride sünnet olurdu ondan sonrada çocuğu görmek isteyen içeri girer para verirler çocuğa

Soru: Düğüne özel yöresel türkü oyun var mı?

Kaynak Kişi: Halay çekilir normal oranın havasına göre buranın gibi öyle farklı bir şey yok

Soru: Gelin ya da erkek çeyizinde neler olur?

Kaynak Kişi: Kızın çeyizinde sandık eşyası olur sandık eşyası da yorgan, kanaviçe diyorlar ondan sonra dantel, havlu, terlik, çorap, iç çamaşırı, kızın elbiseleri, ayakkabıları, annesi ne verecekse buda yastık olur battaniye tarzı ıvır zıvır erkek tarafı da aynıdır kız sadece elbise dolabı alır götürür yani babası ona alır onu erkek tarafından da orda buradaki gibi ayrı eve çıkılmaz birer göz odaya ne sığdırabilirsin ki ancak 1 yatak 1 soba 1 elbise dolabı sığar öyle yani bizde nerden baksak 3 aile 1'er göz odada 15 sene ben buraya gelene kadar 1'oda da durduk elti bir tarafta kayınvalide bir tarafta buraya gelmeden 1 2 sene önce eltime ev aldık ondada fazla durmak nasip olmadı.

Soru: Gelin baba evinden çıkarken uygulanan farklı bir adet var mı?

Kaynak Kişi: Kız artık çıkarken artık merdivenin basamaklarının ucuna gelir orda baba kuşağını bağlar, elini öptürür sonra arkadan annesi gelir kardeşleri gelir vedalaşır kız ile ondan sonra kıza damadın arabasına kadar eşlik ederler daha sonra damadın evine geldikten sonra gelinin kayınpederi gelir kayınpeder vefat etmiş ise kayınvalide gelir gelini arabadan indirirler sonra geline bir şeyler vaat ediyorlar hani mehir deniyor ya o işte veriyorlar hani hayvan olur bahçe olur ev olur veriyorlar.

Ayvalık'ta Yaşayan Muhacirlerin Düğün Gelenekleri

Görüşme:2

Kaynak Kişi: İsmail Akarsu

Yaş:89 (Bulgaristan Göçmeni)

Görüşmeyi Yapan: Atahan Gürsoy

Soru : Siz kendiniz Bulgaristan'da mı doğdunuz ?

Kaynak Kişi: Bulgaristan'da doğduk, büyüdük,orada evlendik.

Soru : Ne zaman buraya geldiniz ?

Kaynak Kişi: 1976'da buraya geldik.

Soru : Şimdi size Bulgaristan'daki düğün adetleriyle ilgili birkaç soru soracağım, ilk kız istemeyle başlayalım, kız istemeye kaç kişi gidilirdi, kimler giderdi, ne götürülürdü ?

Kaynak Kişi: Baklava yapardılar, bir tepsi baklavayla işte bir bez koyarlar bir şeyler götürürlerdi. O zamanlar böyle çikolata şeker yok yanına yakın akrabada alırlardı üç dört kişi öyle giderlerdi kız istemeye.

Soru : Peki kız istemede bir şey takılır mıydı ?

Kaynak Kişi: O zamanlar yok öyle.

Soru : Kız istemede özel bir kıyafet giyilir miydi ?

Kaynak Kişi: İşte normal kıyafet giyilirdi.

Soru : Kız verirken karşı taraftan bir şey istenir miydi ?

Kaynak Kişi: Öyle bir adet yoktu, altın falan bir şey yoktu, başlık parası yoktu.

Soru : Damat kahvesine tuz eklenir miydi ?

Kaynak Kişi: Eklenirdi acı biber koyarlardı, tuz koyarlardı. İstemeye gidilince düşünelim bakalım bir kere,nasıl olacak, konuşalım akrabalarla derlerdi ilkten vermezlerdi en son damatta gelirdi

Soru : Söz kesme istemeye aynı zamanda mı olurdu yoksa kız istemeden sonra mı olurdu ?

Kaynak Kişi: Üç defa gidip geliyon üçüncüde söz kesiliyor ama orada altın yüzük yok altın yasak, bir altın bulsunlar sende daha istiyorlar nereden buldun diye döve döve söylettiriyolar, yüzük müzük takamıyordun elinde.

Soru : Nişanı hangi taraf yapardı ?

Kaynak Kişi: Nişanı kız tarafı yapardı.

Soru : Nişan evde mi yapılırdı yoksa salonda,büyük bir alanda mı yapılırdı ?

Kaynak Kişi: Avlularda yapardık, herkesin bir dönüm avlusu var, bahçesi var.

Soru : Nişanda gelinle damat özel kıyafetler giyer miydi ?

Kaynak Kişi: Normal kıyafet giyilirdi.

Soru : Nişanda geline ne takılırdı,her seferinde takılan bir şey var mıydı ?

Kaynak Kişi: Para takarlar, basma takarlar, hediyeler verirler. Çıkar masanın üstüne bu Ahmet Ağanın çocuklarından 1000 lira para, öbürü gelir beş metre basma getirmiş öbürü bilmem ne getirmiş böyle bağırırdılar orda. Hala daha var Trakya da bunlar böyle devam ediyor.

Soru : Nişanda çalınan özel bir şarkı müzik var mıydı ?

Kaynak Kişi: Türküler yapardı genç kızlar davulcu var idi gırnatacı, oyun oynarlardı daha çok köçek oyunu.

Soru : Nişan törenleri gece mi olurdu gündüz mü olurdu ?

Kaynak Kişi: Daha çok gündüz olurdu, bazen gece de olurdu

Soru : Kız ve erkek tarafı birbirlerine bohça hazırlar mıydı ?

Kaynak Kişi: Vardı.

Soru : Bohçada ne olurdu ?

Kaynak Kişi: Giyim eşyası koyarlar. Ayakkabısını, fistanını, iç çamaşırını koyarlardı. Erkek tarafına da bir kat elbise koyarlardı, iki taraflı gidip gelirlerdi böyle.

Soru : Kınada gelin ne giyerdi ?

Kaynak Kişi: (cevap yok)

Soru : Kına nerede yapılırdı ?

Kaynak Kişi: Kınada evlerde yapılırdı.

Soru : Kınaya erkek tarafından kimler giderdi ?

Kaynak Kişi: Erkek tarafından daha çok delikanlılar giderdi yaşlılar çok sokulmazdı, yaşlı erkekler gitmezdi.

Soru : Yemek ve ikramlar nasıl olurdu ?

Kaynak Kişi: Her çeşit yemek yapardılar.

Soru : Kınada takı takılır mıydı, ne takarlardı ?

Kaynak Kişi: Bir kat elbise verirseler öyle.

Soru : Damat kınaya katılır mıydı ?

Kaynak Kişi: Damat katılırdı kınaya.

Soru : Kınada çam ağacı vurma adetini anlatır mısınız ?

Kaynak Kişi: Delikanlılar gider dağdan kökünden bir çam ağacı keserlerdi 2-3 metre boyunda, kına gecesi çocuğun evinden çıkıyolar davulla zurnayla dolanmaya çıkıyolar millet

toplanıyor bir kişi o ağacı sırtında taşıyor arkasındanda av tüfekleriyle yüz metre ikiyüz metre o ağacın dallarını vurmaya çalışıyorlar en son kız evine gidiyorlar kız evi ateş yakıyor öyle karşılıyor onları

Soru : Düğünde kız ve erkek tarafının görevleri nelerdi ?

Kaynak Kişi: kız tarafı yorganını, kilimini hazırlar. Damat evini düzer, çeyizi getirirler eve. O zamanlar fakirlik var idi. Alman harbi vardı o zamanlar çok yoksulluğa girdik. Gelini öküz arabasıyla, at arabasıyla getirirlerdi. Kapıya damat ile babası çıkarlardı. Gelin arabadan inmezdi kaynatadan bir şey isterdi, kaynatada koyun, kuzu falan verirdi.

Soru : Düğün yemeyi nasıl olurdu ?

Kaynak Kişi: O gece mevlüt yaparlardı.

Soru : Düğünler üç gün üç gece mi olurdu ?

Kaynak Kişi: Evet üç gün üç gece olurdu.

Soru : Düğünde ne takılırdı ?

Kaynak Kişi: Takı yoktu o zaman para, basma,elbise ve gömlek takılırdı.

Soru : Gelinlikle damatlık nasıl olurdu ?

Kaynak Kişi: Aynı, burası gibi.

Soru : Düğün alış verişi nasıl olurdu, kimler giderdi ?

Kaynak Kişi: (cevap yok)

Soru : Yöresel kıyafetler giyilir miydi ?

Kaynak Kişi: Giyilirdi, en güzelini giyerlerdi.

Soru : Düğüne davet etme adetleri nasıldı ?

Kaynak Kişi: Davetiye yok idi, iki kişi çıkar insanları çağırırdı.

Soru : Gelin evi yerleştirme nasıl olurdu ?

Kaynak Kişi: Akrabalardan 4-5 kişi gidiyor kız evinden evi yerleřtiriyorlar.

Soru : Damadın ve gelinin çeyizinde neler olurdu ?

Kaynak Kişi: Elbiseler olurdu.

Soru : Çeyiz gönderme nasıl olurdu ?

Kaynak Kişi: Çeyiz gönderme en yakın akraba ve kaynana ile gönderilirdi ?

Soru : Düğün sonrası adetleri var mıydı yani düğünden sonra el öpmeye falan gidilir miydi ?

Kaynak Kişi: Bir haftadan sonra kız tarafı damadı yemeye çağırırdı. Bir dahaki hafta da damat tarafı gelini çağırırdı.

Münevver Turhan Ailesiyle Altınova Bulgaristan Göçmeni

Ayvalık'ta Yaşayan Muhacirlerin Düğün Gelenekleri Görüşme:3

Kaynak Kişi: Derviş Dinç

Yaş: 87 (Bulgaristan Göçmeni)

Görüşmeyi Yapan: Meryem Sadıç

1-Kız İsteme

Soru:Kız isteme kız görme nasıl olurdu?

Kaynak Kişi:Kız isteme buradaki gibi olurdu.Kız ve oğlan birbirlerini görürlerdi,sonra erkek tarafı kıza görücü olarak giderdi.

Soru:Kız istemeye kimler gider?

Kaynak Kişi: Anne-Baba ,teyze aile büyükleri yengeleri gider.

Soru:Kız istemede karşı taraftan ne istenir?

Kaynak Kişi: Hiçbir şey talep edilmez.

Soru:Kız istemeye ne götürülür?

Kaynak Kişi:Çikolata götürülür bohça götürülmez.

Soru: Damat Kahvesine tuz ekleme adediniz var mıdır?

Kaynak Kişi: Hayır bizde kahveye tuz eklemek yoktur.

Soru:İstemedede takı takılır mı?

Kaynak Kişi:İstemedede takı olmazdı.

Soru:Özel bir kıyafet var mıydı?

Kaynak Kişi:Özel kıyafet satın alınırdı.

Soru:İsteme de ikram var mıdır?

Kaynak Kişi: Evet ikram yapılır.

2-Nişan Adetleri

Soru: Nişan adetleriniz nasıldır?

Kaynak Kişi: Söz yapılmaz.Nişanda isteme akşamında takılır.Nişanda bohçalar götürülür,hem kız tarafı hem de erkek tarafı birbirine bohçalar verir.Bohçalarda kız ve oğlanın ihtiyacı olan her şey bulunurdu.Takı nişanda takılırdı.

3-Düğün

Soru:Düğünde kız ve erkek taraflarının sorumlulukları nelerdir?

Kaynak Kişi:Kız tarafı oğlan tarafının tüm ailesine bohça hazırlar dayısı yengesi teyzesi kardeşlerine ve oğlan tarafı da aynı şekilde kız tarafının tüm ailesine Bohça hazırlar.Birbirlerine hediyeler verirler.

Soru:Düğün alışverişi nasıl yapılır?

Kaynak Kişi:Kız ve erkek tarafı alışverişi ortak yaparlar.

Soru: Gelin ve Damadın çeyizinde neler bulunur?

Kaynak Kişi: Her şey olur işlemeli dantelli takımlar,terlikler gibi.

Soru:Çeyiz gönderme ve gelin evi yerleştirme nasıl olur?

Kaynak Kişi: Erkek tarafından **Yenge** çeyiz almaya gider.Ev düğünden önce yerleştirilir.

Soru:Düğün nasıl duyurulur?

Kaynak Kişi: Davetiye verilir.

Soru:Düğünler nerede olur?

Kaynak Kişi: Düğün restoranlar da yapılırdı ve yemekli olurdu.Tek pasta ile geçiştirilmezdi.

Soru: Gelin Baba evinden nasıl çıkarılır?

Kaynak Kişi:Şarkılar eşliğinde kızın duvağı örtülür arkadaşlarının eşliğinde evden çıkarılır,kız kardeşi varsa para ister.Kızın annesi **mecbur** ağlar.

Soru:Düğünde yöresel kıyafetler mi giyilir?

Kaynak Kişi: İsteyen giyiyordu,ben de Bindallı giymiştim.

Soru:Düğünde oynanan özel oyunlarınız var mıydı?

Kaynak Kişi: **Bizim oyunlarımız Karadeniz tarafı oyunlarına benzer.**

Soru: Ekmek istediğiniz bir şey var mı?

Kaynak Kişi: Gelin ve damadın masası cıvıl cıvıl olur çiçekli.Ekmekler olur üzerine buğday ve süpürge tohumundan süsler yapılır bu ekmeğin.

Soru: Yemek yapılır mı?

Kaynak Kişi: Özellikle uzaktan gelen misafirler için çok çeşitli yemekler yapılır.Pirinç Pilavı değil Kuskus pilavı yaparız .Düğün için Dana kesilir,Kız çocukları masaları gezerek para toplarlar.Misafirler Altın takmaz para verirler.

3.BOŞNAK MÜBADİLLERİNİN DÜĞÜN GELENEKLERİ

Bosna-Hersek'in Osmanlılar tarafından fethi, XV. yüzyılın ikinci yarısında tamamlanmıştır. Bosna bölgesinde fetihlerin başlaması ile Boşnaklar arasında Müslümanlık yayılmaya başlamıştır. Bundan sonra Boşnaklar, Osmanlı Türk kültür çevresine girerek Osmanlı coğrafyasını anavatan olarak benimsemişlerdi.

1878 Berlin Antlaşması neticesinde Boşnakların Osmanlı coğrafyasına göçü başladı. 1878 tarihinde başlayan Bosnalıların Türkiye'ye göçü, Osmanlı ile Rusya ve Avusturya savaşlar ve iç çatışmalar yaşandıkça devam etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti devrinde Yugoslavya ile yapılan nüfus mübadelesiyle Bosnalı Müslüman nüfus Türkiye'ye gelmeye devam etmiştir. Son Bosna savaşı süresince de göç yaşanmış, ancak bu son göçmenler barıştan sonra büyük oranda yurtlarına dönmüştür. Boşnak göçmenler, önce işgal edilmeyen Balkanlardaki Osmanlı topraklarına gelmiş daha sonra İstanbul'a ulaşmıştır. Göçmenler hükümet tarafından İstanbul çevresinde ve yakından başlanarak Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde iskân edilmişlerdir. Boşnak göçmenler, İstanbul çevresi, Edirne, İzmit, Sakarya, Bursa, Balıkesir, Eskişehir, Manisa, İzmir, Ankara, Amasya, Sivas, Erzincan, Samsun, Trabzon, Adana gibi çok farklı bölgelerde iskân edilmiştir. Göçmenler mesleklerine ve yaptıkları işlere göre şehir, kasaba ve köylerde yerleştirilmişlerdir (Muammer Demirel, 2008).

3.1.Evlilik Öncesi Âdetleri

Boşnaklarda akraba evliliği kesinlikle yapılmaz ve kan bağı dışında süt akrabalığı da çok önemsendir. Eğer süt akrabalığı varsa evlilik gerçekleştirilmez

3.2.Boşnaklarda Düğün Âdetleri

Eski âdetlere göre düğün iki kişinin evliliğin son töreniydi. Eskiden kız isteme âdeti de vardı. Bu âdet günümüzde pek kalmamıştır.

3.3.Kız İsteme Âdetleri:

Kız isteme töreni damadın aile büyüklerinin (**daha sık erkeklerden oluşan heyetin**) kız ailesini ziyaretiyle başlar. Ama onlar kız istemeye gelmeden önce başka bir akraba veya aile dostunu göndererek ailenin kızı verip veremeyeceğini öğrenirler. Damadın ailesi kızın evine hediyelerle gelir ve kahve içtikten sonra kız istenir. Eğer kızın babası olumlu cevap verirse, düğün hazırlıkları ve kıza damat tarafından verilecek hediyeler hakkında konuşulur. Bu hediyeler genellikle kıyafettir.

Kız isteme yapıldıktan ve düğün tarihi belirlendikten sonra kızın ailesi daha önce hazırlanmış çeyizini sandıklara koyar ve düğün günü gelinle beraber gönderir. Düğün tarihi belirlenir ve hazırlıklar genellikle 2-3 ay sürer. Burada önemli olan **düğünün iki Bayram arası denk gelmemesidir**. Buna çok önem verilir. Düğün konvoyu genellikle 30 kişilik bir heyetten meydana gelir. Bu heyete **svatovi** denir. Bu heyetin başında **stari svat (en yaşlı heyet üyesi)** vardır. Heyette, damadın ağabey veya erkek kardeşi ve daha sonraki dönemde damadın ablası veya kız kardeşi bulunur. Bazı bölgelerde, eski dönemlerde yani düğün konvoyu atlarla müteşekkilen bu heyetin başında bir de bayraktar gidermiş ve bayrağı o taşımış. Düğün konvoyunun yani **svatovinin** diğer üyeleri akrabalar, aile dostlardan ve komşulardan oluşur. Düğün konvoyu modern zamanda at yerine arabalarla kız evine gelir. Düğün konvoyu damadın evinde toplanır ve kızın evine sonra gider.

Düğün konvoyları genellikle Perşembe günleri gelini almaya giderler. Düğün konvoyu gelinin evine geldiğinde gelinin ailesi ve akrabaları onları karşılarlar ve evlerinde gelen misafirlere yemek ve tatlılar ikram edilir. Gelinin genç akrabaları konvoyda kullanılan arabaları havlularla ve çiçeklerle süslerler. Aynı şekilde gelen misafirlerin kıyafetlerine (yakalarına) küçük çiçek süsleri takarlar. Konvoyu süsleyen gençlere misafirler para verirler. Gelinin hazırlanmasına ve süslenmesine ablası, kız kardeşleri ve kız akrabaları yardımcı olurlar. Sırbistan'da ve Karadağ'da yaşayan Boşnaklarda gelin kendi evinden çıkmadan kayını parmağına yüzük takar ve onu üç kere soldan sağa döndürür. Yüzük takan kişiye **prstenski djever** denir.Eski âdete göre gelinin, evinden kendi ayakkabılarıyla çıkmaması gerekiyordu. Geline kayınpederi yeni ayakkabı getirir ve o ayakkabılarıyla evden çıkar. Gelinin evinde yemekler ve tatlılar yendikten sonra düğün konvoyu gelinle beraber damadın evine doğru gider. Gelini evden ağabeyleri veya erkek kardeşleri çıkartırlar. Erkek kardeşleri yoksa erkek kuzenleri evden çıkartırlar ve kayınbiraderlerine ve damada teslim ederler.Gelin evden çıkarken üzerine şeker atılır ve bu şekerleri orada bulunan çocuklar toplarlar. Gelinin yanında görümcəsi veya damadın bir halası ve gelinin ablası veya kız kardeşi olur. Geleneğe

göre gelinin aile fertleri konvoyla katılmadıkları gibi düğüne de katılmazlar. Bu âdet şimdi değişmiştir. Gelinin ailesi de düğüne katılıyor. Günümüzde bazı çiftler, gelin aldıktan sonra düğün salonuna veya düğün yapılacak otele doğru giderler. Eskiden düğün genellikle damadın evinde, evinin bahçesinde yapılırdı. Düğün konvoyu geldiği yoldan geri dönmezdi. Başka yoldan geri dönerdi ve **mümkünse bir köprü üzerinde geçmesi gerekiyordu**. Köprünün üzerinden geçerken düğün konvoyu dururdu ve gelin eskiden attan daha sonraki zamanlarda arabadan iner ve **havlu içinde sarılmış ekmeği nehre atardı ve evliliğinin nehir gibi akması için dua ederdi**.

Konvoyun önünden **muştuluk** vermek için seçilmiş kişiler gider ve damadın ailesine gelinin geldiğini müjde verirler. Bu kişilere de hediye veya para verilir. Gelin, damadın evine geldiğinde kayınvalidesi onun sağ eline Kur'an, sol eline ekmek verir. Gelin evin eşliğini üç kere öper ve o şekilde yeni evine girer. Ama eve girmeden önce, gelinin kucağına bir erkek bebek verilir ve gelin bebeği üç kere soldan sağa döndürür; çocuk ağlasın diye biraz cimcikler. Bu, gelinin çocuğu erkek olsun diye yapılır. Gelinin kucağına verilen bebeğe **na konçe** denir.

Gelin geldiğinde yeni ailesine hediyeler getirir. Aynı zamanda gelin gelirken yeni evine çeyizi de getirilirdi. Bugün çeyiz, geleneksel şekilde yapılmıyor. Çeyiz yerine gelinin ailesi kızlarına ya para verir ya da yeni evinde bazı eşyalar alır. **Eski âdetlere göre gelin, yeni evinde bir hafta kadar odanın bir yerinde süslenmiş olarak ve ellerini kavuşturmuş olarak dururmuş. Çünkü o hafta, her gün kadınlar, gelin görmeye ve tebrik etmeye gelirlerdi**.

Düğün eskiden damadın evinde veya evin bahçesinde yapılırdı. Düğün eğlencesine **pir** veya **pilav** denirdi. Sofralar kurulurdu. Yemekler ve tatlılar ikram edilirdi. Bosna'da düğünlerde **keşke (keşkek)**, Sırbistan ve Karadağ'da **biryen (büryen)** ikram edilirdi. Tabi düğün yemekleri bunlarla sınırlı değildir ve bölgeden bölgeye değişebilir.

Eski dönemlerde Boşnaklar düğünlerde at yarışı da yaparlardı ve buna **koşıya** derlerdi. Bu gün bu âdetin pek kalmadığı söylenebilir. Düğünlerde geleneksel oyunlar oynanır.

Genellikle bu oyunlar halay şeklindedir ve buna **kolo** denir. Nikâh hem resmî nikâh hem de imam nikâhı olarak yapılır. Bu, düğün eğlencesi başlamadan önce yapılır. İmam nikâhı camilerde de yapılır. Düğünden 2- 3 gün sonra gelinin ağabeyi veya erkek kardeşleri ziyaretlerine gelir. Daha sonra damat babasıyla ve birkaç akrabasıyla gelinin ailesinin ziyaretine gider. Bu ziyarete **pohode** denir.

3.4.Düğün Sonrası Adetleri

Daha sonra gelinin annesi kadın arkadaşlarıyla kızına ziyarete gider. Ondan sonra gelin, kayınvalidesiyle annesine gider ve en sonunda da gelinin babası kızına ziyarete gelir. Sırbistan ve Karadağ'da yaşayan Boşnaklarda düğünden bir ay sonra gelini, kocası, kayınpederi, kayınvalidesi ve damadın akrabaları ailesine ziyarete götürürler. Bu ziyaretler sırasında hem Bosna-Hersek'te hem de Sırbistan ve Karadağ'da ziyarete gidenler her zaman hediyeler götürürler ve gelen misafirlere mutlaka yemekler ikram edilir. Sırbistan ve Karadağ'da bu ziyarete yani gelinin evlendikten sonra baba evine ilk gittiği

ziyarete **prvičani** denir. Gelin, o zaman baba evinde 15 ila 30 gün kadar kalabilirdi. Eski dönemlerde yeni evlenen çift damadın ailesiyle birlikte yaşardı ancak bu âdet bazı ailelerde ve bazı bölgelerde hâlâ devam etse de artık eskisi kadar yaygın değildir (A. Kırbaç, 2012).

Yukarıdaki bilgiler kaynak taraması ile elde edilmiş olup bölgesel farklılıklar içerebilir.

3.5.Düğün Âdetlerinde Batıl İnançlar

Evlenecek olan çiftlerde süt akrabılığı varsa evlilik gerçekleştirilmez.

Düğün iki Bayram arasına denk gelmemelidir.

Boşnaklarda gelin kendi evinden çıkmadan kayını parmağına yüzük takar ve onu üç kere soldan sağa döndürür.

Eski âdete göre gelinin, evinden kendi ayakkabılarıyla çıkmaması gerekiyordu. Geline kayınpederi yeni ayakkabı getirir ve o ayakkabılarıyla evden çıkar.

Düğün konvoyu geldiği yoldan geri dönmezdi. Başka yoldan geri dönerdi ve mümkünse bir köprü üzerinde geçmesi gerekiyordu.

Köprüünün üzerinden geçerken düğün konvoyu dururdu ve gelin eskiden attan daha sonraki zamanlarda arabadan iner ve havlu içinde sarılmış ekmeği nehre atardı ve evliliğinin nehir gibi akması için dua ederdi.

Gelin, damadın evine geldiğinde kayıinvalidesi onun sağ eline Kur'an, sol eline ekmek verir.

Gelin evin eşliğini üç kere öper ve o şekilde yeni evine girer.

Gelin evin eşliğini üç kere öper ve o şekilde yeni evine girer. Ama eve girmeden önce, gelinin kucağına bir erkek bebek verilir ve gelin bebeği üç kere soldan sağa döndürür; çocuk ağlasın diye biraz cımcıklar. Bu, gelinin çocuğu erkek olsun diye yapılır.

BOŞNAK GELİNLERİN KİYAFETLERİ

Eskiden plastik olmadığı için Gelinlikler Cam boncuklarla işlenir, saf ipekten yapılmış.Düğünde elbise Kına da ise İpekli şalvar üzerine dokuma olarak hazırlanan kumaşlardan gömlek ,İpekli ,saten ve kadife kumaştan Şalvar ve gömlek üzerine Yelek yapılırdı.Yelekler gömlekler el işçiliği ile sırma ve gümüş tellerle işlenirdi.Kızlar genellikle annelerinden kalan gelinlikleri giymeyi tercih ederdi.Bu biraz hatıra yaşatma biraz da maddi zorluklardan ötürü idi.

Ayvalık'ta yaşayan Boşnak Mübadillerinin Düğün Gelenekleri Görüşme:1

Kaynak Kişi: Vacit Varol

Yaş:65

Görüşmeyi Yapan: Gamze Varol

1-KIZ İSTEME ADETLERİ

Soru: Kaç kişi gidilir?

Kaynak Kişi: Ailenin genişliğine göre değişiklik gösterir.

Soru: Kimler gider?

Kaynak Kişi: Aile büyükleri,anne ve baba,kardeşler ve yakın akrabalar gider.

Soru: Ne götürülür?

Kaynak Kişi:Çiçek,çikolata ve gelin adayına takılması için takı götürülür.

Soru: Ne takılır?

Kaynak Kişi: Altın bilezik takılır.

Soru:Özel bir kıyafet giyilir mi?

Kaynak Kişi: Evet giyilir.Damat tarafı en güzel kıyafetlerini giyer ve kız istemeye gidilir.Aynı şekilde gelin adayı ve ailesi de özenle hazırlanır.

2.KIZ VERME ADETLERİ

Soru: Karşı taraftan neler talep edilir?

Kaynak Kişi: Damat adayının evinin,arabasının,işinin olması.Ve belirli miktarda altın talep edilir.

Soru: Kimlik verilir mi?

Kaynak Kişi: Hayır.Kimlik nikah işlemlerinde verilir.

Soru: Neler ikram edilir?

Kaynak Kişi:Çay,kahve,tatlı,meyve çerez,boşnak böreği...

Soru: Damat kahvesine tuz ekleme adeti var mıdır?

Kaynak Kişi: Evet vardır.Gelin adayı bir takım arkadaşlarıyla mutfakta toplanıp kahve yaparlar.O sırada kahvenin içerisine tuz katılır ve damat adayına sunulur.

Soru:Söz kesme yapılır mı?

Kaynak Kişi: Evet yapılır.Oğlan tarafı hayırlı olsun der ve söz kesilmiş olur.

Soru:Söz isteme sırasında mı ayrı olarak mı yapılır?

Kaynak Kişi:Söz isteme sırasında yapılır.Kız istenir sonra kız verilir.Kız evi tarafından oğlan evine söz bohçası verilir.

3.NİŞAN ADETLERİ

Soru: Nişanı hangi taraf yapar?

Kaynak Kişi: Nişanı genellikle kız tarafı yapar.

Soru: Nişan evde mi salonda mı yapılır,bunun için şart koşulur mu?

Kaynak Kişi:İsteğe bağlı,kim nasıl isterse öyle yapabilir.Aile içinde kararlaştırmaya bağlıdır.Sonuç olarak evde de salonda da gerçekleşebilir.

Soru: Nişanda gelin ve damat özel kıyafetler giyer mi?

Kaynak Kişi: Evet,giyerler.Damat adayı takım elbise,gelin abiye(şık) giyer.

Soru: Geline hangi ziynet eşyalar takılır,zorunlu takılan bir eşya var mıdır?

Kaynak Kişi: Altın,küpe,yüzük,bilezik,zincir takılabilir.Zorunlu olarak yüzük takılır.

Soru: Damada takı takılır mı?Hangi taraf takar?

Kaynak Kişi: Genellikle damada takı takılmaz fakat takıldığı zaman kız tarafı takar.

Soru: Nişanda çalınan özel bir şarkı ya da müzik var mıdır?

Kaynak Kişi: Boşnak şarkıları,oyun havaları ve **boşnak horası** çalınır.

Soru: Nişan töreni gece mi gündüz mü yapılır?

Kaynak Kişi: Nişan töreni gece yapılır.Gündüz herkesin işi olacağından tercih edilmez

Soru: Nişanda nasıl bir ikram geleneği vardır?

Kaynak Kişi: Nişanda yemekler yapılır.Davetlilere sunulur.Tatlılar,börekler,meyveler ve çerezler sunulabilir.

Soru:Kız ve erkek tarafı birbirlerine bohça hazırlar mı?Bohçada neler olur?

Kaynak Kişi: Hazırlanır.Bohçada kız ve erkek annesine babasına kıyafet,kız ve oğlana da giyecekleri kıyafetler bohçalanır.

4.KINA

Soru:Kınada gelin ne giyer?

Kaynak Kişi: Bindallı ve kaftan.Sonrasında şalvar gibi beyaz bir giysi giyer.

Soru:Kına nerede yapılır?

Kaynak Kişi:İki ailenin belirlediği bir düğün salonunda davetliler davet edilerek davul ve zurna eşliğinde gerçekleşir.

Soru:Kınaya erkek tarafından kimler katılır?

Kaynak Kişi: Aile büyükleri,komşular,akrabalar...

Soru:Kınada yemek ve ikram nasıl olur?

Kaynak Kişi:Kınada genellikle çerez,kuru pasta ve içecek ikram edilir.

Soru:Kına töreninde takı takılır mı? Neler takılır?

Kaynak Kişi: Takılır.Gelinin eline kına yakılırken gelin elini açmaz ve kayınvalide tarafından altın konulur.Üzerine kına yakılır.Hediye olarak bilezik takılır.

Soru:Kınaya damat katılır mı?

Kaynak Kişi: Tabii ki katılır.Hatta damatla gelin dans ederler.

5.DÜĞÜN

Soru:Düğünde kız ve erkek taraflarının sorumlulukları nelerdir?

Kaynak Kişi:Düğünü oğlan tarafı yapar.Gelen misafirleri en iyi şekilde ağırlamak,eğlenceli bir şekilde geçmesini sağlamak ve damat ve geline takı takmak gibi sorumlulukları vardır.

Soru:Düğün yemeği yapılır mı?

Kaynak Kişi: Genellikle etli yemek,pilav,boşnak böreği,sarma,çorba,tatlı,**keşkek** gibi yiyecekler ikram edilir.

Soru:Düğünde neler takılır?

Kaynak Kişi: Altın bilezik,altın küpe veya kolye(set) olabilir.

Soru: Gelinlik-Damatlık kıyafetleri hangi taraflar alır?

Kaynak Kişi: Gelinliği oğlan tarafı,damatlığı ise kız tarafı alır.

Soru:Düğün alışverişi nasıl yapılır?

Kaynak Kişi: Bir gün planlanır.Ve belirlenen kişilerle alışverişe çıkılır.Ev eşyaları,mobilyacılar gezilerek alınır.Daha sonra diğer eşyalar da alınır.

Soru:Düğüne davet etme gelenekleri nelerdir?

Kaynak Kişi: Damadın ailesi tarafından davetiye bastırılır.Davet edilecek kişilerin evlerine gidilir,davetiye verilir.Ve düğüne mutlaka beklendiği bildirilir.

Soru:Düğünde yöresel kıyafetler giyilir mi?

Kaynak Kişi: Evet giyilir.Örneğin **DİMİJA**(ŞALVAR) giyilebilir.

Soru: Gelin evi yerleştirme nasıl yapılır?

Kaynak Kişi:Düğünden birkaç gün önce kız evinden davul eşliğinde çeyiz alma yapılır.Damat ile gelinin evine getirilir.Kız evi tarafından yerleştirilir.

Soru: Damadın çeyizinde neler olmalıdır?

Kaynak Kişi:Çorap,havlü,cüzdan,erkek pijama takımı,tıraş takımları,kemer ve kol saati olabilir.

Soru: Gelinin çeyizinde neler olmalıdır?

Kaynak Kişi: Yemek takımı,nevresim takımı,gecelik,havlü takımı, kişisel bakım eşyaları ve makyaj malzemeleri bulunabilir.

Soru:Çeyiz gönderme adetleri nelerdir?

Kaynak Kişi:Kız evinden oyunlarla,davullarla ve düğün konvoyu eşliğinde çeyizler alınır ve oğlan evine götürülür.

Soru:Düğün sonrası adetleri nelerdir?

Kaynak Kişi: Yakın akrabalara ziyarete gidilir ve buna **GELİN GEZMEĞİ** denir.

Ayvalık'ta yaşayan Boşnak Mübadillerinin Düğün Gelenekleri Görüşme:2

Kaynak Kişi: Muzaffer DİNÇ

Yaş: 82

Görüşmeyi Yapan: Fikret Göral

1-KIZ İSTEME ADETLERİ

Soru: Kaç kişi gidilir?

Kaynak Kişi: Genelde aile büyükleri,damadın kardeşleri gelirdi. En fazla 10 kişi olurdu.

Soru: Kimler gider?

Kaynak Kişi: Damadın annesi,babası,dedesi amcası olabilir. Daha çok aile büyükleri. Kardeşler de gelebilir.

Soru: Ne götürülür?

Kaynak Kişi: Eskiden de şimdiki gibi çiçek, çikolata veya tatlı.

Soru: Ne takılır?

Kaynak Kişi: Tabii ki. Kız verildikten sonra gelinin kayınpederi gelinine bilezik takardı. Ayrıca kız tarafı oğlan tarafına “söz bohçası” verirdi. Bohçaya Boşnak ağzıyla “**bohçe**” de denir. Bohçanın içinde genelde iç çamaşırı,çorap,havlu ve parfüm koyulur. Ayrıca bohçayı alan kişi veren kişiye para verir ve hala yapılan bir adet.

Soru:Özel bir kıyafet giyilir mi?

Kaynak Kişi: Giyilmez.

2-KIZ VERME ADETLERİ

Soru: Karşı taraftan neler talep edilir.

Kaynak Kişi: Bizim Boşnak geleneklerinde öyle bir şey yoktur.

Soru: Kimlik verilir mi?

Kaynak Kişi: Verilmez.

Soru: Neler ikram edilir?

Kaynak Kişi: Tatlı tuzlu ikramlar ve meşrubat. Tabii eskiden daha çok çay olurdu.

Soru: Damat kahvesine tuz ekleme adeti var mıdır?

Kaynak Kişi: Evet,vardır. Daha sonrasında kahve içildikten gelin fincanları toplarken oğlan tarafı tabağa para koyar. Şu an eskisi kadar yaygın değil bu adet.

Soru: Söz kesme yapılır mı?Söz isteme sırasında mı ayrı olarak mı yapılır?

Kaynak Kişi: Evet , aynı gece olur.

3-NİŞAN ADETLERİ

NOT: Nişan eskiden günümüzdeki kadar yaygın olmadığı için cevaplar günümüze göre cevaplanmıştır.

Soru: Nişanı hangi taraf yapar?

Kaynak Kişi: Nişanı kız tarafı yapar.

Soru: Nişan evde mi salonda mı yapılır, bunun için bir şart koşulur mu?

Kaynak Kişi:Şart koşulmaz. Çiftin isteğine bağlı.

Soru: Nişanda gelin ve damat özel kıyafetler giyer mi?

Kaynak Kişi: Evet, giyilir.

Soru: Geline hangi ziynet eşyaları takılır, zorunlu takılan bir eşya var mıdır

Kaynak Kişi: Takılır ama daha çok düğünde.

Soru: Damata takı takılır mı?hangi taraf takar?

Kaynak Kişi: Evet. Kız tarafı erkeğe saat takar. Bu adet eskiden beridir var.

Soru: Nişanda çalınan özel bir şarkı ya da müzik var mıdır?

Kaynak Kişi: Halaya benzeyen bir oyun var, “**Boşnak horası**”. Erkekler ve kızlar ayrı ayrı oynar.

Soru: Nişan töreni gece mi gündüz mü yapılır?

Kaynak Kişi: Genelde gece.

Soru: Nişan da nasıl bir ikram geleneği vardır?

Kaynak Kişi: Nişandan nişana değişir ama genelde tatlı kurabiyeler ve meşrubat.

Soru:Kız ve erkek tarafı birbirlerine bohça hazırlanır mı? Bohçada neler olmalıdır?

Kaynak Kişi: Evet, nişandan birkaç gün sonra erkek tarafı kız tarafına, kız tarafı da erkek tarafına götürür.Hatta benim zamanımda tepsiye konulurdu, jelatine sarılır, öyle götürülür.

4-KINA ADETLERİ

Soru:Kınada gelin ne giyer

Kaynak Kişi:Önce genelde kırmızı tercih edilen kına elbisesi,sonra gelinin isteğine göre Boşnak şalvarı veya bindallı giyer.

Soru:Kına nerede yapılır.

Kaynak Kişi: Eskiden böyle salonlar falan çok yoktu. Evin bahçesinde olurdu. Kına ile düğün aynı gece olurdu,ertesi gün de nikah. Hatta kına töreninde “köçek” denen dansöz gelirdi.

Soru:Kınaya erkek tarafından kimler katılır?

Kaynak Kişi: Damadın en yakınları sadece. Akrabaları genelde.

Soru:Kınada yemek ve ikram nasıl olur?

Kaynak Kişi: Eskiden kalma bir gelenek olan çerez ikramı olur. Şu an fazla yaygın değil.

Soru:Kına töreninde takı takılır mı?neler takılır?

Kaynak Kişi: Takılmaz. Yalnızca kayınvalide kına yakılmadan önce gelinin avucuna bir çeyrek,küçük veya büyük altın koyar.

Soru:Kınaya damat katılır mı?

Kaynak Kişi: Evet katılır, Damada da kına yakılır.

5-DÜĞÜN ADETLERİ

Soru:Düğünde kız ve erkek taraflarının sorumlulukları

Kaynak Kişi:Düğünü oğlan tarafı yapar.

Soru:Düğün yemeği

Kaynak Kişi: Eskiden evin bahçesinde yemek ikram edilirdi ve **Boşnak keşkeği** yapılırdı.

Soru: Takı takılır mıydı?

Kaynak Kişi:İki tarafta birbirine takı takardı.

Soru: Gelinlik-Damatlık kıyafetleri kimler alırdı?

Kaynak Kişi:İkisini de damat tarafı alırdı.

Soru:Düğün alışverişi

Kaynak Kişi: Karşılıklı birbirlerine alırlardı.

Soru:Düğüne davet etme gelenekleri

Kaynak Kişi: Eskiden davetiye olmadığı için kapıdan kapıya davet edilirdi.

Soru:Düğünde yöresel kıyafetler giyilir mi?

Kaynak Kişi: Giyilmez.

Soru: Gelin evi yerleştirme nasıl yapılır?

Kaynak Kişi: Salon eşyalarını kız tarafı, beyaz eşyaları ve yatak odasını erkek tarafını alırdı.

Soru: Damatın çeyizinde neler olmalıdır?

Kaynak Kişi: Erkek çeyizi olmazdı.

Soru: Gelinin çeyizinde neler olmalıdır?

Kaynak Kişi: El işleri, danteller, kanaviçe denilen el işleri.

Soru:Çeyiz gönderme adetleri

Kaynak Kişi: Erkek tarafı çeyiz almaya gittiğinde gelin tarafından biri sandığa oturur ve kalkması için bahşiş verilir.Düğün günü damat gelini babasının evinden almaya geldiğinde gelini bir odaya saklarlar. Daha sonra kapının açılması için para verilir.

Ayrıca gelinin ayakkabısının altına isimler yazılır.

Gelin damat evine girerken mutlulukları tatlı olsun diye başlarından şeker atılır. Ayrıca bereketli olması için gelinin başından ekmek kırılır.

Gömeç'te Yaşayan Boşnak Mübadillerin Düğün Gelenekleri Görüşme:3

Kaynak Kişi: Hacer Çukurlu (Karadağ Göçmeni)

Yaş:73

Görüşmeyi Yapan: Elanur Çukurlu

Biz sizden düğün adetlerinizi öğrenmek istiyoruz, ama düğüne geçmeden önce isterseniz kız isteme adeti ile başlatalım.

1-KIZ İSTEME ADETLERİ

Soru: Kaç kişi gidilir?

Kaynak Kişi: Önce kadınlardan birkaç kişi gidip kıza bakar. Sonra ilk istemeye 4-5 kişi gidilir. Çünkü kız ilk istemede verilmez. Bunu 3-4 kez tekrarladıktan sonra kızın fikri sorulur ve onaylarsa damada haber verilir, yaklaşık 9-10 kişi istemeye gider.

Soru: Kimler gider?

Kaynak Kişi: İlk istemelerde sadece damadın annesi, babası, halası, teyzesi ve yengesi gider. Kız verileceği zaman damadın annesi, babası, kardeşleri, amcası, dayısı, teyzesi, halası, yengesi, varsa sadıçları (yakın arkadaşları) giderler.

Soru: Ne götürülür?

Kaynak Kişi: Çiçek, çikolata veya tepside tatlı.

Soru: Ne takılır?

Kaynak Kişi: Eğer kız verildiyse damat tarafı geline altın hediye ederdi.

Soru:Özel bir kıyafet giyilir mi?

Kaynak Kişi: Her gelinin kıyafeti farklı olurdu. Öyle özel bir renk veya model yoktu. Ama genelde kadife gibi daha şık kumaşlar tercih edilirdi.

2-KIZ VERME ADETLERİ

Soru: Karşı taraftan neler talep edilir.

Kaynak Kişi: Böyle bir adetimiz bulunmuyor.

Soru: Kimlik verilir mi?

Kaynak Kişi: Hayır verilmez.

Soru: Neler ikram edilir?

Kaynak Kişi: Genelde çay, şerbet, kahve içilirdi. Mutlaka yaptığımız bir ikram yok yani.

Soru: Damat kahvesine tuz ekleme adeti var mıdır?

Kaynak Kişi: Hayır yoktu. Ama damat kahvesini içtikten sonra fincana veya tepsiye para sıkıştırırdı. Kız tarafından kız istendi, verildi. Düğün hazırlıklarında önce söz kesme ve nişan hazırlıkları başlıyor sanırım. Bize söz kesme ve nişan adetleriniz bu konudaki hazırlıklarla ilgili neler anlatabilirsiniz.

3-SÖZ KESME GELENEĞİ

Soru:Söz isteme sırasında mı ayrı olarak mı yapılır?

Kaynak Kişi: Hayır ayrıca söz kesilmez. Yüzükler, nişan bohçalarında gelir ve ayrı bir tören olmaz.

4-NİŞAN ADETLERİ

Soru: Nişanı hangi taraf yapar?

Kaynak Kişi: Kız tarafı yapar.

Soru: Nişan evde mi salonda mı yapılır, bunun için bir şart koşulur mu?

Kaynak Kişi: Kızın evinde yapılır. Damat nişana katılmaz zaten. Damat tarafından aile büyükleri olan erkekler bohça getirir. Yemekler yenir. Şerbet ve çay eşliğinde düğün sözü alınır. Ve sonra herkes eve dağılır.

Soru: Nişanda gelin ve damat özel kıyafetler giyer mi?

Kaynak Kişi: Hayır giymez. Çünkü damat nişana katılmaz; gelin de aile büyüklerine hizmet eder, karınlarını doyurur, çay-şerbet getirip götürür.

Soru: Geline hangi ziynet eşyaları takılır, zorunlu takılan bir eşya var mıdır?

Kaynak Kişi: Genelde altın bilezik ve benzeri şeyler takılır.

Soru: Damata takı takılır mı?hangi taraf takar?

Kaynak Kişi: Hayır takılmaz.

Soru: Nişanda çalınan özel bir şarkı ya da müzik var mıdır?

Kaynak Kişi: Nişanda oynama veya çalgı gibi şeyler adette yoktur.

Soru: Nişan töreni gece mi gündüz mü yapılır?

Kaynak Kişi: Akşamüzeri yapılır.

Soru: Nişan da nasıl bir ikram geleneği vardır?

Kaynak Kişi: Kız evinde damadın erkek olan aile büyüklerine (bohça getirenlere) sofralar hazırlanır, geleneksek yemekler (Boşnak böreği, **ribitsa**, çorbalar, **potoplika**...) sunulur, karınları doyurulur.

Soru:Kız ve erkek tarafı birbirlerine bohça hazırlanır mı? Bohçada neler olmalıdır?

Kaynak Kişi: Damat tarafının erkek aile büyükleri bohça getirir, kız tarafı da bu bohçalardan (daha az olması şartıyla) verirdi . Bu bohçalara; havlular, oyalı bezler, renkli kumaşlar, güzel kokular, tepsi tepsi tatlı gibi şeyler konurdu. Ayrıca damat tarafı çuval çuval çerez getirirdi.

Sırada kına gecesi var. kına geceleri bizim adetlerimizde düğün kadar önemli yere sahip değil mi? Bize kına gecesi hakkında bilgi verebilir misiniz.?

5-KINA ADETLERİ

Soru:Kınada gelin ne giyer

Kaynak Kişi: Genelde kırmızı, yeşil, pembe gibi göze çarpan renkler ve dikkat çekici, şık kumaşlar tercih edilirdi. Ama herkesinki farklı olurdu. Kim nasıl isterse o model elbise giyerdi.

Soru:Kına nerede yapılır.

Kaynak Kişi: Gelin evinde yapılır.

Soru:Kınaya erkek tarafından kimler katılır?

Kaynak Kişi: Damat tarafındaki kadınlar ve gelin tarafı.

Soru:Kınada yemek ve ikram nasıl olur?

Kaynak Kişi: Damat tarafından çuvala gelen çerezler ve şerbetler ikram edilirdi.

Soru:Kına töreninde takı takılır mı?neler takılır?

Kaynak Kişi: Hayır takılmaz.

Soru:Kınaya damat katılır mı?

Kaynak Kişi: Hayır katılmaz.

Sonunda düğüne geldik. Düğüne gelene kadar tüm gelenekleri öğrenmek gerçekten çok keyifliydi ve çok bilgilendiriciydi. Şimdi de bize düğünlerini anlatır mısınız?

İsterseniz şöyle aşama aşama gidelim,

6-DÜĞÜN ADETLERİ

Soru:Düğünde kız ve erkek taraflarının sorumlulukları nelerdir?

Kaynak Kişi: Düğünü damat tarafı yapar. Kız tarafı da onlara hediyeler götürür. Ayrıca gelinliği damat tarafı, damatlığı da kız tarafı alır.

Soru:Düğün alışverişi nasıl yapılır ve Gelinin ile damadın çeyizinde neler olmalıdır?

Kaynak Kişi: Damat ve kız tarafı bir gün toplanıp alışverişe çıkarlar ve gereken her şeyi o gün dükkân dükkân gezerek almaya çalışırlar. Kalan eksikler de zamanla tamamlanır.

Soru: Gelin evi yerleştirme ile ilgili bilgi alabilir miyiz?

Kaynak Kişi: Eşyalar birlikte alınır ve yerleştirme işini kız tarafı yapar.

Soru:Düğün nasıl duyurulur ve gelin baba evinden çıkarılırken ne gibi etkinlikler olur?

Kaynak Kişi: Önceden, konu komşuya duyururken bir sepet şeker alınır kapı kapı gezerek hem düğüne davet edilir hem de şeker verilirdi ama yakınları çağırırken “**dürü**” (havlu,yemeni,kumaş gibi) götürülür ve öyle davet edilirdi.

Gelin baba evinden ya da davulla ya da tekbirle, dualarla alınırdı.

Soru:Düğünde yöresel kıyafetler giyilir mi? Bu giysileri bize anlatır mısınız.?

Kaynak Kişi: Genelde gelinlik tercih edilirdi. Tabii daha eskilerde özel dikim renkli kıyafetler de varmış ama ben görmedim.

Burhaniye’de yaşayan Boşnak Mübadillerinin Düğün Gelenekleri Görüşme:4

Kaynak Kişi: Rayla Duran

Yaş:87

Görüşmeyi Yapan: Nehir Ergüven

1-KIZ İSTEME

Soru:Kız isteme nasıl olur?

Kaynak Kişi: Kız istemeye sadece erkekler ve yakın akrabalar 15-20 kişi gider.Kız çıkmaz hizmeti kızın arkadaşları ikram eder.Kahve tabağına herkes para koyar en çok parayı Kayınpeder koyar bu para kıza yardım amaçlı olur.Kız isteme de eğer taraflar önceden anlaşılmış ise

2-NİŞAN

Soru: Nişanda neler yapılır?

Kaynak Kişi: Nişan bohçaları da verilir. Bohçada kızın kullanacağı her şey olur.Damat Bohçasına da her şey koyulur.

3-DÜĞÜN

Soru:Düğünde neler yapılırdı?

Kaynak Kişi: Kız ve Erkek tarafının yaptığı ve yapması gerekli şeyler diye bir şey yok her iki tarafta elinden geldiği kadar yardımcı oluyordu. Sadece kız daha ağırlıklı bir çeyiz hazırlar.

Takı olarak herkes yapabildiğini takardı özel olarak bir şey istenmezdi.

Düğünde ise düğün tarihi belirlenir. Dört tane Yenge gelir erkek tarafından ve Kıza Kına yapılır.Yengeler o gece orda kalır.Eğlence yapılır.

Gelin almaya gelirken araçlarla Gelin alınır.Gelin ve Damat evden çıkarken Çarşaf gererler kimse görmesin diye.

Gelinler düğünlerde iki üç kıyafet Şalvarlı takımlar giyerler,bu gelenekler günümüzde kalmamıştır.Düğünde gelin Kayınvalidenin önünde oynar buna **Temenna** denir.

Ayvalık'ta yaşayan Boşnak Mübadillerinin Düğün Gelenekleri Görüşme:5

Kaynak Kişi:Önder Uğur (Karadağ Göçmeni)

Yaş:78

Görüşmeyi Yapan: Efe Yağcı

1-KIZ İSTEME

Soru:Kız isteme nasıl yapılır dı?

Kaynak Kişi:Kız istemededen önce eve görücüler gelirdi,görücüler kızı beğendikten sonra erkek tarafının aile büyükleri kızı isterdi.Bu arada kız babası olumlu karşıladığı zaman gelin adayı kahve ikram ederdi.Gelin adayı kahveleri dağıtırken herkes ekonomik durumuna göre tepsiye bir miktar para koyardı ve bir söz bohçası takdim edilirdi.

Soru:Kız isteme merasimi nasıldır?

Kaynak Kişi:Önden 2-3 kişi gider ve görücü olarak kızın annesine durumdan bahseder.Kızın annesi 2-3 gün mühlet ister ve gün kararlaştırılır.Kız istemeye gidildiğinde küçük bir bohça yapılır ve kahveler içilirdi.

2-SÖZ KESME

Soru:Söz kesme nasıl yapılır:

Kaynak Kişi: Bohça hazırlanır ve silah atışı yapılır.Söz kesildikten sonra damat adayı kızın yüzünü görmezdi.

Soru: Tuzlu kahve geleneğiniz var mıydı?

Kaynak Kişi: Hayır o zaman tuzlu kahve yoktu,daha ciddi bir hava vardı.

3-KINA

Soru:Kına nasıl yapılırdı?

Kaynak Kişi:Düğünden bir gün önce kız kınası yapılırdı.Kınada kızlar Geleneksel Boşnak kıyafetleri giyerdi.Boşnakça şarkılar ve türküler söylenir,tef çalınırdı.Erkekler kınaya gelmezdi.Herhangi bir yemek verilmez ancak küçük paketlerle çerez dağıtılırdı.

4-DÜĞÜN

Soru:Düğünler nasıl olurdu?

Kaynak Kişi:O zamanlar Ayvalık'ta tek bir araba vardı, o da taksiydi.O taksiyle kızı almaya gidilirdi.Erkek tarafından yakın iki erkek giderdi.**Yenca** derlerdi köylerde.Gelin duvaklarla örtülür,taksiyle alınıp eve getirildiğinde silah atışları yapılırdı.Kız eve geldiğinde Kuran ve Bayrak öperdi.Gelinin yüzünü o ana kadar kimse görmezdi.Pirinç ve Buğday atılırdı.Daha sonra yemek verilir davul çalınırdı.Köyde Akordeon ve ağız mızıkası çalanlar olurdu.Kız damat evine geldiğinde köyün halkı camiye giderdi.Yatsıdan sonra gelin evinde sabaha kadar türküler söylenir ve eğlenilirdi.Sürekli yemek de verilirdi.

Soru:Kıyafetler nasıldı?

Kaynak Kişi:Kızlar genellikle geleneksel Balkan kıyafetleri giyerdi ancak erkeklerde böyle bir durum yoktu.

Soru: Yemekler nelerdi?

Kaynak Kişi:Önce çorba verilir,ardından Potoplika, Ribitsa ve en sona Börek verilirdi.Börek ortaya koyulur ve herkes tek bir tepsiden çatalla yerdi.

Soru: Zeytinyağlı yemekler de var mıydı?

Kaynak Kişi: Evet vardı ama o zamanlar bu kadar yaygın değildi.

Soru: Gelinlikler nasıl oluyordu?

Kaynak Kişi: Bugün ki gelinliklere benzerdi ama açık olmuyordu ve genellikle kızlar annelerinin hatırası gelinlikleri giyerdi.

Soru: Ata binme var mıydı?

Kaynak Kişi: Her zaman olurdu, kız damat evine atın üstünde gelirdi ve gösteriler yapılırdı.

Soru:Düğünde hangi oyunlar oynanırdı?

Kaynak Kişi: Hora oynanırdı, kızlar ve erkekler ayrı ayrı oynarlardı.

Soru: Kadınlar Makyaj yaparlar mıydı?

Kaynak Kişi:O zamanlarda makyaj yoktu fakat ufak pembe bir şey satılırdı manifaturacıda ondan sürerdiler birde şişe mantarını yakarak kaşlarına sürerdiler.

Soru: Erkekler nasıl giyerdi?

Kaynak Kişi: Takım elbise kravat yoktu ama düzgün giyerdiler.

Soru:Düğünlerde giyilen yöresel kıyafetleri diken biri var mıydı?

Kaynak Kişi: Yaşlı biri vardı diken ancak genellikle herkes anne ve babasından kalanları giyerdi.Kıyafetler tahta sandıklarda saklanır ve korunurdu.Çok süslü pırıltılı ve simli elbiselerdi.

Soru: Köyde bir düğün kaç gün sürerdi?

Kaynak Kişi: Maddi durumu iyi olanlar 3 gün 3 gece düğün yapardı.

BOŞNAK GELİNLİĞİ (1923)

Ayvalık'ta yaşayan Boşnak Mübadillerinin Düğün Gelenekleri Görüşme:6

Kaynak Kişi:İshak Doğan

Yaş: 67

Görüşmeyi Yapan: Hilal Şeker

KIZ İSTEME

Soru: Boşnak düğün adetlerinde kız istemeye kaç kişi gidilir ? Daha çok kimler gider ?

Kaynak Kişi: Boşnaklarda evlenme statüsü çok kesin kurallara bağlı. Boşnaklar akraba evliliği yapmazlar. Hatta Boşnaklar kendi mahallerinden kardeş gibi büyüdüklerini almazlar. Daha çok çok birbiri ile anlaşarak evlenirler. Mesela düğünlerde eğlencelerde birbiriyle tanışırlar . Kız annesine oğlan ise daha çok annesine daha samimi ise babasına söyler. O aile köyün istemeden önce büyükleri vardır kadın ayda erkekler vardır her zaman öne o kadına ağız yoklamak için karşı tarafın ailesini öğrenmek için gidip derler ki Aliye Ayşeyi biz istemek istiyoruz acaba aileler nasıl bakar diye ciddi bir ön yoklama yaparlar .Bu ön yoklamada eğer çok keskin hatlar yok ise hemen gelirler o aileye derler ki belli hususlar ver onu dışında bu iş olabilir . Boşnakların temel kuralıdır kadınlar gider ister olur yada olmaz ama istemeye erkekler gidecek olursa erkekler gittikten sonra bu işe olmaz denmez artık çünkü altyapı hazırlanmıştır erkekler gittiği zaman artık söz alınma yapılır .Derler ki Allahın emri peygamberin kabriyle Mehmet'in oğlu aileye Cumalının kızı Ayşeyi istiyoruz karşı taraf der ki onlar birbiriyle daha önceden görüşmüşler bendende bir sıkıntı olmadığı için biz kızımızı Aliye veriyoruz derler ve dedikten hemen sonra ise hemen kahveler gelir Boşnak kültürünün kız istemede olmazlarından biridir genelinde kahve boşları toplamaya gelir herkes cebine dalar ve cebindeki genel anlamda en yüksek parayı bırakırlar o kızın ilk ihtiyaçları karşılansın diye paralar verilir . Arkasından varsa ikramlar yapılır ve kız istenmiş olur ve ciddi anlamda o ekip yeniden eve gelir evde ufak tefek eğlence şekli şeyler yapılır .

Soru: Tuzlu kahve adeti var mıdır ?

Kaynak Kişi: Genelde anlaşmaya bağlı yapanlar var yapmayanlar var . sadece Boşnaklarda değil birçok yerde tuzlu kahve ikram edilir

Soru: Kız verme adetleri nelerdir karşı taraftan bir şey talep edilir mi ?

Kaynak Kişi: Genel anlamda kız isteme gibi Boşnaklara o adetler yok temel esaslar ailenin sağlam esaslar üzerine kurulması akraba olmaması kışının isteyen tarafın ve veren tarafın anlaşmaya bağlı olmasıdır. Zaman zaman anlaşma olmaz kız ile erkek anlaşma yaptı ise yarıya yakın Boşnaklarda kaçma olayı gerçekleşir.Bazen kız taraf düğüne gelmeden sadece erkek tarafı bazen ara bulucular girerek düğün olur.

SÖZ KESME

Soru: Söz kesme ne zaman olur ?

Kaynak Kişi: Ağrılıkla az önce dediğim gibi önce kadınlar gider bütün alt yapıyı kurarlar . Büyükler boşa gitmez . Büyükler gittiği zaman mutlaka söz kesilir. Günümüzde bu biraz daha zayıfladı ama o dönemde ağırlıkla büyükler gittiği zaman söz alır gelirler. Bugün ki gibi her zaman yüzük takmakla değil kız istendiği zaman söz yapılır . Söz alınacak biliniyorsa yüzükler hazırdır yüzük takarlar

NİŞAN

Soru: Nişan adetleri nelerdir , Nişanı hangi taraf yapar ?

Kaynak Kişi: Ağrılıkla nişan kız tarafına aittir .Erkek kız tarafın ihtiyaçlarını sorar eğlencelik elbise takımlar alınır.kız tarafı nişanı yapar Boşnaklarda nişanı yapan kim ise erkek tarafı ihtiyaçların karşılanmasına yardım eder. Kız tarafına takılan takılar erkek tarafından asla geri alınmaz . Kıza bırakır , kız tarafı düğün öncesi ihtiyaçlarını karşılanması için

Soru: Kına adetleriniz nelerdir?

Kaynak Kişi: Kaçma durumu yoksa düğün gerçekleşiyor kız tarafında ve erkek tarafında bir sıkıntı varsa kaçan kıza kınası yapılır arkasındanda düğünü yapılır ve kız tarafı buna katılmıyorsa bile süre uzamaz isteyerek ise bu süre uzayabilir kaçmada 15 gün 1 ay istemde 1 seneye uzayabilir. temel kural en yakın sürede kına ve düğünün yapılmasıdır.

DÜĞÜN

Soru:Düğün nasıl olur ?

Kaynak Kişi: Boşnaklar hoşgörölü insanlardır . Anlaşarak verdiler ise konuşurlardı derler ki düğünü nerede ne zaman yapalım. temel kural bir şeyin çok uzamamasıdır .Kına 1 hafta ile 3 ay sonra yapılacaksa düğün 1 yıl sonra yapılır bu daha geriye çekilmek istenir erkek tarafı kız tarafına ne istersiniz kız tarafı erkek tarafına ne yapabilirsiniz diye sorarlar dolayısıyla ağırlıkla anlaşma ile bunlar olur. Bizim burada genel olarak şu olur yatak odası birinin ise yemek odası da diğer tarafındır. Beyaz eşya birinin ise biri diğerininindir, böyle anlaşarak ihtiyaçlarını giderirler yada hepsi alınarak ne kadar tuttu ise yarısını siz yarısını biz ödeyelim kimi zaman erkek tarafının durumu daha iyiye siz kendiniz hiç yorulmayın biz hallederiz derler .

Soru:Düğünde çalınan özel bir müzik var mı ?

Kaynak Kişi: Boşnak erkeklerinin oynadığı oyun halaydır . Asker ve düğün törenlerinde hep davul çalınır.Kasap havası dediğimiz halayı çekerler.

Soru: Bu adetler günümüzde devam ediyor mu ?

Kaynak Kişi: Günümüzde beli oranda zayıflasa da genelde Boşnak kızları düğünlerde Boşnak şalvarı giyerler.

Soru:Çeyiz var mıdır? Gelin ve damadın çeyizinde neler olur ?

Kaynak Kişi:çeyiz çok önemlidir. ekonomiye bağlı Boşnaklar erkekler doğduğu zaman onun istikbalini korumaya devam ederler kız doğduğu zaman çeyiz hazırlığına başlanırsa kızın evlenmeye geldiğinde o çeyizin hiçbir hükmü kalmaz bu adet genellikle son dönem yapılır . Anne ve baba kızının oğlunun okuması için son dönemde yaparlar . Düğünden iki üç gün önce davulu zurnalı kız evinden kalınacağı eve taşınırlar silah atarak eğlenceli şekilde yapılır.

Soru: Eskiden davetler nasıl yapılırdı ?

Kaynak Kişi: Eskiden davetiye yakın düğün sahibi tarafından hediye bir şey alınarak dışarıdan gelecek olanlara onlar davetiye gibi sunulurdu.Benim kızımın şu tarihte şu yerde düğününü var haberin olsun diye bildirilirdi yakın yöresi içinse kız ya da erkek evinden kendi misafirlerini davet ederek kadınlar çıkarılırdı özellikle mahalledeki herkes davet edilirdi .

4.YÖRÜK GÖÇMENLERİN DÜĞÜN GELENEKLERİ

Yörük kelimesi, Anadolu’da konargöçer olarak yaşayan topluluklar için kullanılır. Bu kelime “İyi ve çabuk yürüyen, göçebe, Anadolu’nun çadırda oturan Türkmenleri; bir yerde yerleşmeyen göçebe halk” olarak tanımlanır Yörük kelimesini, “Yörü- fiilinden yapılma, Anadolu’ya gelip yurt tutan göçebe Oğuz boyları” şeklinde tarif edilir (Cevdet Türkay, 2001).

Balıkesir’deki konargöçer aşiretler 1858-1864 yıllarından itibaren yerleşik düzene geçirilmeye başlanmış ve bölgede sayısı 40’a yakın köy kurulmuştur. Bu köylere yerleştirilen aşiretlerinden en tanınmış olanları Akçakoyunlu, Burhanlı, Caferli, Çepni, Hardal, Karakeçili, Kılaz, Kubaş1 , Söğütlü ve Yaycı Bedir 2 aşiretleridir (Cengiz Orhonlu, 1987)

Yörüklerde evlilik geleneklerine göre, yakın geçmişe kadar Yörüklerde çok eşlilik, akraba evlilikleri ve görücü usulü evlilikler görülürken, yerleşikliğe geçtikçe bu gelenekler değişikliğe uğramıştır. Çok eşlilik yerini tek eşliliğe bırakmış, evliliklerde görücü usulü terk edilmiştir. Konar göçer dönemlerde yeni evlenenler büyüklerle aynı çadırı paylaşıırken, artık her evlenene yeni ev açılmaktadır. Kadınların aile içindeki söz hakkı da artmıştır.

Yörüklerde aile kavramı çok önemlidir. Ailenin temellerinin atıldığı düğün törenleri de kutsal sayılmaktadır. Kaşgarlı Mahmut’un Divan-ı Lügat-ı Türk’ünde “düg” “tüğ” şeklinde geçen kavramlar bağlama, bağlanma anlamındadır. Oğuz Destanı’nda da düğünler çalgılı oyunlu toplantılar olarak tanımlanmaktadır.Yörüklerde Kız isteme olayına “ALLAH’IN EMRİNİ ANMA” da denir.

Düğünlerin ilk aşaması olan **nişan** eğlencelerinde kadınlar nişan takıldıktan sonra darbuka çalıp eğlenirlerdi. **Nişan, kına gecesi ve düğünlerde evlerin avluları ve meydanlar kullanılırdı.**

Eskiden 7 gün süren Yörük düğünleri, maddi güçlükler ve davetlilerin uzun süre işten güçten uzak kalmaları nedeniyle kısalmış ve hafta sonuna dönüşmüştür. **Günümüzde** istisnai olarak 3/4 gün süren Yörük düğünleri vardır.

4.1.Yörük Bayrağı (Sancağı)

Yörük düğünlerinde bayraklar da çok önemlidir. Her köyün kendi bayrağı/Yörük sancağı ve Türk bayrağı düğünlerin ayrılmaz bir parçasıdır.

Bayraktarlar düğünlerin organizasyonundan da sorumlu olup, gizli oylama ile gençler arasından seçilirlerdi. Düğündeki oynama sırasına kadar bayraktarlar belirliyordu. Düğünler **bayrak dikme töreni ile başlardı**. Oğlanın evine dikilecek olan bayrak, davul zurna eşliğinde tüm köyü dolaştırılarak getirilirdi. Böylece düğün evi de işaretlenirdi. Düğün bitince de yine törenle bayrak kaldırılırdı.

Oğlu evlenme çağına gelen Yörük ailesi, uygun bulduğu kızın ailesine dünür giderdi. Uygun cevap alınırsa, kız evine kahve içmeye gidilir ve ardından **söz kesilirdi**. Söz kesmede oğlan, kızın babasına **başlık** verilirdi. **Beylik** adı verilen ve oğlan tarafından toplanan kadınlar kız evine giderek, nişan takarlardı. Nişanlar, altın ve gümüşten oluşan ziynetlerden oluşurdu. Düğün öncesi oğlan tarafı kıza elbiseler, mutfak eşyaları vb. **hediyeler**, kızın akrabalarına da kıyafetler götürürdü. Buna da **yol** denirdi. Düğüne başka köylerden gelen misafirler köylülerce ağırlanır ve oğlanın babası da odalarını açan köylülere **yol(davet)hediyesi** verirdi. Düğüne katılan misafirlere yemekler ikram edilirdi.

YÖRÜK BAYRAĞI/SANCAĞI SÜSLEME

4.2.Kına Gecesi:

Kına gecesi, kız evinde yapılır, damadın arkadaşları Türk ve Yörük bayrağı ile kız evine kına getirir. Kına ateşini yakıp eğlenirlerdi. Damadın annesi geline hediye verirdi. Ateşin amacı kötü ruhları kovmaktır. Kına gecesi aynı zamanda askı gecesi de yapılır ve çeyizler sergilenirdi.

Kına gecesinin ertesi günü gelin başı yengeleri tarafından yapılırdı. Gelinin yengeleri “**zülüf kesme**” denen bir geleneği yerine getirir ve gelini giydiren, süslerlerdi. Zülüf kesme

geleneğinin tam anlamıyla uygulandığı yörelerde **genç kızlar gelin olana dek saçlarını kesmezlerdi.**

4.3.Gelin Alma

Gelinin gideceği gün çeyizleri de kapı önüne çıkarılır. Gelinin yüzü **kırmızı** pullu örtü ile örtülür ve **ata** bindirilir. Çeyizler de atlara yüklenir ve yola çıkılır. Günümüzde tüm bunlar araçlar ile yapılmaktadır. Gelinin geçtiği yollar kesilir, bahşişler, hediyeler alınır. Gelin attan inmeden **başına darı, üzüm, arpa, buğday, para saçılırdı.** Oğlanın babası da kapının önünde geline **hediye** takardı.

GELİN ALMA

4.4.Düğün

Damat düğün için giyindikten sonra sağdıç denilen evli arkadaşının evine gider ve düğüne hazırlanırdı. Orada dualar okunur, arkadaşları damadı düğüne götürürdü.

Bindallılar eskiden Yörük kızlarının düğünlerinde giydikleri gelinliklerdir. Bu giysiyi evlendikten sonra da katıldıkları törenlerde kullanmaktadırlar. Genellikle **kırmızı, mor, lacivert** renk atlas kumaş üzerine **sırma, sim, gümüş tel** gibi iplerle çiçek, yaprak motiflerinin işlendiği, tek parça kıyafettir.

Başlarında ise tepelikli bir fes ve üzerine pullu, oyali, **yeşil, sarı, beyaz, kırmızı** renkte yemeniler örtülürdü. Bu renkler Yörüklerin Orta Asya'dan beri kullandıkları renklerdir. Yörük kadınları, çiçekler, bitki tohumları, boncuklar, pullar, deniz kabukları, püsküller, at kılıları, kuş tüylerini süslenme amaçlı kullanmaktadırlar.

Gelin kızların çeyizleri düğün günü bahçede ipe asılarak sergilenir. Çeyizlerinde evlendikten sonra giyecekleri giysileri yer alır. Düğün bitince çeyizler toplanarak gelin ve damadın evine götürülür. Yörükler için bu önemli bir gelenektir.

GELİN ÇEYİZİNDE YAZMALAR

4.5.Düğün Sonrası

Düğünün ertesi günü akraba ve yakın komşulardan kadınlar, düğün evine **duvak açma** ve baş bağlama dedikleri ziyareti yaparlardı. Bazı yörelerde bu ziyarette **paça** denilen eğlenceler yapılırdı.

Bir hafta sonra, gelin ve damat, kız evine el öpme ziyareti yaparlar. Büyüklerin elleri ve dizleri öpülürdü.

Anadolu'nun o zengin kültürel birikimi her alanda olduğu gibi düğünlerimize de yansımış şüphesiz, bırakın illeri komşu köylerde bile bir adet diğer köyün adetlerini tutmayabiliyor. Temelde gençlerin evlenme isteğini ailelerine yansıtmamasından başlayıp, düğünle sonlanan bu süreç, prensipte benzer olmasına karşın, özellikle yörük düğünleri diğerlerine göre büyük farklılıklar arz ediyor. Yörükler de öyle ben evlenmek istiyorum demekten biraz çekinir çocuklar. Her ne kadar klasik görücü usulü yaygınsa da masraflardan kaçınmak isteyenlerin en çok başvurduğu yöntemlerden **kız kaçırma hâlâ revaçta** yörükler arasında. Zaten kaçırma dediğimiz şey de danışıklı dövüş gibi olur. Yörükler de, malum sebep ekonomik olur genelde, böylelikle o kabarık düğün masraflarından bir nebze olsun kaçmanın en güzel yoludur kız kaçırma hikayesi. Kız kaçırma bahanesiyle bir yakın akrabada kalınır bir süre, ortalık duruldu mu her şey güllük gülistanlık olur. Yörüklerde başlık yerine geçen "**süt hakkı**" isminde bir para alınır, kimi yerlerde bu "**ağırlık**" olarak da tabir edilir. Tabii sadece kırsal kesimde kalan bu adet bazı düğünlerde geleneksel olarak yaşatılmaya çalışılır. Yörüklerin kına geceleri genellikle Anadolu'nunkinden farklı olmasa da "**Heng**" ismini verdikleri gelin ağlatma

gelenekleri vardır ki bu, manilerle, ağıtlarla gelin ve annesi ağlatılmaya çalışılır. Eskiden düğünler 7 gün 7 gece sürermiş eski yörüklerin tabiriyle, şimdileri malum ekonomik kriz... Yaşı 50'nin üzerinde olanlar “nerede o eski düğünler, şimdiki gençlerin düğünleri de düğün mü Allah aşkına” deyip, başlıyorlar kendi düğünlerini anlatmaya, kesilen develeri, günlerce süren eğlenceleri, takılan altınları. Düğün daveti için genellikle oyalı yazmaların içine konan şekerler ki bunlara “**oku şekeri**” der bazı yöreler, bunlar gençler tarafından dağıtılır. Düğünler, oku şekerinin dağıtılmasına müteakip salı öğleden sonra başlar, bayraklar asılır, hayvanlar kesilir bu kesilen hayvana da “**bayrak hayvanı**” denir. Gelin almak için gelin atı hazırlanır, tabii at gelin gibi yazmalarla, altın başlıklarla süslenir. Ata, halıdan bir de örtü örtülür ve bir genç tarafından kız evine götürülür. At, gelinin kapısına gelince, kapı tutulur ve gelini kapıdan almak için “**bac**” olarak tabir edilen bir para alınır. Sonra gelin, baba tarafından ata bindirilir ve sağ ayakkabısının içine para konur. Düğün alayında seğmenler de bulunur ve oğlan evine gelinir. Gelin gelir gelmez genç kızlar başına şeker, mısır gibi şeyler atarlar. Gelini attan indirmek için “**indirmelik**” verilir.

4.6.Düğün Müziği:

Yörük düğünlerinde davul en çok kullanılan çalgılardan biridir. Davul, tarih öncesi devirlerden beri kullanılmakta olan Asya kökenli bir çalgıdır. Hun Beyi ile evlenen Çinli bir kadın şairin MÖ 1135 yılında memleketine yazmış olduğu şiir biçimindeki mektupta şöyle yazmış Hunlar için;

“ Davulu her gece durmaz döverler

Ta güneşler doğana dek durmaz dönerler.”

Hunlardan itibaren davul vurma güç simgesi olarak kullanılmıştır. Kurultaylarda, şenliklerde, törenlerde davul çalınmıştır. Davul vurma geleneği özellikle Batı Anadolu’da halen yoğun olarak yaşatılmaktadır. Düğünler sancak, davul ve zurna ile ilan edildikten sonra, yine düğüne gelen misafirlerin karşılanması sancak, davul ve zurna ile yapıldı.

Batı Anadolu’da geleneksel olarak yaygın bir şekilde kullanılan davul düğünler, asker uğurlamaları gibi çeşitli kutlamalarda vazgeçilmez bir çalgıdır. Zurna da davulun yanında yer almış ve tüm geleneksel törenlerde “**davul nabız ise, zurna nefestir**” denmiştir.

Zurnanın kökeni de “**sur nay**” dan geliyor. **Sur(boru) nay(çalgı)**. Anadolu’da 200 den fazla zurna çeşidi incelenmiştir.

Müzisyen ve araştırmacı Cengiz Onural geçmişte iki müzik türünden bahsetmektedir.

Kabasaz ve **İncesaz**. **Kabasaz**, düğün dernek, yürüyüş, meydanlarda çalınan ve yüksek sesli aletlerle yapılan müzik. **İncesaz** ise kapalı mekanlarda, konaklarda icra edilen orta ve düşük

şiddetli sazlarla (ney, tambur, kemençe gibi) yapılan müziktir. Zamanla bu ince ve kaba saz takımları düğünlerde vb. törenlerde kullanılmaya başlanmıştır. Yörük köylerinde davul zurna yanı sıra ince saz takımları denilen 3/4 kişilik müzik topluluklarıyla müzik yapılmaktadır. Özellikle **Balıkesir ve çevresinde** keman, klarnet ve darbukadan oluşan üçlüye halk arasında ince saz takımı deniyor.

S. Yaman ile yapılan görüşmede, eskiden düğünlerde zurna vardı, şimdi gırnata var demiştir.

Yukarıdaki bilgiler kaynak taraması ile elde edilmiş olup bölgesel farklılıklar içerebilir.

4.7.Yörüklerde Düğün Âdetlerinde Batıl İnançlar

Genç kızlar gelin olana dek saçlarını kesmezlerdi.

Gelin attan inmeden başına darı, üzüm, arpa, buğday, para saçılırdı.

Kız verilmeden önce oğlan tarafı araya soğukluk girer diye kız evinde su içmez.

Genç kızlar, gelinin kinasından, telinden, duvağından darısı bulaşsın uğur getirsin diye birer parça alıp saklarlar.

Gelin babasının evinden giderken arkasından kovayla su serpilir. Amaç gelinin babasının evinden soğuyup gittiği yere alışmasını sağlamaktır.

Gelin, oğlan evine geldiğinde, arabada ya da herhangi bir binek hayvanı üzerindeyken gelinin ilk çocuğunun erkek olması dileğiyle kucağına erkek çocuk verilir.

Gelinin üzerine saçı olarak buğday, arpa vb. gibi tahıl atılır. Bundan amaç gittiği yere bereket götürmesini sağlamaktır.

Gelin, damadın evine girmeden önce kayınbaba ve kaynana kapının iki tarafında durarak ellerini yukarıda birleştirirler. Amaç ana babanın sözünden çıkmasını önlemektir.

Gelinin kucağına çocuk verilir. Gelin de çocuğa mendil, şapka, çorap verir.

Geline pamuk ipliği kırdırılır. Bundan amaç gelinin huyunun kırılmasıdır.

Ayvalık'ta Yaşayan Yörük Göçmenlerin Düğün Gelenekleri Görüşme (1)

Kaynak Kişi: Neslihan Özpınar

Yaş: 90

Görüşmeyi Yapan: Betül Yazıcıoğlu

1-KIZ İSTEME ADETLERİ

Soru: Kaç kişi gidilir?

Kaynak Kişi: İki kişi gidilirdi.

Soru: Kimler gider?

Kaynak Kişi: Dedeler ve neneler.

Soru: Ne götürülür?

Kaynak Kişi: Çörek otu, buğday,bir tek altın ve mavi boncuk.

Soru: Ne takılır?

Kaynak Kişi: İstemede bişey takılmaz.

Soru: Özel bir kıyafet giyilir mi?

Kaynak Kişi: Giyilir. Etekli elbise (yeni dikilmiş kıyafet)

2-KIZ VERME ADETLERİ

Soru: Karşı taraftan neler talep edilir.

Kaynak Kişi: Erkek tarafından elbise ,düğün aletleri(yemek için,ev için),altınlı şapka istenir.

Soru: Kimlik verilir mi?

Kaynak Kişi: Kimlik verilmez.

Soru: Neler ikram edilir

Kaynak Kişi: Çay ve kahve ikram edilir.

Soru: Damat kahvesine tuz ekleme adeti var mıdır?

Kaynak Kişi: Eskiden istemeye damat gelmezdi. O zamanlar damat ve gelin birbirine karşıdan bile çok bakarsa insanlar tarafından bu ayıplanırdı.

3-SÖZ KESME

Soru:Söz kesme yapılır mıydı?

Kaynak Kişi: Söz kesme yapılırdı.

Soru: Söz isteme sırasında mı ayrı olarak mı yapılır?

Kaynak Kişi: Ayrı olarak yapılırdı.

4-NİŞAN ADETLERİ

Soru: Nişanı hangi taraf yapar?

Kaynak Kişi: Erkek tarafı yapar.

Soru: Nişan evde mi salonda mı yapılır, bunun için bir şart koşulur mu?

Kaynak Kişi: Evde yapılırdı. O zamanlar salon yoktu.

Soru: Nişanda gelin ve damat özel kıyafetler giyer mi?

Kaynak Kişi: Evet giyerlerdi.iyi ya da kötü yeni kıyafetler giyerler.

Soru: Geline hangi ziynet eşyaları takılır, zorunlu takılan bir eşya var mıdır?

Kaynak Kişi: Bir cumhuriyet altını ve altınlı şapka zorunlu olarak takılırdı.

Soru: Damata takı takılır mı?hangi taraf takar?

Kaynak Kişi: Damada takı takılmaz sadece para takılırdı .takılan paralar da düğüne gelen davulcuya verilirdi.

Soru: Nişanda çalınan özel bir şarkı ya da müzik var mıdır?

Kaynak Kişi: Bizim zamanımızda şarkı yoktu.

Soru: Nişan töreni gece mi gündüz mü yapılır?

Kaynak Kişi: Gündüz yapılırdı.

Soru: Nişan da nasıl bir ikram geleneği vardır?

Kaynak Kişi: Nişanda bir sofraya yemek verilir.

Soru: Kız ve erkek tarafı birbirlerine bohça hazırlanır mı? Bohçada neler olmalıdır?

Kaynak Kişi: Bohça yapılırdı. Aldan pul aldan ekle mordan pul mordan ekle herkes gücünün yettiğince hazırlardı .içinde kıza kıyafet ve yazma koyulur.

5-KINA

Soru: Kınada gelin ne giyer

Kaynak Kişi: Al bir elbise giyer .(kendisi diker)

Soru: Kına nerede yapılır.

Kaynak Kişi: Evde yapılır.

Soru: Kınaya erkek tarafından kimler katılır?

Kaynak Kişi: Kayınvalide ve kaynata başta olmak üzere birkaç yakın akraba katılır.

Soru: Kınada yemek ve ikram nasıl olur?

Kaynak Kişi: Kınada yemek verilmez.

Soru: Kına töreninde takı takılır mı?neler takılır?

Kaynak Kişi: Dede ve nineler küçük altın takar.kızın avucuna para bastırılır.

Soru: Kınaya damat katılır mı?

Kaynak Kişi: Kınaya damat katılmaz .

6-DÜĞÜN

Soru: Düğünde kız ve erkek taraflarının sorumlulukları

Kaynak Kişi: Herkes arasında birer yatak ,döşek yazgı vb getirirdi.

Soru: Düğün yemeği

Kaynak Kişi: Düğünde dübek dövülürdü.(buğday) keşkek için hazırlanırdı. Köy meydanında bulunan çamın orda dübek vardı burada dübek dövenlere mendil verilirdi.hayvanlarla düğün için oduna gidilirdi.gidenler gelirken davullarla karşılanırdı.

Soru: Takılar

Kaynak Kişi: Düğünde takılan ayrıca bir takı yoktur .

Soru: Gelinlik-Damatlık

Kaynak Kişi: Gelin ve damatlık elde dikilirdi.Gelinin çeyizi üç gün evin duvarında asılı durur.

Soru: Düğün alışverişi

Kaynak Kişi: Düğün alışverişi elden olandan yapılırdı.

Soru: Düğüne davet etme gelenekleri

Kaynak Kişi: Gelinin yengesi koluna içinde şeker ,leblebi vb. olan sepeti koluna takarak bütün köyü gezer.

Soru: Düğünde yöresel kıyafetler giyilir mi?

Kaynak Kişi: Yöresel bir kıyafet giyilmez.

Soru: Gelin evi yerleştirme nasıl yapılır?

Kaynak Kişi: Gelin evi yerleştirme için pek bir özen gösterildiği söylenemez . bizim zamanımızda biz kayınvalidelerimizin evinde yaşırdık.

Soru: Damatın çeyizinde neler olmalıdır?

Kaynak Kişi: Yazma olur çorap olur vb.

Soru: Gelinin çeyizinde neler olmalıdır

Kaynak Kişi: Gelin içinde aynı şekilde el işi varsa onlar olur.

Soru: Çeyiz gönderme adetleri

Kaynak Kişi: Gelinin yengesi eşyalarını alarak yatsı ezanında gelinle beraber gelinin evine götürür.

Ayvalık'ta Yaşayan Yörük Göçmenleri Düğün Gelenekleri Görüşme (2)

Kaynak Kişi: Medine Oktay

Yaş:75

Görüşmeyi Yapan: Vildan Kaçmaz

1-KIZ İSTEME

Soru: Kaç kişi gidilir,kimler gider?

Kaynak Kişi: 3 ya da 4 kişi gidilirdi.Damadın dedesi, amcası, dayısı ve annesi, teyzesi ya da yengesi giderdi.

Soru: Ne götürülür ve ne takılır?

Kaynak Kişi: Hiçbir şey götürülmezdi.Hiçbir şey takılmazdı.

Soru: Özel bir kıyafet giyilir mi?

Kaynak Kişi: Hayır giyilmezdi.

2-KIZ VERME

Soru: Karşı taraftan neler talep edilir ve kimlik verilir mi?

Kaynak Kişi: Özel olarak hiçbir şey talep edilmezdi. Erkek tarafının isteğine bağlıydı. Kimlik verilmezdi.

Soru: Neler ikram edilirdi ve damat kahvesine tuz katılır mıydı?

Kaynak Kişi: Çay ikram edilirdi. Kız istemeye damat gelmediği için damat kahvesine tuz ekleme adeti yoktu.

3-SÖZ KESME

Soru: Söz kesme yapılır mı?

Kaynak Kişi: Söz kız tarafından olumlu cevap aldıktan sonra 2-3 gün içinde yapılırdı.

4-NİŞAN ADETLERİ

Soru: Nişanı hangi taraf yapar?

Kaynak Kişi: Nişanı hem kız hem erkek tarafı beraber yaparlardı.

Soru: Nişan evde mi salonda mı yapılır, bunun için bir şart koşulur mu?

Kaynak Kişi: Köyde salon olmadığı için nişan evde yapılırdı.

Soru: Nişanda gelin ve damat özel kıyafetler giyer mi?

Kaynak Kişi: Damat o güne özel takım elbise giyerdi. Gelin günlük kıyafetlerinden giyerdi.

Soru: Nişanda geline hangi ziynet eşyalar takılır, zorunlu takılan bir eşya var mıdır?

Kaynak Kişi: Bir adet beşbiryerde, iki adet tam altın, 8 tane küçük altın takılırdı. Zorunlu olarak gelin ve damada nişan yüzükleri takılırdı.

Soru: Damada takı takılır mı, hangi taraf takar?

Kaynak Kişi: Damada nişanda sadece nişan yüzüğü takılır. Bir de giydiği takım elbisesinin yakasına kız tarafı tam altın takardı.

Soru: Nişanda çalınan özel bir şarkı ya da müzik var mıdır?

Kaynak Kişi: Nişanda çalgılı bir eğlence olmadığı için özel olarak çalınan bir şarkı veya müzik yoktur.

Soru: Nişan töreni gece mi gündüz mü yapılır?

Kaynak Kişi: Nişan töreni genelde bayramlarda yapılırdı. Erkek tarafının erkekleri cuma günü cuma namazından çıktıktan sonra bohçalarıyla, tüfekleriyle gelirlerdi. Gelin evine geldiklerinde geldikleri belli olsun diye tüfekleriyle gelin evinin bacasını yıkarlardı. Akşamüzeri gibi nişan töreni başlardı.

Soru: Nişanda nasıl bir ikram geleneği vardır?

Kaynak Kişi: Nişanda keşkek, pilav, et yemeği, baklava gibi ikramlar yapılırdı. Ayrıca gelen erkek tarafına çay da ikram edilirdi.

Soru: Kız ve erkek tarafı birbirlerine bohça hazırlar mı, bohçada neler olmalıdır?

Kaynak Kişi: Kız evi nişandan bir yada iki gün önce erkek tarafına 10 tepsi baklava, çorap, yelek, gömlek ve nişanda giyeceği takım elbiseyi içeren damat bohçasını götürürdü. Erkek evi bohçalarını nişanda getirirdi. Gelinin bohçasında işlemeli yastık, yorgan, ve sandık gibi eşyalar olurdu.

5-KINA ADETLERİ

Soru: Kınada gelin ne giyer ve kına nerede yapılır dı?

Kaynak Kişi: Kınada gelin kadife kumaştan dikilen özel şalvar takımını giyerdi. Kına kız evinin önünde yapılırdı.

Soru: Kınaya erkek tarafından kimler katılırdı?

Kaynak Kişi: Kınaya erkek tarafından damat hariç herkes katılırdı.

Soru: Kınada yemek ve ikram nasıl olurdu?

Kaynak Kişi: Kınada herhangi bir yemek ve ikram olmazdı.

Soru: Kına töreninde takı takılır mı, neler takılırdı?

Kaynak Kişi: Kına töreninde takı takılmazdı.

Soru: Kınaya damat katılır mı?

Kaynak Kişi: Kınaya damat katılmazdı.

6-DÜĞÜN ADETLERİ

Soru: Düğünde kız ve erkek tarafının sorumlulukları nelerdir?

Kaynak Kişi: Kız evi ve erkek evi kendi evlerinin önünde misafirleri için düğün yemeklerini hazırlardı. Erkek tarafı ve gelin tarafı birlikte gelin ve damadın evinin eşyalarını alırlardı. Aldıkları eşyaları beraber yerleştirirlerdi.

Soru: Düğün yemeği nelerden oluşurdu?

Kaynak Kişi: Düğün yemeği keşkek, pilav, et yemeği, nohut, fasulye ve patates yemeğinden oluşurdu.

Soru: Gelin ve damada neler takılırdı?

Kaynak Kişi: Geline nişandaki takılan altınlara ek olarak küçük altın takılırdı. Damada da aynı şekilde akrabaları küçük altın takardı.

Soru: Gelinlik ve damatlık nasıldı?

Kaynak Kişi: Gelin gelinlik olarak yine kadife kumaştan dikilmiş şalvar takımı tercih ederdi. Damat normal damatlık giyerdi.

Soru: Düğün alışverişi nasıl olurdu?

Kaynak Kişi: Damat tarafı ve kız tarafı düğün alışverişini birlikte yaparlardı. Eksiklerini birlikte tamamlarlardı.

Soru: Düğüne davet etme gelenekleri nasıldı?

Kaynak Kişi: Kız evi küçük poşetlere şeker ve davetiye koyup poşeti kırmızı kurdele ile bağlardı. Bu bağlanmış küçük poşetleri gelin bir sepete koyup köydeki herkese dağıtırdı. Diğer köylerdeki insanlara ise kağıtlara davetiye yazılarak gönderilirdi.

Soru: Düğünde yöresel kıyafet giyilir miydi?

Kaynak Kişi: Düğün merasiminde giyilen kadife şalvar takımı haricinde gelin alınırken ayrı bir şalvar takımı giyilirdi.

Soru: Gelin evi yerleştirme nasıl yapılır?

Kaynak Kişi: Kız ve erkek evi bir araya gelerek beraber yerleştirirlerdi.

Soru: Gelin ve Damadın çeyizinde neler olmalıydı?

Kaynak Kişi: Damadın çeyizinde sadece damatlığı olurdu. Gelinin çeyizinde bir çarşaf yazma(tülbent), bir çarşaf üstü pullu(pullu tülbent), havlular, şalvarlıklar olmalıydı.

Soru: Çeyiz gönderme adetleri nasıldı?

Kaynak Kişi: Erkek evi çeyizlerini nişan günü develere sararak kız evine götürürlerdi.

7-Düğün sonrası adetleri

Soru: Düğünden sonra erkek ve kız evine gidilir miydi?

Kaynak Kişi: Düğünden 3-4 gün sonra kız evi yemekler hazırlardı, erkek evi kızın ailesine hediyelikler hazırlardı. Gelin ve damat akrabalarının ellerini öper, yemeklerden yerdi. Damat gönderilirdi. Gelin arkadaşlarıyla şarkılar söyleyerek eğlenirdi.

Ayvalık'ta Yaşayan Yörük Göçmenlerinin Düğün Gelenekleri Görüşme (3)

Kaynak Kişi: Hanım Şahin

Yaş:70

Görüşmeyi Yapan: Betül Yazıcıoğlu

1-KIZ İSTEME

Soru: Kaç kişi gidilir ve kimler gider?

Kaynak Kişi: İki kişi gider.Büyüklerimiz giderdi.(nenelerimiz ,dedelerimiz.)

Soru: Ne götürülür ve neler takılır?

Kaynak Kişi: Kız istemede hiçbir şey götürülmezdi.Bir şey takılmazdı.

Soru:Özel bir kıyafet giyilir mi?

Kaynak Kişi: Özel kıyafet giyilmezdi.

2-KIZ VERME

Soru: Karşı taraftan neler talep edilir ve Kimlik verilir mi?

Kaynak Kişi: Karşı taraftan bir şey talep edilmezdi. Köyde adet ne ise o yapılırdı,istenirdi.

Kimlik verilmezdi.

Soru: Neler ikram edilir ve Damat kahvesine tuz ekleme adeti var mıdır?

Kaynak Kişi: Sadece çay ikram edilirdi.Bizim zamanımızda tuzlu kahve yoktu.

3-SÖZ KESME

Soru: Söz kesme yapılır mı?

Kaynak Kişi: Konuşma sırasında iki tarafta birbirine söz verirdi.

Soru:Söz isteme sırasında mı ayrı olarak mı yapılır?

Kaynak Kişi: Söz isteme sırasında yapılırdı.

4-NİŞAN

Soru: Nişanı hangi taraf yapar ve nerede yapılır bir şart koşulur mu?

Kaynak Kişi: Nişanı erkek tarafı yapar.Nişan evde yapılırdı.şart koşulmazdı.herkes adetlere göre yapardı.

Soru: Nişanda gelin ve damat özel kıyafetler giyer mi?

Kaynak Kişi: Nişanda bizim tepsi denen baklava götürme adetimiz vardır .

Gelin ve damat o zaman özel kıyafet giyerdi.

Soru: Geline ve damata hangi ziynet eşyaları takılır, zorunlu takılan bir eşya var mıdır?

Kaynak Kişi: Altın takılır (yüzük ,bilezik,kolye vb)

Damada da takı takılır.(şövalye yüzük,halka yüzük,künye)

Soru: Nişanda çalınan özel bir şarkı ya da müzik var mıdır?

Kaynak Kişi: Yoktur. Sadece tepsiye gidilirken kasabadan bir çalgıcı getirilirdi.

Soru: Nişan töreni gece mi gündüz mü yapılır ve neler ikram edilir?

Kaynak Kişi: Gece yapılırdı.nişanda çay kahve içilirdi kasa ile lokum alınırdı ve kolonyayla ikram edilirdi.

Soru:Kız ve erkek tarafı birbirlerine bohça hazırlanır mı? Bohçada neler olmalıdır?

Kaynak Kişi: Hazırlardı. Geline ,gelinin annesi ve ablasına kıyafet olurdu.

5-KINA

Soru:Kınada gelin ne giyer

Kaynak Kişi: Gelin kırmızı bir elbise giyerdi.

Soru:Kına nerede yapılır.

Kaynak Kişi: Evde yapılırdı

Soru:Kınaya erkek tarafından kimler katılır?

Kaynak Kişi: Yakın akrabaları katılır

Soru:Kınada yemek ve ikram nasıl olur?

Kaynak Kişi: Sadece geline olur .

Soru:Kına töreninde takı takılır mı?neler takılır?

Kaynak Kişi: Gelin kına yakılırken elini açmazdı bu sebeple kayınvalide bir çeyrek altın takardı.

Soru:Kınaya damat katılır mı?

Kaynak Kişi: Katılmazdı .o zaman her şey gizliydi

6-DÜĞÜN

Soru:Düğünde kız ve erkek taraflarının sorumlulukları nelerdir,düğün yemeği verilir mi?

Kaynak Kişi: Kasabadan davul ve darbukayı erkek tarafı getirirdi . Keşkek,helva olurdu.

Soru: Neler takılır, neler alınır ?

Kaynak Kişi: Takılar nişanda takılır hepsi. İsteyen istediğine gönlünce ziynet eşyası takabilir. Gelin ve damatlık alınırdı.

Soru:Düğün alışverişi yapılır mı?

Kaynak Kişi: Burhaniye ,Edremit ,Balıkesir gibi yakın çevreden ev eşyası otobüs aracılığıyla temin edilirdi.

Soru:Düğüne davet etme gelenekleri

Kaynak Kişi: Davetiye ile gerçekleştirilirdi,ya da bir kağıda elimizle yazardık.

Soru:Düğünde yöresel kıyafetler giyilir mi?

Kaynak Kişi: Giyilmez . Aynı şalvar giyerdik.

Soru: Gelin evi yerleştirme nasıl yapılır?

Kaynak Kişi: Gelin evi yerleştirmeyi kız tarafı yapardı.

Soru: Damatın çeyizinde neler olmalıdır?

Kaynak Kişi: Annesinin özendiği bezendiği eşyalar olurdu.şart yoktu.

Soru: Gelinin çeyizinde neler olmalıdır?

Kaynak Kişi: Gelin kendine ne yaptıysa el işi, dantel vb. onlar olurdu.

Soru:Çeyiz gönderme adetleri

Kaynak Kişi: Bizim zamanımızda çeyiz gönderme adeti yoktu.

Ayvalık'ta Yaşayan Yörük Göçmenleri Düğün Gelenekleri Görüşme (4)

Kaynak Kişi: Cennet Özdemir

Yaş:50

Görüşmeyi Yapan: Betül Yazıcıoğlu

1-Kız isteme adetleri

Soru: Kaç kişi gidilir?

Kaynak Kişi: 2 kişi gidilirdi

Soru: Kimler gider?

Kaynak Kişi: Aile büyükleri giderdi. Eskiden aşık olma duyguları söz konusu olmadığından ilk önce kızın erkeği istiyor mu istemiyor mu diye ağız aranırdı. Görücü usulü evlilik vardı. eğer kızın isteği varsa büyükler tekrar toplanıp giderlerdi . O zaman artık kız verilirdi kız isteme merasimi olurdu .

Soru: Ne götürülür?

Kaynak Kişi: Herkesin gönlüne göre lokum tatlı vb. gider. Kızın verildiği gün kıza kıyafet vb gibi eşyalar götürülür .

Soru: Ne takılır?

Kaynak Kişi: Kıza istemede takı takılmaz .

Soru: Özel bir kıyafet giyilir mi?

Kaynak Kişi: Özel bir kıyafet giyilmez

2-Kız verme adetleri

Soru: Karşı taraftan neler talep edilir?

Kaynak Kişi: Kızın isteğine bağlı olarak ziynet eşyası talep edilir. erkek de kıza ziynet eşyası takıldığı için bir talepte bulur (yüzük ,zincir,künye vb.)

Soru: Kimlik verilir mi?

Kaynak Kişi: Kimlik verilmez.

Soru: Neler ikram edilir?

Kaynak Kişi: İlk önce çay ardından damat kahvesi bahanesiyle misafirlere de kahve ikram edilir.

Soru: Damat kahvesine tuz ekleme adeti var mıdır?

Kaynak Kişi: Damat kahvesi tuzlu olur.

3.Söz Kesme

Soru: Söz kesme yapılır mı?

Kaynak Kişi: Söz kesme mutlaka yapılır.

Soru: Söz isteme sırasında mı ayrı olarak mı yapılır?

Kaynak Kişi: Ayrı olarak yapılır.

4-Nişan

Soru: Nişanı hangi taraf yapar?

Kaynak Kişi: Erkek tarafı yapar

Soru: Nişan evde mi salonda mı yapılır, bunun için bir şart koşulur mu?

Kaynak Kişi: İki tarafın da arzusuna göre yapılabilir .(isteğe bağlıdır)

Soru: Nişanda gelin ve damat özel kıyafetler giyer mi?

Kaynak Kişi: giyer

Soru: Geline hangi ziynet eşyaları takılır, zorunlu takılan bir eşya var mıdır?

Kaynak Kişi: Zorunlu olarak geline 2 metre zincir takılır .bunun yanı sıra herkes bütçesine bağlı olarak bilezik yüzük vb. ziynet eşyasını takabilir.

Soru: Damata takı takılır mı?hangi taraf takar?

Kaynak Kişi: Zorunlu olarak şövalye yüzük takılır .bunun yanı sıra alyans zincir ve künye takmak adettir.

Soru: Nişanda çalınan özel bir şarkı ya da müzik var mıdır?

Kaynak Kişi: Özel bir müzik ya da şarkı yoktur.Ama eskiden harmandalı oynanırdı

Soru: Nişan töreni gece mi gündüz mü yapılır?

Kaynak Kişi: Gece yapılır.

Soru: Nişan da nasıl bir ikram geleneği vardır?

Kaynak Kişi: Kuru pasta ve meyve suyu tarzı ikram geleneği vardı.

Soru:Kız ve erkek tarafı birbirlerine bohça hazırlanır mı? Bohçada neler olmalıdır?

Kaynak Kişi: Evet hazırlar.bohçanın hazırlanması adettendir.kız evinin annesi babası ve akrabalarına erkek evi getirir . Daha sonra nişandan sonra bohçaları kız evi hazırlayıp erkek evine götürür . Buna ise ‘tepsi götürme’ denir.bohçalarda kızın anne ve babasına kıyafetler hazırlanır .damadın traş takımları, kıyafeti hazırlanır .gelinin de aynı şekilde kıyafeti ve makyaj malzemeleri konur . bir de ayrıca akrabalarına iki tarafında küçük hediyeler konur.

5-KINA

Soru:Kınada gelin ne giyer

Kaynak Kişi: Bindallı giyerler

Soru:Kına nerede yapılır.

Kaynak Kişi: Köy meydanında yapılıyor.

Soru:Kınaya erkek tarafından kimler katılır?

Kaynak Kişi: Bütün civar akrabalar ve köy halkı katılır .

Soru:Kınada yemek ve ikram nasıl olur?

Kaynak Kişi: Kına da yemek ve ikram olmaz .Bunun sebebi ise ertesi gün düğünde ikram verilecek olmasıdır.

Soru:Kına töreninde takı takılır mı?neler takılır?

Kaynak Kişi: Kına töreninde takı takılmaz .gelin kayıinvalidesinden küçük altın vermesi karşılığında avucunu kapatır .

Soru:Kınaya damat katılır mı?

Kaynak Kişi: katılır

6-DÜĞÜN

Soru:Düğünde kız ve erkek taraflarının sorumlulukları

Kaynak Kişi: Genel olarak davulu erkek evi tutar .İki tarafta yemek için malzemeler alır.Düğüne gelip giden misafirlere ikram edilir.

Soru:Düğün yemeği

Kaynak Kişi: Olmazsa olmaz keşkek ve arkasından ırmik tatlısı onun dışında herkes istediğini yapabilir.

Soru: Takılar

Kaynak Kişi: Bütün takılar adetlerimize göre nişanda takılmış olur.Düğünü ziyaret eden misafirler para veya altınını takar.

Soru: Gelinlik-Damatlık,Düğün alışverişi

Kaynak Kişi: Aile karşılıklı toparlanır. Büyük bir otobüs tutulur ve hepberaber gidip alışveriş yaparlar.Eşyasını alırlar

Soru:Düğüne davet etme gelenekleri

Kaynak Kişi: Davetiyeler bastırılır ve bütün çevre köylere dağıtılır.

Soru:Düğünde yöresel kıyafetler giyilir mi?

Kaynak Kişi: Yöresel bir kıyafet giyilmez.

Soru: Gelin evi yerleştirme nasıl yapılır?

Kaynak Kişi: Kız tarafına aittir.Kız tarafı toplanır hep birlikte bir hafta boyunca gelinin evini süslerler.

Soru: Damatın çeyizinde neler olmalıdır?

Kaynak Kişi: Damadın çeyizinde annesinin evinde kullandığı eşyalar bulunur.Çeyiz geline hastır.

Soru: Gelinin çeyizinde neler olmalıdır?

Kaynak Kişi: Gelinin çeyizinde her şey bulunur.(danteller,yatak odası takımı,konsol takımları,misafir odası takımları vb.)

Soru:Çeyiz gönderme adetleri

Kaynak Kişi:Çeyiz gönderme adetimiz yoktur herkes sakince, düzgünce ,sade bir şekilde çeyizini götürür.

5-MİDİLLİ MÜBADİLLERİ (ADALILAR) DÜĞÜN GELENEKLERİ

Midilli adası 1462 tarihinde Fatih Sultan Mehmet tarafından Osmanlı topraklarına katılmış,boğazlara olan hakimiyeti,ticaret yolların üzerindeki konumu ve verimli toprakları adayı Osmanlı tarihindeki kilit yerleşim alanlarından birisi haline gelmiştir.Ada Osmanlı Devleti'ne geçişinden sonra Osmanlı Devletinin yönetimi doğrultusunda şekillenmiş,Müslüman nüfusun arttırılmasına çalışılmıştır (Merve Sağlamer, 2016).

Midilli adası göçmenlerinde çoğunlukla Osmanlı gelenekleri ve adetlerinin yaşandığını düşünmekteyiz. 1462 de Osmanlı topraklarına katılan ve uzun yıllar Osmanlı bünyesinde bulunan adada Osmanlı geleneklerinin sürdürülmüş olduğunu düşünüyoruz.Midilli göçmenleri düğün gelenekleri için yapılan Literatür taramasında da herhangi bir döküman bulunamamıştır.Araştırmamız bu yönüyle de özgün bir araştırma olmuş ve konu ile ilgili yapılacak olan araştırmalarda fayda sağlayacaktır.

Ayvalık'ta Yaşayan Midilli Mübadilleri (Adalılar) Düğün Gelenekleri Görüşme (1)

Kaynak Kişi: Sakize Gizap

Yaş:50

Görüşmeyi Yapan: Sude Eser-Miray Çolak

Kaynağımız Midilli ile Girit Göçmenleri arasındaki gelenek farklarından ve iki kültürün birbiriyle nasıl kaynaştığını da anlatmıştır.

Soru: Biz sizden düğün adetlerinizi öğrenmek istiyoruz. Ama düğüne geçmeden önce isterseniz kız isteme adeti ile başlayalım. Nasıl oluyor?

Kaynak Kişi: Aslında ben konulara çok hakim değilim. Sadece duyduklarımdan bahsedebilirim size. Onlar da kısıtlıdır zaten. Öncelikle şöyle başlayayım isterseniz; Benim

hem anne hem baba tarafım 1923 sonrası Midilli ve Girit'ten yapılan göçlerle gelen göçmenlerden. Aslında benim bildiğim değişik gelenekler çok yok açıkçası. Ama Yunanlılarla eğlence anlamında benzediklerini söyleyebilirim. Eğlenceye düşkünlükleri açısından. Özellikle Girit adasından gelenlerin. Anneannemler Midilli adasından gelmişlerdi ve anneannem düğününü şu şekilde anlatırdı: "Bindallı giydirdiler bana." derdi. Gelinlik giymemiş yani benim anneannem. Bindallı deyince bu halk oyunlarında giyilen kıyafetler geliyor benim aklıma. Gene annesinin de Midilli Adasında bindallısının, altın kemerinin ve başında altınlarla süslenmiş bir şapka, fes gibi, başına takılmış bir şey olduğunu söylüyordu. Başına takabileceği bir aksesuar olarak. Hatta Girit'teki evlerinde Yunanlı hizmetçilerinin olduğunu, bu hizmetçinin, annesinin kemeriyle başındaki o gelinliği tamamlayan şapkanın üzerindeki altınları çaldığını söylerdi. Sonra hizmetçi işi bırakmış ve onu bir daha bulamamışlar.

Geleneklere gelince; ben anneannemi nasıl istediklerini bilmiyorum. Ama anneannem şöyle derdi: "Beş-altı yaşındayken biz buraya, Midilli adasından Ayvalığa geldik. Ve ben dedeni hiç görmedim. Görmeden evlendim. Ve deden benden çok çok büyüktü. Aramızda çok fazla yaş farkı vardı." Şimdi benim yaşadığım ve gördüğüm; Benim de bir Giritli mahallesinde çocukluğum geçti, Macaron'da. Yani herkes mübadil olduğu için benim sağım solum hep Giritli'ydı. Ben onlarla büyüdüm. Bir de bu adadan getirdikleri bir gelenek miydi yoksa başka bir kültürün taşıyıcısılar mıydı onu da bilmiyorum ama önce ailenin büyükler alınır anneanne, babaanne, hala, teyze- , böyle beş altı kişilik bir grupla önce kız istenirdi. Bu aynı zamanda bir söz gibi olurdu. O gece orada nişan yapılacak mı kararlaştırılır.

Nişan yapmak kız tarafına, düğün yapmak erkek tarafına düşer. Nişanın tarihi kararlaştırılır, ondan sonra kız tarafı yine sülaleden seçtikleri büyüklerle alışverişe çıkardı hatta damat da olurdu. Çeyiz düzülürdü. Nişanda giyilecek kıyafetler, gelinin ayakkabısı, çantası, aile büyüklerine hediyeler, dikilmek üzere kumaş, damadın giyeceği damatlık, ayakkabısı, çorapları, tıraş takımı, kokular alınır ve bunlar tepsinin içine koyulup çiçeklerle birlikte önce kız tarafına gönderilir, koz tarafı hem kızın hem erkeğinkileri evin güzel bir köşesinde sergilerdi. Bu tepsinin içindekilerin pahalı olması ya da çok olması kızla erkek tarafının maddi durumuna bağlıdır. Sen zenginsen senin tepsin de zengindir. Takılara kadar herşeyi orada sergilersin. Ben hatta çocukluğumda gider meraklı meraklı ne takmışlar diye bakardım. Dersin ki "Bir gün sıra bana da gelecek."... Ama tabii şimdi o gelenekler kalmadı gibi. Aynıları erkek tarafına da gider, erkek tarafında da hem kızın hem erkeğinkiler sergilenirdi. Her yerlere tüller takılırdı. Bunun yanında bir de baklava tepsisi , çörek tepsisi yapılırdı. Bu tepsilerin süslemesi de yine erkek ve kız tarafının maddiyatıyla belli olurdu. Sonra nerede kararlaştırılmışsa nişan töreni yapılır, düğüne geçilirdi.

Şunu da söyleyeyim size; Giritliler çok daha eğlenceli, dışa dönük insanlardır. Adalılar ise daha muhafazakar bir yapıya sahip ve daha gelenekçi insanlardır. (**Midilli adasının uzun yıllar Osmanlı topraklarının bir parçası olması bu fikri oldukça desteklemektedir**) Giritlilerle Midillilerin mesela birbirine kız vermediklerini duyardım ben. Giritliler Giritlilerle, Midillililer Midillililerle evlenirdi. Bu çok sonra olmuş bir şey. Artık bunu niye düşünüyorlardı bilmiyorum, aralarındaki muhafazakarlık farkı da olabilir.

Soru: Peki bu kız isteme mevzusunda kızı isteyen taraf ne götürürdü ve ne talep ederdi?

Kaynak Kişi: Benim hatırladığım kadarıyla bizde talep etmek ayıptı. Takı isteği belirtme vesaire olmazdı. Çiçek ve çikolatayla gidilirdi. Ama önce kız tarafına haber gönderilirdi. "Sizin kızınızı istemeye geleceğiz. Bizi evinize kabul eder misiniz?" şeklinde. Kız tarafı eğer niyetliyse araştırıp erkek tarafına "Gelsinler!" diye karşı haber gönderirdi. Onun üzerine çiçek

ve çikolata alınır, gidilir, istenilir. Niyet ortaya konur ve kız verilir. Bazen verilmeye de bilir. Bazen ayıp olmasın diye "Gelsinler!" denir ama ondan sonra iş "Biz bir düşünelim." olurdu. Kızla erkeğin tabii birbirini görmesi de önemli. O gece mesela kızla erkek birbirini görür, çıkar bir yere giderlerdi. Ya da başka bir odada konuşurlardı. Ondan sonra niyetler ortaya konurdu.

Soru: Kahveye tuz konuluyor muydu?

Kaynak Kişi: Ben hiç öyle şeyler hatırlamıyorum. Bunlar damadı zor durumda bırakacak şeyler... Hatta dayılarımın çocuklarının kız isteme törenlerine gitmişim ve ben hiç böyle bir şeyin olduğunu hatırlamam, bilmem.

Soru: Peki kız isteme esnasında neler ikram edilirdi?

Kaynak Kişi: Önce kahve yapılırdı ama öyle lokumlar falan konulmazdı. Şeker ya da bazen erkek tarafının getirdiği çikolata ikram için açılırdı. Bazen de kızı vermeyecek olurlarsa o çikolata iade edilirdi. Bir de böyle bir şey vardı. Gördüğüm şeyler değildi ama mahalle arasında duyardım "ikolatayı geri göndermişler." şeklinde. İkram edilecekse artık sonrasında kız tarafının yaptığı çay, kuru pasta, tatlı-tuzlu şeyler verilirdi. Ama pasta ya da o tarz şeyler yoktu. Onlar sözde, nişanda olurdu. İsteme sırasında normal bir misafiri ağırlar gibi ağırlanırdı.

Soru: Diyelim ki kız istendi, verildi. Nişan kısmına geçelim. Nişanı hangi taraf yapardı?

Kaynak Kişi: Kız tarafı yapardı ama nişan yapma konusunda erkek tarafı da istekli olabilir di.Der ki; Benim nişana çağıracağım çok insan var. Nişan evde olmasın, dışarıda olsun. O zaman bir yer tutulur. Ama kız tarafı; Biz evde yapmak istiyoruz, büyötmek istemiyoruz. Bir tek yüzük takılsın. Der ve erkek tarafı buna tamam derse evde bir yüzökle, iki üç tanıdıkla evde de yapılabilirdi.

Soru: Gelinle damadın özel kıyafetleri var mıydı?

Kaynak Kişi: Yoktu,nişanlık alınırdı. Ayvalık o zaman için küçük bir yerdı. İlla ki bunun için Balıkesir'e gidilirdi. İmkıanları daha kısıtlı olanlar Edremit'in içinde düğün kıyafetleri satan yerler Ayvalık'a göre daha fazla olduğundan oraya giderdi diye hatırlıyorum. Ama çokça İzmir'e gidilirdi. Nişanlık dışarıda yapılacaksa geline tuvalet alınırdı. Ama eğer evde yapılacaksa bir nişan kıyafeti, elbise ayarlanırdı. Ama erkek her zaman takım elbise giyerdi tabii.

Soru: Geline hangi ziynet eşyaları takılırdı?

Kaynak Kişi: Burgulu bilezikler hatırlıyorum ben. İşte kızlara takılan setler hatırlıyorum. Erkeklere de çoğunlukla yüzük takılırdı. Bir zamanlar erkeklere altın zincirle bileklik de takılıyordu. Bir de saat çokça alınırdı. Kıza bakla zincir dediklerinden takarlardı, bilezik takılırdı. Ama öyle kalın kalın bilezikler pek görülmezdi. Ama zenginliğin yine bir göstergesi olarak pırlantalar devreye girerdi.

Soru: Peki nişanda çalınan özel bir şarkı ya da müzik var mıydı?

Kaynak Kişi: Yok, onları hatırlamıyorum. Normal oyun havaları alınırdı. Gelinle damat ilk danslarını ederdi. Biliyorsunuz, nikah kıyıldıktan sonra bir kurdele merasimi de vardı. İşte kızın babası kurdeleyi üç defa kızın belinden geçirirdi.Babası yoksa abisi ya da yerine

geçebilecek bir erkek kardeş yapardı bu işi. Sonrasında dans edilir ardından halay çekilirdi vesaire. Zaten sen mübadilsin, başka yerlerden gelmişsin. Böyle çok oturaklı bir kültürün de yok. O yüzden bunları çok aramamak lazım.

Soru: Bu nişan töreni gece mi daha çok yapılırdı yoksa gündüz mü?

Kaynak Kişi: Gece, kesinlikle gece, isteme de gece, nişan da gece yapılırdı.

Soru: Peki bizdeki gibi kuru pastalar vesaire var mıydı?

Kaynak Kişi: Nişan dışarıda bir yerde yapılacaksa pasta ve kuru pasta, bu tür şeyler olurdu. Ama mesela düğünlerin yemekli olması çok nadirdi. Çok sonradır o. İlla pasta kesilirdi, limonata verilirdi ve kuru pasta dağıtıldı. Nişan evde yapılacak ise yine bir pasta getirilir, gelinle damat pastayı keserlerdi.

Soru: Sırada kına geceleri var. Kına geceleri bizim adetlerimizde düğün kadar önemli yere sahip. Bize kına geceleri hakkında bilgi verebilir misiniz?

Kaynak Kişi: Eskiden kına gecesini çok daha fazlaydı. Sonra sonra azaldı, ortadan kalktı. Kına gecelerinde kadınlar bir araya gelirlerdi. Geline kına için elbise alınırdı bazen nişan kıyafetini de diyebilirdi. Kına havaları çalınırdı. Ve kız yüzünü açtırmazdı. Örtülen o kırmızı tülbentini kaynanasına açtırmaz, illa ki altın isterdi. Ya da kaynana elini uzatır gelin öpmez, kına yakılacağı zaman avcunu açmazdı vesaire. Kaynana avcunu açıp kınayı koyar içine de altını basıp öyle kapatırdı. Ben de o zamanlar gelin etrafında genç kız olarak dolandığımı biliyorum mesela. Yine takı takılırdı ama herkes tarafından değil. Sadece kayınvalide takardı.

Soru: Kınaya damat katılmıyordu, değil mi ?

Kaynak Kişi: Yok, ben hiç görmedim. Ve şunu da söyleyeyim; açıkçası ben kınada ağlayan gelin de görmedim.

Soru: Peki kınaya erkek tarafından katılanlar var mıydı?

Kaynak Kişi: Tabii, illaki kız tarafıyla olan bir şey değildi. Mesela ben erkek ağırlıklı bir sülaledendim. Ve kına gecelerine hep erkek tarafı olarak katıldım.

Soru: Peki kınada da ikramlar olur muydu?

Kaynak Kişi: Ben sadece kına verildiğini hatırlıyorum. Kırmızı saten keselere koyulurdu kınalar. Birisi elinde o keselerin bulunduğu tepsiyle gezer, önce gelinin başında döner dolaşırdı kınalar. Ardından genç kızlar o kınaları misafirlere dağıtırdı.

Soru: Son olarak düğüne geldik. Şimdi bize düğünlerden bahsedebilir misiniz? Kız ve erkek taraflarının sorumlulukları nelerdi? Çeyizde neler olurdu?

Kaynak Kişi: Düğünden önce ev döşenir. Onun için de alışverişe çıkılırdı. Yatak odasıyla mutfak erkeğin, oturma odası, salon kızındı. Ya da bunu maddi imkanlarına göre kendi aralarında paylaşırlardı. Kızın durumu diyelim ki kötü, erkek üstlenirdi. Ama kız da illaki bir oda yapacaktı. Bu eşyalar eve davul zurnayla giderdi. Ondan sonra üç dört gün insanlara ev gezdirilirdi. Neler alınmış, neler edilmiş insanlar bakardı. Ev yerleştirildikten sonra gelinlik için de ayrı bir alışverişe çıkılırdı. Erkek tarafı da kızın kız kardeşi varsa ona, annesine, babasına bir şeyler alırdı maddiyatı iyiye. Ondan sonra yine erkek tarafı bir kuaför ayarlardı. Kız tarafı kaç kişiyle beraber geleceğini erkek tarafına bildirir ona göre de kuaföre haber

verilirdi. Son olarak taksi süslenir, yoksa bir yerlerden bulunur, gelin düğün salonuna götürülür. Düğün salonunun önüne kız ve erkek tarafından veya sâdece erkek tarafından iki kız konur, biri kolonya diğeri badem şekeri tutardı. Nikah kıyılır, pasta kesilir, oyunlar oynanır ve biterdi.

Soru: Düğün insanlara nasıl duyuruluyordu?

Kaynak Kişi: Davetiye basılıyordu.

Soru: Gelin, baba evinden çıkarken ne gibi etkinlikler oluyordu?

Kaynak Kişi: Bir şey olduğunu sanmıyorum. Hatırlamıyorum pek. Kuaföre gidildikten sonra eve gelme falan olmuyordu. Orada gelinlik giydirilip düğün salonuna gidiliyor ya da gelin arkasında konvoyla birlikte gezdiriliyordu.

Soru: Peki damat ekmeği diye bir şey var mıydı?

Kaynak Kişi: Simit ekmeği olabilir ama damat ekmeği olduğunu hatırlamıyorum.

Soru: Bir soru daha soralım; Uğur ya da uğursuzluk gibi şeyler var mıydı?

Kaynak Kişi: Kesinlikle vardı. Mesela iki bayram arasında düğün yapılmazdı

Yapılan görüşmeyi incelediğimizde Girit gelenekleri ile ilgili çok fazla benzerlik görülememiş bu da görüşme cevaplarının daha çok Midilli göçmenleri adetleri olduğunu söyleyebiliriz.

Ayvalık'ta Yaşayan Midilli Mübadilleri (Adalılar) Düğün Gelenekleri Görüşme (2)

Kaynağımız Midilli ve Girit göçmenlerinin geleneklerini birbiri ile kaynaştırarak Anneannesi ve eşinin anneannesinin anlattıkları doğrultusunda bize aktardı.

Kaynak Kişi: Aslı Bekit

Yaş:45

Görüşmeyi Yapan: Hilal Şeker

Bu görüşmede sorular genel olarak sorulmuş ve cevaplar soru sıralamamız gibi değildir .Kaynak kişinin anlattıkları doğrudan yazılmıştır.

Midilli göçmenleri Kurban Bayramında geline kurban götürürler. Kurbanın boynuzlarına bilezik takılır.İki boynuza iki bilezik.Kurbanın üzerine çok kaliteli kumaş atılır süslemek için.

Gelin hediyeleri alır kurbanı ise **SURE** (Koyunun içi boşaltılıp İç pilavla doldurulan bir yemek) yaparak Damat tarafı ile yenir.

Midilliden gelen adalılar daha çabuk kaynaşmışlar çünkü burayla bağlantıları vardı Giritliler sadece Rumca konuşuyordu ama Adalılar Türkçe ve Osmanlıca biliyordu,dil sorunları olmadığı içinde daha çabuk kaynaştılar.

Giritliler ile Adalılar birbirlerinden kız alıp vermemişler. Hatta bende bunu yaşadım benim ailem Girit göçmeni ama eşimin ailesi Midilli göçmeni nişanlandıktan sonra Anneannenin elini öpmeye gittik anneanne benim Giritli olduğumu öğrenince Kayınvalideme başka kız bulamadın mı diye kızmıştı.

‘‘Midillidir uşacığım belindedir kuşacığım ‘’ diye bir tekerleme söylerdiler.Adalıların biraz hoyrat ve kaba insanlar olduğunu söylerdiler.

Giritlilerin buraya geldiklerinde dil sorunu yüzünden yaşadığı tüm olumsuz tutumları Adalılar yaşamamış ve Midillilere karşı iten içe bir tavır göstermelerine sebep olmuştur çünkü Adalıların dil problemi yoktu ve hemen uyum sağladılar.Osmanlı Adada okullar açtı dil öğretti Sarayın tüm zeytin ve yağ ihtiyacı Midilliden karşılandı böylece onlar yaşadıkları yeri hiç yadırgamadı.Aslında Giritte Müslümanlık var hocalar gelmiş hep ama dil öğrenememiş.

Kına kız tarafı tarafından yapılır.

Giritlilerin Damat Ekmeği: Üstü nakışlı bir ekmek,süsler hamurdan yapılır.

Giritlilerde kız çeyizi çok kıymetli. Kız doğduğu andan itibaren (Drahama) kızın iyi bir hayat sürmesi için her şey yapılır.Hatta düğünlerde Salon ve Oturma odası takımlarını kız tarafı alır.Oğlan sadece yatak odasını alır.

Düğünlerde kıyafetler iki tarafta da farklılık gösterir.Midillililerin kıyafetleri daha kapalı ve Anadolu kültürünü yansıtır Giritlilerde ise yaş kaç olursa olsun açık giyinmekten çekinmezler.

Söz Tepsileri: Kız oğlana kız da oğlana bohça hazırlanır. .Mantosundan i çamaşırına kadar alınır. Tepsiyi nakışlı bir dantel ile hazırlanır.

Düğünde yemek yoktur, basit atıştırmalıklar ve alkol olurdu.

Takı beklemek çok ayıptır, takı kültürü yoktur, sormak bile ayıptır.

Damat gelinin tüm gelin masraflarını karşılar.

Düğünden sonra hoca nikahı yapılır ve gece yapılır.Anne baba olmaz gençler olur bu nikahta.

Düğünden 3 gün sonra gidilir ama sadece damat gider,kız evde bırakılır utanmasın diye.Gelin evlendikten sonra sokaklarda dolaşmaz.

Gelinlik te özel bir şey yoktur. Gelin teli kullanılırmış.

Midillililer **Bindallhya** benzeyen **Kaftan** gibi bir kıyafet (altınla,sırmalarla işlenmiş) giyiyorlardı günümüzde fakirlik ve maddi sıkıntılar yüzünden bu kaftan giyilmiyor. ama Giritlilerde zel bir kıyafet yoktur.

Oğlan tarafı damadın yastığını yorganını yapar ve yapmayan ayıplanırdı.Çeyiz düzerken gelinin annesi kızın yatak odasına girmez ayıp karşılanır ve kayınvalide hazırlar gelinin odasını.

SÖZLÜK

AL: Geline Kaynanası tarafından takılan kırmızı kumaştan örtü (Girit)

BAC: Gelin alma parası (Yörük)

BASKIN-HEYAMULA: Kına gecesinden sonra Darbukalar eşliğinde oynan oyun (Girit)

BEYLİK: Söz Kesmede Damat tarafından geline gönderilen kadınlar (Yörük)

BİRYAN/BÜRYAN: Düğün Yemeği (Boşnak-Sırbistan/Karadağ)

BOHÇE: Düğün için hem geline hem de damada hazırlanan kıyafetler (Boşnak)

BOĞMA: Alkollü İçki çeşidi (Muhacirler)

DAKI SIRASI: Takı merasimi (Muhacirler)

DAMAT ATEŞİ: Damat Kınası (Muhacirler)

DAMAT EKMEĞİ: Düğünde damatlara yapılan hamurla süslenen ekmek (Girit)

DİMİJA: Şalvar (Boşnak)

DÜBEK: Dövülmüş Buğday (Yörük)

DÜRÜ: Kapı kapı gezerek düğün daveti yapan kadın (Boşnak)

DÜRÜ: Düğün Bohçası (Muhacirler)

DRAHAMA: Kızın iyi yaşaması için babası tarafından yapılan her türlü maddi yardım (Girit)

FUTA: Çeyiz olarak damada örülen kuşak (Muhacirler)

GELİN GEZMEĞİ: Düğünden sonra yakın akrabalara ziyaret (Boşnak)

GERDAN ATEŞİ/YARDAN: Kız Kınası (Muhacirler)

GÜVE HELVASI: Düğünden bir hafta sonra damatla oynanan oyun (Muhacirler)

HENG : Gelin ağlatma (Yörük)

İNCESAZ: Kapalı alanlarda yapılan müzik (Yörük)

İNDİRMELİK: Gelini attan indirme parası (Yörük)

KABASAZ: Açık alanlarda yapılan müzik (Yörük)

KALDIRICI: Düğünde oyuna kaldıran kişi.(Girit)

KEŞKE/KEŞKEK: Buğday,Kuzu veya Tavuk etiyle yapılan Düğün Yemeği (Boşnak /Bosna)

KOLO: Düğünlerde çekilen Halay (Boşnak)

KOŞİYA: Düğünlerde yapılan eğlencelerden At Yarışı (Boşnak)

KUBARA: Gelin annesinin en yakın arkadaşı

LÖBET ŞEKERİ: Buz kalıbı gibi büyük şeker,Gelin almada Gelinin başında kırılır (Girit)

MECİ: Düğünlerde İmece usulü yardımlaşma (Muhacirler)

OKU ŞEKERİ: Düğün daveti için oyalı yazmaların içine konan şeker (Yörük)

PAÇA: Düğün sonrası eğlencesi (Yörük)

PENBE TEYZE: Düğünlerde oynanan bir oyun (Girit)

PİR/PİLAV: Düğün Eğlencesi(Boşnak)

PODARIKA: Uğursuz kadın (Girit)

POHODE: Düğünden 2-3 gün sonra damat babası ve akrabalarının gelin ziyareti (Boşnak)

POTOPLİKA: Et ve Et suyu ve ekmekle yapılan bir yemek (Boşnak)

PRVIÇANI: Gelin evlendikten sonra baba evini ilk kez ziyarete gitmesi (Boşnak)

PRSTENSKI DJVER: Gelin evden çıkmadan geline yüzük takan kişi (Boşnak)

RİBİTSA: Börek gibi fırında pişen mantı çeşidi (Boşnak)

SAÇI: Damadın ailesi tarafından gelinin ailesine yapılan börek (Muhacirler)

SADIÇ: Damadın yakın arkadaşları (Boşnak)

SOMATA: Bademle yapılan bir içecek (Girit)

SURE: Koyunun içi boşaltılıp İç pilavla doldurulan bir yemek (Midilli)

SÜT HAKKI: Başlık parası (Yörük)

STARİ/SVAT: Yaşlı heyeti (Boşnak)

SVATOVİ: Düğün Konvoyu (Boşnak)

TEMENNA : Düğünde kayınvalidenin önünde gelin oynaması (Boşnak)

ZÜLÜF KESME: Gelin olana kadar saç kesilmez, düğün gecesi saçı kesilir (Yörük)

Katkı Sağlayan Yerel Tarihçiler	
Kemal GİRĞİN	
Ömer ERDEM	
Berrin AKIN AKBÜBER	
Emre ATAŞ	
Katkı Sağlayan Kaynak Kişiler	
Cemile Kırallı	Hacer Çukurlu
Vacit Varol	İshak Doğan
İsmail Akarsu	Medine Oktay
Muzaffer Dinç	Nesrin Baştopçu
Neşe Albayrak	Hüseyin Öztürk
Kutlay Erbaş	Nesrin Erbaş
Oğuz Cantürk	Derviş Dinç
Sakize Gizem	Aslı Bekit
Rayla Duran	Önder Uğur
Suat Kaçak	Rukiye Kaçak

PROJEDE GÖREV ALAN ÖĞRENCİLER	
Şehval Şen 9/A	Fikret Göral 10/B
İpek Eylül Günel 9/A	Gamze Varol 10/B
Gülten Emniyetli 9/B	Atahan Gürsoy 10/C
Giray Ateş 9/B	Selim Bağkazan 10/C
Eylül Metin 9/B	Irmak Aran 10/C
Beren Şenol 9/B(Sunum)	Elanur Çukurlu 11/B
Nehir Ergüven 9/B	Tuna Horazlar 11/B
Hilal Şeker 10/A	Esma Çakır 11/B
Meryem Sadıç 10/A (Sunum)	Sude Eser 11/B
Betül Yazıcıoğlu 10/A (Sunum)	Sude Eser 11/B
Efe Yağcı 10/B(Sunum)	Vildan Kaçmaz 11/C
Denizhan Uçak 11/A (Sunum)	Baran Kazaz 10/B (Teknik Ekip)

DANIŞMAN ÖĞRETMENLER	
Selda Yankın	Proje Metin Yazma, Kaynak Tarama,Sunum Hazırlama
Beyhan Aksop	Kaynak Tarama,Kaynak Kişileri bulma,Öğrencilere dağılımlarını sağlama,Randevu alma,Sunum Hazırlama.
Faika İnanöz	Teknik Destek,Sunum ,Davetiye.

FOTOĞRAF KAYNAKLARI

[Anasayfa - Balıkesir Folkloru \(balikesirfolkloru.com\)](http://anasayfa-balikessirfolkloru.com)

[DqQYKWQXcAEACPA.jpg \(640×960\) \(twimg.com\)](http://DqQYKWQXcAEACPA.jpg)

[fd339e472418b61d97d9a94ca9203134.jpg \(1080×1080\) \(pinimg.com\)](http://fd339e472418b61d97d9a94ca9203134.jpg)

Nuray Bilgili Pinterest, Natali Avazyan Fotoğraf Arşivi

KAYNAKÇA

A. Kırbaç. (2012). Tarih ve gelenek bağlamında Türkiye’de Boşnaklar. . *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*.

Aliya Mursalova. (Haziran 2023). Savaş sırasında kültürel mirasın korunması lehinde ve aleyhinde argümanlar. *International Scientific Conference*. Toronto-Canada: Hans Muller.

Arzu Öztok Akay. (2012). *GİRİT KÖKENLİ MÜBADİL KADINLAR ÜZERİNE SOSYAL ANTROPOLOJİK BİR ARAŞTIRMA”(BURSA/TİRİLYE ÖRNEĞİ)* . Ankara: Ankara Üniversitesi.

Ayşe Nükhet Adıyke-Nuri Adıyke. (2006). *Fethinden Kaybına Girit*. İstanbul: Babıali Kültür Yayıncılığı.

Cengiz Orhonlu. (1987). *Osmanlı İmparatorluğunda Aşiretlerin İskanı*. İstanbul: Eren Yayıncılık.

Cevdet Türkay. (2001). *Başbakanlık Arşivi Belgelerine Göre Osmanlı İmparatorluğunda Oymak, Aşiret ve Cemaatler*,. İstanbul: İşaret Yay Yayıncılık.

Merve Sağlamer. (2016). Midilli'nin Fethi ve Osmanlı Hakimiyetinin Kurulması. *9 Eylül Üniversitesi Tarih Programı* , 123-124.

Muammer Demirel. (2008). TÜRKİYE’DE BOSNA GÖÇMENLERİ. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1-2.

Nazım Çoşşler. (2007). *GİRİT GÖÇMENLERİ TÜRK HALK KÜLTÜRÜ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA*. İzmir: EGE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı.

Ş. Seher Erol Çalışkan,Şerife Oral. (2016). SAFRANBOLU’DA EVLİLİK ÂDETLERİ. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 43.